مکمل او مدلل

د قدر او برات د شپې مسئلې

د قرآن او سنت په رڼا کښې

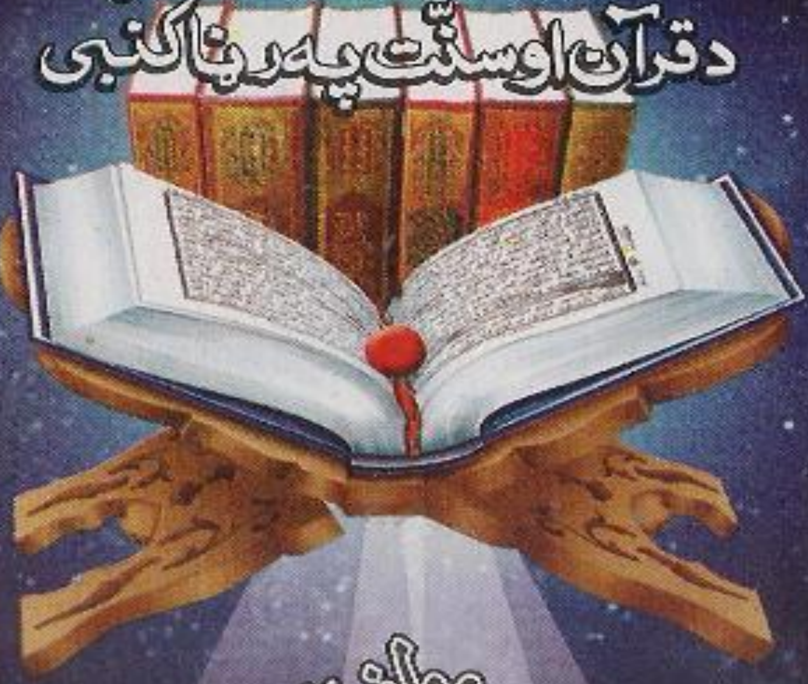

مؤلف:

مولانا محمد رفعت قاسمي

Ketabton.com

خپرونکې
مکتبه رشیدیه
سرکي روډ کوټه

www.taleemulislam-radio.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بشپړاو مدلل

دقدراوبرات دشپې مسئلې

دقرآن او احاديثو په رڼاکې

ددیوبند ددارالعلوم دمفتیانو کراموله لوري تصدیق شوی

مؤلف

ددیوبند ددار العلوم مدرس **قاري رفعت** (قاسمي)

پښتوژباړه

عبدالرحیم (غیاث)

خپرونکي

رشیدیه کتاب خانه سرکي روډ

کوټه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب پېژندنه

دکتاب نوم: **دقدراوبرات دشپې مسئلې**

مؤلف: مولانا رفعت (قاسمي)

پښتوژباړه: عبدالرحیم (غیاث)

دکمپوزاوترجمې چارې: دنورالقرآن اداري دترجمې اوکمپوزخانګه

کمپوزر: عبدالله (عزام)

تصحیح او سمون: ابوخالد مولوی عبدالاحد (مجروح)

خپرونکي: رشیدیه کتاب خانه سرکی روډ کوټه

چاپ ځای: لاهور

چاپ شمیر: ۱۵۰۰ ټوکه

چاپ کال: ۲۰۰۷ /فبروری میاشت

چاپونکي: محمد ساجد /دګرزنده ټیلفون شمیره /۰۳۳۳۷۸۲۵۴۸۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضروري يادونه:

يوازې لوی خدای ﷻ هغه ذات دی چې،
ټول کارونه يې په پوره معنی بشپړ او
مکمل دي خوانسان هغه ناقص او بې توانه
موجود دی چې هيڅ يو کار يې هم بې
نمګړتيا نه وي.

ګرانو لوستونکو! که تاسو ته دليکنې،
تصحيح، چاپ، جلد سازي او دا رنګه په
هره برخه کې کومه غلطي په نظر درغله
د مهربانۍ او بشري تقاضا له مخې يې مونږ
ته زمونږ په نمبر يا ادرس خبر راکړئ. ترڅو
په دوهم چاپ کښې يې اصلاح کړو. او تاسو
ته لوی خدای ﷻ اجر او ثواب درکړي.

د مکتبه رشيديه سرکي روډ کوټه لخوا
فون: 081- 266223
موبائيل: 0333- 7825484

(c) ketabton.com: The Digital Library

عنوان — مخ

دتسمي وجه ۸
دشعبان (حروف) توري ۸
دشعبان قدر او ارزښت ۹
برات او داصحاب کرامو کړه وړه ۱۰
غوره انتخاب ۱۰
دبرات دشپې فضیلتونه ۱۲
دبرات دشپې ځانګړتیاوی ۱۳
دامتحان نیته ۱۵
دبرات شپه څه ده؟ ۱۷
دجبرائیل علیه السلام راتګ ۱۸
دبرات شپې ولي مبارکې او سپیڅلې دي؟ ۲۰
دبرات په شپه کی دخدای جل جلاله نظام ۲۱
دملائکو اخترونه ۲۲
دمرګ او ژوند پریکړه ۲۲
په کال کې منظورې شپې ۲۴
دغوښتنې و ړاندې کولو وخت ۲۵
دغوښتنې مضمون ۲۲
دقدر دشپې دپټوالې حکمت ۲۸
دبرات دشپې دښکاره والې حکمت ۲۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

عنوان	(ب)	مخ

ویښوالي څوارلس شپې ۲۹
هره شپه دقدر شپه ده ۳۰
دبرات په شپه کي درسول الله صلی الله علیه وسلم عمل ۳۲
دحضرت عائشې رضی الله تعالی عنها بزرګي ۳۴
دخدای جل جلاله دنظام سپکاوی ۳۵
دشپې په کومه برخه کي پورته کیږئ ۳۷
دشیطان دوکه ۳۸
په مبارکه شپه کي ګناه کول ۳۸
ددې شپې ګناه ۳۹
دالفیه لمانځه حقیقت ۴۰
دبخښني په شپه کي هم بې برخې توب ۴۱
دبې برخې خلکو لست ۴۲
کینه څه ته وائي ؟ ۴۴
صله رحمي قطعه کول څه ته وائي ؟ ۴۶
ترپښو یولاندي دپایڅوځړول ۴۷
دسپې شرعي حکم ۴۹
دتصویر شرعي حکم ۵۱
دنجوم علم ۵۲
دشراب څښلو حکم ۵۳
دغیبت کونکي حکم ۵۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

عنوان	مخ

د مور او پلار د نافرمان حکم	۵۴
د شعبان د روژې ثبوت	۵۵
د برات د شپې د روژې نیولو وجه	۵۲
د ښخو د نفلي روژو حکم	۵۸
په عبادت کي ولې خوب راځي؟	۵۹
په عبادت کي د خوب نه راتللو طریقه	۵۹
د پور ته کیدلو طریقه	۶۰
د شریعت مقصود	۶۱
په مبارکو شپو کې په مساجدو کي اجتماع	۶۲
نفل لمونځ په کور دي افضل ده	۶۴
په مبارکو شپو کي مسجد ښائسته کول	۶۵
د اتش بازۍ تاریخ	۶۸
د اتش بازۍ حکم	۷۰
له یاجوج او ماجوج سره مشابهت	۷۱
د اتش بازۍ نقصانات	۷۱
د برات په شپه وهدیرې ته د تللو ثبوت	۷۲
ایا ښځې د مړو زیارت کولای شي؟	۷۳
ایا د مړي روح کور ته راځي؟	۷۵
وهدیرې ته د تګ اداب او احکام	۷۵
وهدیرې ته د تللو مسنونه طریقه	۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

عنوان | مخ

ایا مړي زیارت کونکي پيژني ؟ ۷۸
دثواب در سيد وضرو رې مسئلې ۷۹
دبرات د شپې رواجونه ۸۲
دبرات په شپه کي حلوی پخول او خوړل ۸۴
دبرات په شپه کي نيک عمل ۸۵
دبرات د شپې خاصې دعاوي ۸۶
دقدر د شپې لويې ۸۸
ديوه سوال ځواب ۹۰
ايا په ټوله دنياکې د قدر شپه يوه وی ؟ ۹۰
دقدر د شپې معنی ۹۱
دقدر شپه څه ده ؟ ۹۲
دکتې شپه ۹۳
دملائکو راتګ ۹۵
دقدر د شپې د نامعلوم والې سبب ۹۶
دقدر د شپې د پټوالې راز ۹۸
دقدر د شپې علم نبي کريم صلی الله عليه وسلم ته ورکړل شوی وو ۱۰۰
ايا د قدر شپه اوس هم باقي ده ؟ ۱۰۱
بدنصيبه څوک ده ؟ ۱۰۲
څه معلومه ده چي د شپې د ااخيري برخه به شب قدر وي ۱۰۳
دخدای تعالی حکمت ۱۰۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقدر شپه کله راځي ؟ ۱۰۴
اووه عدد او قدر شپه ۱۰۶
په زړه پورې نتیجه ۱۰۷
د۲۲ ویشتم په شپه قرآن کریم ختمول څه ګټه ده ؟ ۱۰۷
دقدر د شپې علامې ۱۰۸
دقدر د شپې اعمال ۱۱۰
صلوة تسبح ۱۱۱
په دی لمانځه کې یوه خاصه باریکی ۱۱۲
دصلوة تسبح خاص تاثیر ۱۱۲
دصلوة تسبح ثواب عام دی ۱۱۳
دصلوة تسبیح جماعت ۱۱۴
دتعلیم په غرض جماعت کول ۱۱۴
په دې لمانځه کې دلاس نیولو کیفیت ۱۱۴
دصلوة تسبیح طریقه ۱۱۴
دتسبیحاتو دحساب طریقه ۱۱۶
که ئي په لمانځه کي تسبیح هیرې شوي ۱۱۶

اللهم اعنا على ذكرك وشكرك وحسن عبادتك

دکتاب پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ١ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ٢ لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ
مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ ٣ تَنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِم مِّن كُلِّ أَمْرٍ
٤ سَلَامٌ هِيَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ ٥

إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُّبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ ٣ فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ
حَكِيمٍ

نذرونه

زه خپله دا پانګه دام المؤمنین حضرت عائشې رضی
الله تعالی عنها نوم ته په منسوبولو سره سعادت
او نیکبختي احساسوم دچا په سبب سره چې ډیر
اسلامي تعلیمات او ددې مبارکې شپې اعمال تر مونږ
را رسیدلي دي

(محمد رفعت قاسمي غفرله)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمؤلف وړاندیز

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيد المرسلين وعلى اله واصحابه اجمعين

دالله جل جلاله ثناه ده چې اتم کتاب (مکمل ومدلل دقدراوبرات دشپې مسئلې) ولوستونکو ته وړاندې کیږي . چې فضائل ، مسائل بې حسابه جزئیات او سنت عملونه دقران او احادیثو په رڼا کې جمع شوي دي دلوی خدای جل جلاله په فضل او کرم سره دبې وزله داپلټنه ددیوبند ددارالعلوم دمفتیانو کرامو له نظره تیر شوه او اوس عامو مسلمانانو ته وړاندې کیږي . لویه خدایه جل جلاله تر ډیرې مودې ددې محترمینو سایه زمونږ له سره مه اخلې . امین

دلوی خدای جل جلاله په دربار کښې لاس په دعاء یم چې دلوی خدای جل جلاله په فضل او کرم سره دمخکنیو کتابو په شان . لکه مکمل ومدلل دجمعې دلمانځه مسئلې . مکمل ومدلل مسائل داخترونو او قربانۍ مسئلې . د اداب او ملاقات مسئلې . داکتاب هم مقبول اونافع په دنیا او اخرت کې وګرزوی او داتوفیق نورهم راکړي . امین

ربنا تقبل منا انک انت السميع العليم

محمد رفعت قسمي غفرله

ددیوبند ددارالعلوم مدرس

۱۲ جماد الثاني ۱۴۱۲ ه . ق

مطابق ۲ دسمبر ۱۹۹۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلوی خدای جل جلاله په نامه

ګران اومحترم مولانا محمد رفعت قاسمی ددارالعلوم دیوبند مدرس ، دمخکنیو دینی تألیفاتو په شان داکتاب چې دبرات او دقدر دشپې متعلق مسائل یې له ګڼ شمیر کتابونو فتاواوو څخه راټول کړی اوپرامت یې احسان کړی ، امید لرم چې ددې ټولګې په ذریعه سره به دبرات اوقدردشپې نور ناوړه رواجونه ختم شي .خدای جل جلاله دي قبول کړی دامت لپاره دي ګټوره وګرزوي. اومؤلف ته دي الله جل جلاله اوږد ژوند ورکړی ترڅو یې دخدمت سلسله جاری وي ، امین .

العبد محمود غفرله

چهته مسجد دارالعلوم دیوبند ۱۴۱۲ ه ، ق

الحمد لله رب العلمين والصلوة والسلام على سيد المرسلين وعلى اصحابه واتباعه التابعين لهم الى يوم الدين . ستاسو په مخکی فتاوی چې دهر شخص لپاره بی شکه ډیره مفیده اوګټوره ده ، ځکه چې له ټولو معتبرو کتابو څخه یې انتخاب شوی دی .لاس په دعایم چې الله جل جلاله دقدرمن مؤلف داکتاب دنورو کتابو په شان مقبول اونافع وګرزوي . امین

فقط .کتبه العبد نظام الدین

رجب ۱۳۱۲ ه ق جنوری ۱۹۹۲ ع

(c) ketabton.com: The Digital Library

الحمدلله والمنة چې دمولانا قاری محمد رفعت قاسمی ددارالعلوم دیوبند مدرس چې یو شمیر کتابونه یې خپاره (چاپ) شوی اهل علم اوعوامو ته مقبول دي. اوس قدرمن مؤلف ستاسو په لاسو کی کتاب دبرات اودقدر دشپې مسئلې) چې له مختلفو کتابو څخه یې احکام. مسائل اوفضائل راجمع (تول) کړی . په خپل بشپړ کوشش سره یې داکتاب هم الحمدلله دتیرو کتابو په شان جمع کړی ما ددې کتاب مختلف مضامین مطالعه کړل خوښ شوم چې دمختلفو فتاواوو مضامین اومسائل په ډیره جالبه طریقه سره جمع شوی . هرځای چې به مې مطالعه کړه ډیر به خوشحاله شوم ډیرې مسئلې چې پخوا می په ذهن کی نه وی ومې لیدلی . په هر صورت ډیره ګټه می ترینه واخیسته اوبې اختیاره مې دعاوی ورته وکړي . خدای جل جلاله دې مؤلف ته له صحت او سلامتیا سره په داسې علمي کار ژوند ورکړی . اوله دی څخه خواص اوعوام فائده اخیستلای شی.

الحمدلله قاری صاحب لاتراوسه ځوان دي پوره امید لرم چې دادخدمت لړی به یې ډیر پرمختګ وکړي څوک چې داکتاب بشپړ مطالعه کړي په خوشحالي سره به ددواړو شپو دبرات ، اوقدر شپه دشپې لمانځنې لپاره بشپړه وړتیا ولري همداشان داڅوک به ډیرې نیکۍ په خپله عمل نامه کښی جمع کړی . کوم چې ددنیا او اخرت دکامیابۍ سبب ګرزی

عامو خلکو چې په دې شپو کی کوم ناوړه بدعتې رواجونه رامینځته کړی . ددې کتاب په ویلو سره به هغه هم ورمعلوم شې اودځان ژغورینې لپاره به ورته ښه زمینه مساعده وي په هر صورت داکتاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

جامع اومکمل دي هرډول احکام اومسائل پکښې دي .له څوانو علماؤ، معاصرو، پوهانو اوعامو مسلمانانو څخه زما داغوښتنه ده چې داکتاب ضرور مطالعه کړي . انشاء الله ددوئ به پوره رهنمايي وکړي امید دي چې ددې شپو داسې اهتمام وشي څنګه چې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمايلي دي په اخیر کی دادعا کوم چې الله جل جلاله دي دمؤلف داخدمت قبول کړي چې ددنیا اواخرت دکامیابی ذریعه شی .

واخر دعوانا ان الحمد لله رب العلمین .

طالب دعا محمد ظفیر الدین غفرله

مفتی دارالعلوم دیوبند

مؤرخه یکم شعبان المعظم ۱۳۱۲ هجری

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

حم ١ وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ٢ إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُّبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ
٣ فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ ۴ أَمْرًا مِّنْ عِندِنَا إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ

سوره الدخان پاره ۲۵

ژباړه: حم (ددې په معنی فقط الله جل جلاله خبر دی) قسم دی په دې کتاب (قرآن) واضح. چې مونږ له لوح محفوظ څخه ددنیا آسمان ته په یوه مبارکه شپه کی رانازل کړی دی ځکه چې د شفقت په وجه دخپلې ارادې وبندګانو ته خبر ورکونکې وو. ځکه چې زمونږ داخوښه وه چې له ضرر څخه دخلاصیدو لپاره پر خیر او شر خبر ورکړو. داد قرآن دنازیلیدو هدف وو. مخکې ددې شپې دبرکتو او ګټو بیان دی. په دې شپه کی دهرې معاملې حکم زمونږ په وړاندې صادریږي او بیا پرهغه ترتیب عملي کیږي. یعنی دټول کال هرا ړخیزې معاملې ضرور پر یوه حکمت بنا کیږي، پر کومه طریقه چې لوی خدای جل جلاله ته خوښه وي. پرهغه طریقه داټول معاملات ترتیب شي. بیا وموظفو ملائکوته وړاندې شي. له څنګه چې داشپه داسې دقدر وړ وه، او دقرآن کریم نزول هم دلوی حکمت کار وو. نو ددې لپاره یې ځکه داشپه تعین کړه. (معارف القرآن ۹۸ مخ ۷ ټوک)

په دې هکله دحضرت عکرمه (رح) او دمفسرینو دیوې ټولې دا رأیه ده چې له (لیلة مبارکة) څخه دبرأت شپه (دشعبان پنځلسمه) مراد ده. لکه څنګه چې له (فیها یفرق کل أمر حکیم) څخه معلومیږي. له دې تفسیر څخه دبرأت (دشعبان دمیاشتې دپنځلسمې شپې دخصوصیت لوی فضیلت څرګندیږي.

دقرآن له نزول څخه حقيقتاً نزول ندی مراد. بلکه دنزول فيصله ورڅخه مراد ده. پدې معنی چې مونږ پدې مبارکه شپه دقرآن کريم دنزول فيصله کړېوه او حقيقي نزول د(ليلة القدر) دقدر په شپه شوی دی.
دبرات په پنځلسمه شپه دټولو امورو فيصله کېږي. له دې څخه ښکاره شوه چې دقرآن کريم دنزول فيصله هم پدې شپه شوېده. ځکه چې دقرآن کريم دنزول څخه بغير بل کوم لوی او محکم کار کيدای شي.
(فضائل الايام والشهور ۱۰۸ مخ)

دبرأت په شبه فيصله وشوه چې دراتلونکي روژې دمياشتې د قدر په شپه به قرآن کريم نازلېږي. بياد(ليلة القدر) په شپه کی هغه نازل شو. ځکه چې عادةً دهرې فيصلې دوې مرتبې وي. يوه دتجويز (وړانديز) اوبله دنفاذ (عملي کيدو). دلته هم دوې مرتبې کېږي. دقرآن کريم دنزول تجويز دبرأت په شپه وشو اونفاذ يې دقدر په شپه وشو. په هرحال دآية غرض که له (ليلة مباركة) څخه هر څه وي. خوله احاديثو څخه ددې شپې برکت او فضيلت معلوميږي. (التبليغ ۱۴ مخ ۸ ټوک)

دتسميې وجه

شعبان له شعب او تشعب څخه مشتق (جوړ) دی. معنی يې جلاوالی او بيتوالی دی. په حديث شريف کی راغلي چې پدې مياشت کې پر روژه نيونکو انسانانو دخدای جل جلاله داسې رحمتونه او برکتونه نازيلېږي، ترڅو يې جنت ته داخل کړي. لکه څنګه چې دا مياشت درحمتونو دنازيلېدو مياشت ده نو ځکه شعبان ورته ويل کېږي. (فضائل الايام والشهور ۹۹ مخ)

دشعبان (حروف) تورې

دشعبان پنځه تورې دي: ش - ع - ب - ا - ن. له دې څخه هريو پرعظمت او لويې دلالت کوي. ش. (شرافت). ع. (علو) لوړوالي. ب. برّ (نيکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

،الف، الفت ،ن، نور ، دا پنځه نعمتونه الله جل جلاله بندګانو ته پدې میاشت کی ورکوي. (غنية الطالبين ۳۵۲مخ)

دشعبان قدر او ارزښت

هر هوښیار (عقلمند) ته ضروري ده چې په شعبان کی غفلت (سستې) ونکړي او دروژې د استقبال لپاره تیاري په دې میاشت (شعبان) کی ونیسي. له خپلو ګناهونو څخه توبه وکړي . کوم عملونه چې کم شوي وي هغه باید پوره کړي دبرأت په میاشت کی باید لوی خدای جل جلاله ته عاجزې او زاری وکړي. په مطمئن زړه دالله جل جلاله طرف ته رجوع وکړي. دحضرت محمدصلی الله تعالی علیه واله وسلم په وسیله دلوی ښښتن جل جلاله څخه رحمت وغواړي ، تر څو دهغه زړه پاک شې ، او دباطني (پټو) مرضو لپاره باید دوه کاره وکړي. باید دا کارونه ونه ځنډوي او پدې میاشت کی یې وکړي ، ځکه چې په حقیقت کی درې ورځې دي: یوه پرون کومه چې تیره شوه دوهمه نن ورځ ده کومه چې دکار کولو ده ، دریمه دسبا ورځ کومه چې دامید ورځ ده. او دراتلونکې ورځې هیڅ علم چاته نشته چې ژوندی به پاته شي کنه ؟

کومه ورځ چې تیره شي باید نصیحت او عبرت ورڅخه واخیستل شي ، ننی ورځ باید غنمیت وګڼل شي او راتلونکي ورځ دخطرې ورځ ده چې رابه شي او

کنه ؟همد راز دا درې میاشتې دي: رجب تیر شي او دروژې انتظار کیږي ، داهیچاته نده معلومه چې ددې میاشتې (روژې) پورې به ژوندی وي کنه ؟ شعبان ددې دوو میاشتو (رجب او روژې) مینځنی میاشت ده ، پدې کی دلوی خدای جل جلاله عبادت او بندګي غنیمت وګڼه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت محمد صلی الله علیه وسلم حضرت عمر (رض) ته نصیحت وکړ چې پنځه شیان تر پنځو مخکې غنیمت وګڼه تر سپین ږیرتوب مخکې ځواني ، تر مرض مخکې روغتیا ، تر غریبۍ (مسکینۍ) مخکې شتمنۍ ، تر مصروفیت مخکې فراغت او تر مړینې مخکې ژوند. (غنیة الطالبین ۳۵۷ مخ)

برأت او داصحابو کرام کړه وړه (افعال) :

له حضرت انس بن مالک رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې: د حضرت محمد صلی الله علیه وسلم قدرمنو ملګرو (اصحابو کرامو) رضی الله عهنم. به چې کله د برأت میاشت ولیده د قرآن کریم تلاوت به یې ډیر کاوو. مسلمانانو به د خپل مال زکوة هم اداء کاوو ترڅو چې مسکینان ور څخه ګټه واخلې او د رمضان المبارک د روژې د نیولو لپاره ورته کومه وسیله جوړه شي. حاکم صحابه وو به بندیان راوغوښتل کوم چې به د حد (سزا) مستحق ؤو پر هغوی به یې حد جاري کړ ، او نور به یې خلاص (ازاد) کړل. تجارانو به هم پدې میاشت کې پور (قرض) اداء کاوو. پر نورو به یې چې قرض باندې وو هغه به یې هم په دې میاشت کی ورڅخه وصول کاوو ، د رمضان د میاشتې په لیدلو سره به خلکو غسل کاوو او په اعتکاف کی به کښینستل. (غنیة الطالبین ۲۵۲ مخ)

غوره انتخاب :

لوی خدای جل جلاله فرمایي: وَرَبُّکَ یَخْلُقُ مَایَشَآءُ * (۲۰ پاره ، ۱۰ رکوع)

کوم څه چې الله جل جلاله غواړي هغه پیدا کوي. او کوم شی چې وغواړي هغه غوره کوي. الله جل جلاله په خپلو مخلوقاتو کی څلور شیان غوره کړو او بیا یې منتخب کړ. په ټولو ملائکو کی یې څلور غوره کړي: جبرائیل ، اسرافیل ، میکائیل او عزرائیل علیهم السلام بیا یې پدې څلورو کی جبرائیل علیه السلام منتخب کړ ، او په انبیاؤ علیهم السلام کی یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت ابراهیم ، حضرت موسی ، حضرت عیسی علیهم السلام او حضرت محمد صلی الله علیه وسلم غوره کړل او بیایې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم منتخب کړ. په صحابه کرام رضی الله تعالی عنهم کې یې حضرت ابوبکر صدیق رضی الله تعالی عنه ، حضرت عمر فاروق رضی الله تعالی عنه ، حضرت عثمان بن عفان رضی الله تعالی عنه او حضرت علي رضی الله تعالی عنه غوره کړل بیایې حضرت ابوبکر صدیق رضی الله تعالی عنه منتخب کړ. په مسجدونو کې یې مسجد حرام ، مسجد اقصی ، مسجد مدینه (مسجد نبوي) او مسجد طور سینا غوره کړل بیا یې مسجد حرام منتخب کړ. په ورځو کې یې عیدالفطر (کوچنی اختر)، عیدالضحی (لوی اختر) ، عرفه او عاشوری یې غوره کړي. بیایې په ورځو کې عرفه (دذالحجې لسمه) بهتره کړه. په شپو کې یې دبرأت شپه ، دقدر شپه دجمعې شپه او داختر شپه غوره کړي بیایې دقدر شپه ترټولو بهتره کړه. مکه ، مدینه ، بیت المقدس او مساجد العشار یې غوره کړل او مکه یې بهتره کړه. په غرو کې یې أحد ، سینا ، ولکام اولبنان غوره کړل او دسینا غرېې منتخب کړ. په دریابو کې یې جیحون ، سیحون ، فرات او نیل غوره کړل او فرات یې منتخب کړ.

په میاشتو کې یې رجب ، شعبان ، رمضان او محرم غوره کړي بیایې شعبان ترنورو بهتره کړه. شعبان ته دحضرت محمد صلی الله علیه وسلم میاشت ویل شوي ده. لکه څنګه چې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم پر نورو پیغمبرانو فضیلت لري ، همدا راز دامیاشت (شعبان) تر نورو میاشتو افضله ده. (غنیة الطالبین ۳۵۵ مخ)

له حضرت ابوهریرة رضی الله تعالی عنه څخه روایت دي چې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم وفرمایل چې: شعبان زما(محمد ﷺ) میاشت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده ، رجب دخدای جل جلاله میاشت ده او رمضان المبارک زما د اُمت میاشت ده. شعبان دګناهو دلیري کولو میاشت ده او درمضان میاشت مسلمانان پاکوي (له ګناهو څخه).

دحضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمان دی چې شعبان درجب او رمضان ترمینځ داسې میاشت ده چې دهغی دبزرګي (برکت) خلګو ته علم نشته . پدي میاشت کی دخلګو اعمال خدای جل جلاله ته وړاندي کیږي ، نوځکه زه خوښوم چې کله زما اعمال خدای جل جلاله ته وړاندي کیږي او زه روژه لرونکی یم.

له حضرت انس بن مالک رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم وفرمایل : چې درجب میاشت پر نورو میاشتودومره فضیلت لري ، لکه دقرآن کریم فضیلت پر نورو کتابو همداراز دشعبان فضیلت پر نورو میاشتودومره دی. لکه زما(محمد ﷺ) فضیلت پر نورو انبیاء کرامو علیهم السلام او د رمضان فضیلت پر نورمیاشتو دومره ده لکه دالله جل جلاله فضیلت پر ټولو بندګانو. (غنیة الطالبین ۳۵۵ مخ)

دبرأت دشپې فضیلتونه :

له ام المؤمنین حضرت عائشې رضی الله تعالی عنها روایت دی: چې وایې ماله حضرت محمد صلی الله علیه وسلم څخه اوریدلي دي چې څلور شپې داسې دي چې په ټولو کي دخدای جل جلاله درحمت دروازي خلاصې وي ؛ دلوی اختر شپه ، دکوچني اخترشپه ، دشعبان مینځنی شپه او دعرفي شپه پدي شپه د الله جل جلاله له لوري دخلګو دعمرونو ، درزق او دهغوی دحج په هکله احکام لیکل کیږي. (غنیة الطالبین ۳۲۲ مخ)

دبرأت شپې ته هم مبارکه شپه وایې چې پربندګانو رحمت ، برکت او دخدای جل جلاله نعمتونه نازیلیږي. له حضرت علي رضی الله تعالی عنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځخه روایت دی چې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم وفرمایل: چې دشعبان په مینځنۍ شپه کې د دنیا او آسمانو خلګو ته دالله جل جلاله حکم کیږي ، هرمسلمان ته بخښنه کوي ، بغیرله مشرک، کینه کوونکي صله رحمي قطع کوونکي او زانیې ښځې ځخه. (غنیة الطالبین ۳۵۹ مخ)

له حضرت انس رضی الله تعالی عنه ځخه روایت دی چې له حضرت محمد صلی الله علیه وسلم ځخه پوښتنه وشوه چې په روژو کی کومې روژې ښې (بهترې) دي؟ حضرت محمد صلی الله علیه وسلم وفرمایل: چې دشعبان روژې چې درمضان المبارک دروژو د درناوي لپاره وي حضرت عائشة رضی الله تعالی عنها وایې چې دحضرت محمد صلی الله علیه وسلم په نزد دشعبان ډیره خوښه ده ځکه چې دا رمضان المبارک ته نژدې ده.

له حضرت عبدالله رضی الله تعالی عنه ځخه ورایت دی چې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم وفرمایل: کوم شخص چې دشعبان دآخیري دوشنبې روژه ونیسي ؛ الله جل جلاله دهغه ګناه وربخښي ، یائې د دې میاشتې اخیري دوشنبه. داسې نه چې د دې میاشتې اخیري ورځ ځکه چې دعامو خلګو لپاره د رمضان المبارک ځخه یوه یادوې ورځې مخکې روژه نیول منع دی.

له حضرت انس بن مالک رضی الله تعالی عنه ځخه روایت دی: چې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم وفرمایل: چې د دې میاشتې نوم یې ځکه شعبان کیښود چې پدې کی ډیرې نیکی تقسیمیږي ، او درمضان المبارک نوم یې ځکه کیښود چې پدې کی ټول ګناهونه سوځل کیږي.
(غنیة الطالبین ـ ۳۵۴ مخ)

دبرأت دشپې ځانګړتیاوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبرأت دشپې ځانګړتیا داده چې پدې شپه کی له ماښام وروسته دالله جل جلاله تجلیات او توجهات ددنیا آسمان ته راځي (رالوزیږي).
او عام اعلان کیږي چې ایا کوم دبخښني غوښتونکی شته چې زه بخښنه ورته وکړم. ایاکوم دروزې (رزق) غوښتونکی شته چې زه رزق ورکړم ایاکوم مصیبت ځپلی شته چې زه ساتنه ورکړم. ،ایا داسې څوک شته ؟
غرض داچې ټوله شپه دلوی خدای جل جلاله درحمت دربارخلاص اود عامي بخښني باران اوري ترڅو چې سپیدې راڅوی (صبح صادق) او وروسته دا دربارتړل کیږي .که څه هم دا دربار ټول کال هره شپه خلاص وي هغه یوازې دشپې تر وروستي برخې پورې خاص دی. ددې شپې فضیلت دادی چې دلوی خدای جل جلاله درحمتونو دربار له لمر لویدو څخه شروع او تر سپیده داغه دوام لري. داهغه شپه ده چې پکی رحمتونه نه تقسیمیږي ، بلکه پوره پوره ونډه ورکول کیږي. لکن افسوس څومره نیکبخت دی هغه څوک چې له دې ونډې څخه برخه من شي ..... شاید چې په سلو (۱۰۰٪) کی به یو یادوه هم ویښ نه وي ؟
ددې میاشتي له نورو ځانګړتیاوو سره سره یوه ځانګړتیا دا هم ده چې څوک په آینده (راتلونکي) کال کی مړکیږي. پدې شپه کی یې دمرګ نیته معلومیږي . نو پکار ده چې ددې میاشتې له ځانګړتیا سره سره په ښه عبادت مشغول شي ترڅو یې دژوند پریکړه (فیصله) په داسې وخت کي وشي چې په عبادت کی بوخت (مشغول) وي.
حضرت عائشې رضی الله تعالی عنها له نبي کریم صلی الله علیه وسلم څخه پوښتنه وکړه چې ته په شعبان کی ډیرې روژې نیسې. ددې وجه څه ده ؟
حضرت محمد صلی الله علیه وسلم ورته په ځواب کی وویل چې: پدې میاشت کی لوی خدای جل جلاله دهغه چا نومونه لیکي چې په راتلونکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال کی مړ کیږي ، زه غواړم چې زما دمرګ لیکنه په داسې حالت کی وشي چې زه روژه لرونکی یم. له دي څخه اشارهٔ معلو میږي چې دچادمرګ فیصله پداسې وخت کی وشي چې هغه په عبادت کی بوخت (مشغول) وي. له الله جل جلاله څخه ډیر امیدده چې ددې مرګ به هم دعبادت په حالت کی وي او انشاءالله خاتمه به یې هم په خیر اوبرکت وي. (فضائل الایام والشهور ۱۰۴مخ)

دامتحان (ازموینې) نیته

عن اسامه بن زید رضی الله تعالی عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم شُعْبَانُ شَهْرِيْ وَ رَمَضَانُ شَهْرُ اللهِ.

ژباړه: له حضرت اسامه بن زید څخه روایت دی: چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: شعبان زما او رمضان المبارک دالله جل جلاله میاشت ده.

تشریح: شعبان ته محمد صلی الله علیه وسلم خپله میاشت ویلې ، او خپل لورې ته دي منسوبه کړی له دې څخه وروسته دشعبان دمیاشتې دنورو فضائلو بیان ته اړتیانشته ځکه چې کومه میاشت دمحمد صلی الله علیه وسلم وي دهغې برترې او بهترې څرګنده ده . ددې میاشتې یوه ځانګړتیا داده چې پکی دبندګانو دټول کال عملونه (کړنې) دخدای جل جلاله حضورته وړاندي کیږي . لکه څنګه چې دمحمد صلی الله علیه وسلم قول دی چې دشعبان میاشت کومه چې درمضان او رجب مېنځنۍ میاشت ده ورڅخه غافل دي خوپه هغې کی دټولو بندګانو اعمال دخدای جل جلاله حضورته وړاندي کیږي ، ځکه زه دا خوښووم چې پداسې حالت کی چې اعمال خدای جل جلاله ته وړاندي شي چې زه روژه لرونکی یم.

(رواه البیهقی فی شعب الایمان)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ په عامو مدرسو، ښوونځيو او ټولو تعليمي ادارو کی وينوچې زده کونکې په ټول کال کی چې زړه يې غواړي هغسې ګرزي. خوچې کله د کال په اخيره کی دټول کال دتعليمي امتحان (ازمويني) وخت رانژدي شي ،له ټولو څخه بې استعداده . بې شوقه او بې محنته (کوښښه) طالب العلم هم دټولو کتابونو په تکرار او زده کړه بوخت وي. غرض داچې دانسانې فطرت تقاضأ ده چې کله دکوم کار دنتيجې (پايلې) وخت راشي ټوله توجه يې همدې لورته وي. همدا راز اعمال دي ، دادنيا دانسانانو دهميشنې ژوند ځای ندی انسانان به يکی دتل لپاره نه وي ، دالکه يو هوټل ياسرای ديوې ،دوو ياځو ورځو دمسافرانه ژوند لپاره ده.

د « الدنيا مزرعة الاخرة » مشهوره مقوله خوبه تاسو هم اوريدلي وي ، ددې مطلب همدادی چې الله جل جلاله انسان دڅو ورځو دامتحان لپاره دې دنياته رااليږلی دی . چې وګوري چې څنګه عملونه کوي . خپل عاقبت سموي . که يې خرابوي. داسې هم نه ده چې الله جل جلاله انسان دې دنياته هسې رااليږلی دی . بلکه هرکال دتېر وخت عملونه کتل کېږي. او دراتلونکي کال لپاره نوی ترتيب نيول کېږي. دبرأت مياشت دامتحان مياشت ده ، پدې کی دټول کال عملونه خدای جل جلاله ته وړاندي کېږي او دراتلونکي کال حکمونه صادرېږي. په تېرشوي حديث کی حضرت محمد صلی الله عليه وسلم خپل أمت ته ددې نکتې (باريکۍ) لارښوونه وکړه چې دا مياشت دتېرو اعمالو دنتيجې مياشت ده ، نوپه ځانګړي دول بايد نېک (ښه) اعمال وشي . لکه څنګه چې دنورو ازمينو (امتحانو) لپاره هلې ځلې کېږي بايد پدې امتحان کی هم بشپړ کوښښ وشي ترڅومخکي غلطۍ پوره شي او دکاميابۍ لورته دي مخ شي ، داسې نه چې يوازې محمد صلی الله عليه وسلم قول کړی ، بلکه خپله يې عبادت هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړې او يو عملي تصوير يې زمونږ مخ ته ايښئ. له ګڼ شمير احاديثو څخه معلومېږي چې محمد صلی الله علیه وسلم په کومه اندازه په شعبان کې ډيرې روژې نيولې دي له رمضان څخه سوا داخصوصيت بلې مياشتې ته نه ؤ حاصل. له ځينو روايتو څخه معلومېږي چې محمد صلی الله علیه وسلم به ټوله شعبان روژې نيولي کله به چې روژه راغله هغه به يې هم پيل کړه.

ددې لپاره چې امت يې کمزوری او له رمضان المبارک څخه يې برخې نشي ددې اجازه ورکړل شوه چې د شعبان په لومړۍ نيمايې کې روژې ونيسي او په نصف اخر کې استراحت وکړي چې د روژې (رمضان المبارک) لپاره تکړه (زوروړ) شي. د بشپړ شعبان د روژې د ممانعت وجه ضعف ده چې د رمضان په روژو کې کوتاهي ونکړي، ځکه که څوک زوروړ او تندرست وي ددې وس (طاقت) ولـــري چې دوې مياشتې پيوست روژې پرې کوم اثرنکوي او صحت ته يې کوم زيان نه رسيږي. نو ورته رواه (جائز) ده چې د شعبان او رمضان مياشتې مسلسلې روژې ونيسي. د محمد صلی الله علیه وسلم د قول او فعل ترمينځ تعارض نشته قول يې د امت لپاره او عمل يې د ځان لپاره. (فضائل ايام والشهور ۱۰۳مخ)

د برأت شپه څه ده؟

د اسلام د مقدسې عقيدې (توحيد) له مخې د زمانې هره لحظه، ساعت، دقيقه شپه او ورځ هره شيبه مبارکه او غوره ده په کومه لحظه کې د بې کاره او شر تصور د اسلام خلاف کار دی، حضرت محمد صلی الله علیه وسلم د حديث قدسي په واسطه ددې حقيقت انکشاف (څرګندونه) کړی ده چې د زمانې هرې لحظې ته ناخوښ او بد ويل منع دی، ځکه چې زمانه په حقيت کې د الله جل جلاله د شان نوم، او الله جل جلالـه د برکت، نيکبختۍ، سعادت فضيلت او بهترۍ په وجه د کومې مياشتې پر بلې مياشتې د ځينو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځو پر نورو ورځو . یا شپو پر نورو شپو ، آن دځینو ساعتونو پر نورو فوقیت او بهتري حاصله ده. او ددې قسم فوقیت او فضیلت دقرآن او حدیث په ذریعه ثابت دی. دکوم چې فضیلت بهتري او خواصې په قرآن کریم کی بیان شوی او په نبوي احادیثو کی هم بیان شوی دی داسې دي:
دمعراج شپه ، دبرأت شپه ، دقدر شپه او داخترونو شپې قرآن کریم دبرأت شپې ته (لیلة المبارکه) ویلې کومې ته چې حدیث شریف لیلة البرأت ویلې ده. او زمونږ په اصطلاح کی دبرأت په شپه مشهوره ده. دبرأت معنی په عربي ژبه کی دخلاصون او نجات ده. او دا داسې شپه ده چې الله جل جلاله دزیات شمیر انسانانو ګناهونه بخښي او دجهنم (دوزخ) له عذاب څخه یې خلاصوي. ځکه یې ددې شپې نوم لیلة البرأت (دبرأت شپه) کیښود .
بله داچې پدې شپه کی دانسان دژوند او دهغه دارتیاؤ دیوه کال لپاره فیصله کېږي. او دامبارکه شپه دشعبان دمیاشتې پنځلسمه شپه ده کومه چې دخوارلسم تاریخ له مابنامه شروع کېږي بیاتر صبح صادقه پوري.
ددې شپې شرعي حیثیت دومره دی چې دبرأت شپه یوه سپېڅلې (مقدسه) شپه ده. پدې شپه کی به نبی کریم صلی الله علیه وسلم له عادت څخه زیات عبادت کاؤ . اودمړیو دمغفرت ددعاؤ لپاره به هدیرو ته تلې ، په دوهمه ورځ به یې روژې نیولې. دادبرأت دشپې دلمانځنې اصل طریقه ده چې پدې شپه کی ترټولو زیات عبادت وکړي دخپلو ګناهونو دبخښنې دعاوې وکړي اوهدیرې تـه ولاړشي دسنت طریقې مطابق دخپلو پلرونو ، نیکونو ، دوستانو ، قریبانو او عامو مسلمانانو دنارینه اوزنانه لپاره دبخښنې دعاوې وکړي او په راتلونکې ورځ روژه ونیسې. (محمد رفعت "قاسمي")

دجبرائیل علیه السلام راتګ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

له حضرت ابو هريرة رضی الله تعالی عنه څخه روايت دی چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم وفرمايل: چې د شعبان په مينځنی شپه کی حضرت جبرائيل عليه السلام ماته راغلی او ويې ويل: ای محمد صلی الله عليه وسلم ! خپل سر د آسمان لورته پورته کړه، ماهم سر پورته کړ آسمان ته مې وکتل. د جنت ټولې دروازې خلاصې وې په لمړنی دروازه کی يوه ملکه ولاړه وه نارې يې وهلې چې کوم شخص پدې شپه کی رکوع (لمونځ) کوي هغه ته دې زيری (خوشخبري) وي په دوهمه دروازه کی يوې ملکې نارې وهلې چې څوک پدې شپه کی سجده کوي هغه ته دې زيری وي.
په دريېمه دروازه کی يوې ملکې نارې وهلې چې کوم شخص پدې شپه کی دعا کوي هغه ته دې زيری وي په څلورمه دروازه کی يوې ملکې ويل چې پدې شپه کی څوک ذکر کوي هغه ته دې زيری وي. په پنځمه دروازه کی يوې ملکې ويل چې څوک پدې شپه کی د خدای جل جلاله له ويرې ژاړي هغه ته دې زيری وي. په شپږمه دروازه کی ملکې ويل چې پدې شپه کی ټولو مسلمانانو ته زيری دی. په اومه دروازه کی ملکې ويل چې که څوک څه غواړي (غوښتنه به يې پوره شي) په اتمه دروازه کی ملکې ويل که څوک د مغفرت (بخښني) سوال کوي، سوال به يې قبول شي.
حضرت محمد صلی الله عليه وسلم فرمايي: له جبرائيل عليه السلام څخه مې پوښتنه وکړه چې دا دروازې به ترکومه خلاصې وي؟ ځواب يې راکړ چې د شپې له لمړنی بيا تر سپيده داغ (صبح صادق) پورې. بيا يې وفرمايل: ای محمد صلی الله عليه وسلم ! پدې (د برأت پنځلسمه) شپه کی الله جل جلاله د دوزخ له اوره دومره خلک خلاصوي څومره چې د بني کلب د بوزو ويښتان دي. (غنية الطالبين ۳۲۲ مخ)

په عربو کی د هرې قبيلې ډيرې بوزې وې خو د کلب قبيلې ډيرې زياتې وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې ټولو بوزو پرصورت (بدن) باندې چې څومره ويښتان دي له دې څخه زيات شمير مسلمانان د دوزخ له اوره څخه خلاصيږي. (له دې مثال څخه هدف ډيروالی دی چې ديوې بوزې څومره ويښتان وي او د داسې بې حسابه بوزو به څومره ويښتان وي چې له دې څخه هم زياتو کسانوته لوی خدای جل جلاله مغفرت کوي. (محمد رفعت «قاسمي» غفرله الباري)

دبرأت شپه ولې مبارکه (سپېڅلې) ده ؟

کومه شپه چې راتلونکې ده (د شعبان پنځلسمه) ددې په هکله ډير فضيلتونه راغلي دي. نو ځکه ورته مبارکه شپه ويل صحيح ده، که څه هم په احاديثو کی د مبارک لفظ ندی راغلی لکن په قرآن کريم کی راغلی دی. که څه هم دا تفسير متحمل دی خودې شپې ته دمبارکې لقب ورکول کوم تاوان نه لري ځکه چې برکت په حقيقت کی کثرت نفع (ډيري فائدي) ته وايې. نو چې د کوم شي ډيره فائده ثابته وي نو مبارک ورته ويل صحيح دی. کوم فضيلتونه چې په احاديثو کی ددې شپې راغلي دي زياته نفع (فائده) ور څخه ضرور ثابته ده نو مبارکه ورته ويل صحيح ده. ګواکه دمبارک لفظ ندی راغلی، لکن په قرآن کريم کی آية دی:

إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُّبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ ٣ فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ

ژباړه :- مونږ داقرآن په يوه برکتناکه شپه کی نازل کړی، بېشکه چې مونږ بيروونکي يو. پدې شپه کی دهر امرحکيم (د حکمت کار) فيصله کيږي.

يعني داهم يو برکت دی چې پکی دټولو کارونو فيصله کيږي. په ټولو امورو کی ټول شيان داخل دي يوازې لمونځ او روژه نده. بلکه ددنيا کارونه هم پکی شامل دي. دمثال په توګه ديوه کښت به دومره حاصلات کيږي، جنګ به کيږي، بری (فتح) يا ماتې به کيږي. دونه او به به وار وي، دمرګ، ژوند، کوزدې، واده (نکاح) او دنورو شيانو فيصله او انتظام به

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي. داټول شیان په برکت کی داخل دي ځکه دايو ډول برکت دی او دوهم ډول برکت دیني دی چې په احاديثو کی ذکر ده.
کله چې دشعبان دمياشتي پنځلسمه شپه شي او مابنام الله جل جلاله ددنيا آسمان راکښته شي ،داد دي شپې دخصوصيت وجه ده. ځکه چې هره شپه له نيمي شپې وروسته لوی خدای جل جلاله ددنيا آسمان ته تشريف راوړي اوپر بندګانو درحمت نظر کوي. يعني په نوروشپوکی له نيمائې وروسته او په دې شپه کي له مابنامه څخه دخداي جل جلاله درحمت نزول کيږي ، داهم يوه دبرکت وجه ده ددې شپې قدر به هغه څوک کوي ، چې له الله جل جلاله سره ئي بې پايه مينه وي ځکه چې ددې شپې هره لمحه غنيمت ده او هر حبيب دخپل محبوب توجه ډيره قدرمنه ګڼي . خودبرات او قدر په شپه داديدار (توجه) ټوله شپه وي. (التبليغ ۲۲مخ ۸توک حضرت مولانا تهانوي صاحب

دبرات په شپه کې دخداي جل جلاله نظام

حضرت عکرمه رضی الله عنه له ابن عباس رضی الله عنه څخه ددې ايت تفسير داسې نقلوي: چې په دي ايت کي چې دکومې شپې ذکرشوی هغه دشعبان مينځنی شپه ده په دې شپه کي هر مهم کار (امرحکيم) جلاکيږي ، په دې شپه کي الله جل جلاله دکارونوتدبير کوي ، مړه کيدونکي خلګ له ژوندو څخه جلاکوي . کوم خلګ چې په راتلونکي کال کی مري په دې شپه کې دهغوي نومونه جلاکيږي . ګواکي دهغوي فهرست په دې شپه برابريږي ، دکومو خلګو چې دبيت الله شريفي سفر(حج) په نصيب وي دهغوي نومونه جلاليکل کيږي ، او کوم زيادت او کمبود پکي نوي ، دحکيم ابن کيسان رحمة الله عليه وينادده چې دشعبان په مينځني شپه کی الله تعالی پر مخلوق باندي نظر کوي ، او څنګه چې لوی خدای جل جلاله داخلګ پاک کړي تر راتلونکي کاله به داسې پاک (معصوم) وي ، له عطاء

(c) ketabton.com: The Digital Library

بن يسار رحمة الله عليه څخه روايت دي چې د شعبان په مينځنۍ شپه کې دخلگو د ټول کال اعمال الله جل جلاله ته وړاندی کيږي ، چې يو څوک په سفر ځي يا نکاح کوي ، خو الله جلا جلاله دهغوي نو مونه دژوندو له فهرست څخه راباسي ، يعني دبنده چې څنگه اراده وي خو الله جل جلاله ورته مرگ ليکلی وي ، (غنية الطالبين /۳۲۱مخ

دملائکو اخترونه

لکه څنگه چې په ځمکه کښې پر مسلمانانو دوه اختره دي همدا رنگه په اسمان کښې پر ملائکو هم دوه اختره دي دمسلمانانو اخترونو کچنی اختر (دشوال اول تاريخ) او لوی اختر (دذي الحجي لسم) ورځې دي ، او دملائکو اخترونه دبرات او قدر شپې دي.

دملايکو اخترونو خکه دشپې دي چې هغوی ويديږی نه او دمسلمانانو اخترونه ځکه دوځې شول چې هغوی ويديږی. (غنية الطالبين) ص ۳۲۳ ۳۲

دمرلې اوژوند پريکړه

له حضرت عائشې رضی الله تعالی عنها څخه روايت دي : چې حضرت محمد صلی الله عليه وسلم له ما څخه پوښتنه وکړه : ايا ته خبره يې چې په دې شپه (دشعبان پنځلسمه) کښې څه کيږی ؟ ما ورته وويل يا دالله تعالی رسوله ! زه نه يم خبره ، ته راته ووايه چې څه کيږی ؟ حضرت محمد صلی الله عليه وسلم وويل : چې دانسانانو هرهغه څوک چې په راتلونکی کال کښې پيدا کيږی دهغه دپيدائښت نيټه معلوميږی ، او کوم څوک چې په اينده کال کښې مري په دې شپه کښې يې دمرگ نيټه ليکل کيږی او په دې شپه کښې دخلگو عملونه پورته (خدای جل جلاله ته) خيږی او دبندگانو روزې (رزق) کښته راځی (معلوميږی) حضرت عائشه رضی الله تعالی عنها وايې : چې ما پوښتنه وکړه ای دخدای جل جلاله رسوله ! آيا کوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخص بغیر دخدای تعالی له رحمت نه جنت ته نشي داخلیدلای هغه صلی الله علیه وسلم راته وویل: هو هیڅوک هم بې د خدای له رحمت څخه جنت ته نشي تللای نبی کریم صلی الله علیه وسلم دا الفاظ دری واره مکرر کړل ما بیا وویل چې ته هم بیله اجازې دخدای تعالی نشې جنت تلای؟ ده په خپل تندی مبارک لاس کښیښود وې ویل: هو زه هم دخدای جل جلاله له رحمت څخه بغیر جنت ته نشم تللای دا الفاظ هم هغه درې واره تکرار کړل.

تشریح: په دنیا کښې چې څومره انسانان پیدا کیږی یا مره کیږی ډیر مخکې لا دهغوئ دپیدائښت او مرګ په اړه فیصلې په لوح محفوظ کښې درج (ثبت) دي لیکن هرکال دبرات دمیاشتې په پنځلسمه شپه کښې دوخت تعین کیږی چې څوک په دې کال کښې مري اوڅوک پیداکیږی (دعملونو دختلو) مطلب دادی چې په دې کال کښې چې بنده کوم اعمال کوی نیک یا بد په دې شپه کښې لیکل کیږی لکه څنګه چې په حدیث شریف کښې راغلی دي چې په دې شپه کښې مرګ اوژوند لیکل کیږی اودکوم چاچې دحج نصیب وي هغه هم لیکل کیږی. لکه چې حضرت عائشې رضی الله عنها واوریدل چې کوم عملونه چې په راتلونکی کال کښې یې بندګان کوئ نیکل کیږی دا پوه شوه چې جنت ته دخول هم محض (خاص) دالله جل جلاله تر مهربانی تعلق لری. لکه څنګه چې غواړی په خپل فضل اوکرم سره یې جنت ته داخله وي، اوکه یې خوښه شوه نه یې داخلوی. دنبی کریم صلی الله علیه وسلم قیمتی وینا ددې ایت کریم سره خلاف نه ده (وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) یعنی داجنت هغه ده چې تاسوته دهغه څه(ددنیا داعمالو) په بدل کی درکړل شوی دي چې تاسو به هغه کارسرته رساوو. (پاره ۸، رکوع ۱۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه چې ښه (نیک) اعمال دجنت دداخلیدو ظاهري سبب دي ،لکن حقیقي سبب دالله جل جلاله فضل . کرم اومهرباني ده . نه نیک اعمال) . بیا هم نیک اعمال دلوی خدای جل جلاله فضل اوکرم دي که له چاسره دلوی خدای جل جلاله مرسته نه وي نوهغه به څنګه نیک اعمال وکړي ؟نیک اوصالح اعمال بنده هغه وخت کوی چې دالله تعالی فضل اوکرم دهغه رهنمائي وکړي له دې ټولو شواهدو سره سره بیا هم ویلی شو چې جنت ته تګ یوازې دالله تعالی پر مهرباني باندې موقوف دي بعض علما وایې چې جنت ته دخول محض دالله تعالی درحمت نتیجه (پایله) ده اوپه جنت کښې مختلفې درجې داعمالو پر ډیروالي اوکم والي پورې تعلق لرې .یعنی وجنت ته داخلیدل خو دالله تعالی رحمت موقوف دي ، اواختلاف دمرتبو بیا تراعمالو تعلق لري (داعمالو مطابق درجې دي)

(مظاهر حق جدید ص ۲۰۰ ج ۲)

په کال کې دمنظورۍ شپه

نبی کریم صلی الله علیه وسلم فرمایي چې هر بنی آدم (انسان) چې په آینده کال کښې پیداکیږی . پدې میاشت کښې دهغه نوم نیته لیکل کیږی اودبنی آدم هرشخص چې په آینده کال کښی مړ کیږې په دې شپه کښی یې نوم اونیته لیکل کیږی . دانسانانو اعمال پورته خیژی (خدای تعالی ته وړاندې کیږی) اودهغو یې چې څومره روزي په نصیب وي هغه راکښته کیږی (لیکل کیږی) .

تشریح : ددنیا دټولو حکومتونو دستور دي چې دخپلو وسائلو اوپالیسو مطابق یو کال مخکې داخراجاتو اوصادراتو لست جوړوي په دې کښې دپارلیمان (ولسي جرګه) او وزیرانو په میاشتو ناستې اومجلسونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(شورى) وي .دالست بې دحکومتي کارونو لپاره رهنما هم وي له دینه داهم معلومیږي چې په راتلونکې کال کښې څونه اندازه ترقي کیږي.
همدا راز دشعبان دڅلورلسم او پنځلسم تاریخ په مینځ کښې لوی خدای جل جلاله هر کال دخپل لوی او پراخ حکومت لست برابر وي چې دالست دانسانانو دژوند پر هر اړخ محیط وي .په دي شپه کښې ددې فیصله هم کیږي چې څونه خلګ به دنیا ته راځي او څونه به له راتګ نه وروسته له خپل عمل سره ځي ، اوڅومره خرڅ به کیږي اوله چانه به څومره بیرته اخیستل کیږي .دشعبان په پنځلسمه شپه دلوی خداي جل جلاله له حکم سره برابر له هغه څه نه چې په اوله ورځ یې فیصله شوی ، دیوه کال داعمالو (لست) به دخدای تعالی امین مخلوق اومقربو ملائیکو جبرئیل، میکائیل ، اسرائیل اوعزرائیل علیهم السلام ته حواله کیږي په دې دنیا کې به هغه څه کیږي څنګه چې ملائکو ته سپارل شوي دي.

دغوښتنې دوړاندې کولو وخت

تاسو به لېدلي یا اوریدلي وي کله چې دیوه مملکت کلني حساب دورځې دټول ملک په اړوند دمختلفو شعبو دمطالبو عارضي حکومت ته وړاندې کیږي ، اودخپلو ضروریاتو دپوره کولو لپاره حاضریږي، همدا شان کله چې لوی خدای تعالی دخپلو بندګانو دژوند په اړه یوه لائحه ترتیبوي نو ټول بندګان باید دلوی خدای جل جلاله په حضور کښې حاضر شي ترڅو هریو ورته دخپل حاجت وړاندیز وکړي لکه څنګه چې حکومتونه دخپلو عامو مطالبو ملحوظ وي اوبیا دهغوی دضرورت مطابق لست جوړوي ترڅو یې مشکلات په بشپړه توګه ختم شي . همدا شان لوی خدای تعالی دخپلو بندګانو دوعاوې اوري اوبیا دهغوی ددعاوو مطابق خپل رحمت ورباندې کوي څکه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وعن علی رضی الله تعالی عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم اذا کانت لیلة النصف من شعبان فقوموا لیلها وصوموا یومها فان الله تعالی ینزل فیها بغروب الشمس الی السماء الدنیا فیقول الا منْ مستغفر فاغفر له الا مسترزق فارزقه الا مبتلی فاعافیه الا کذا حتی یطلع الفجر

(الترغیب-۳۲مخ۲ټوک. تفسیر روح المعانی ۱۰۲مخ ۱ټوک)

ترجمه: له حضرت علی رضی الله تعالی عنه څخه روایت دي چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم ویلی دي: کله چې د شعبان پنځلسمه شپه شی تاسو باید عبادت وکړی او په راتلونکی ورځی یې روژه ونیسئ ځکه چې لوی خدای جل جلاله له لمرلیدو وروسته د دنیا آسمان ته راکوزیږي او الله تعالی وایي چې آیا کوم د بخښنې غوښتونکی شته چې زه بخښنه ورته وکړم آیا کوم د رزق غوښتونکي شته چې زه رزق ورکړم. او آیا کوم د مصیبت زده شته چې زه یې مشکلات ورته حل کړم. او داسې نور......... او دا اواز ونه تر صبح صادق پوري وي.

دغوښتنې مضمون

له دوعا څخه علاوه د شعبان په پنځلسمه شپه کښې د عبادت او په راتلونکي ورځ کښې د روژې نیولو هدایت شوی دي موږ چې کله حکومت ته عارضه وړاندې کوو نو په الفاظو، جملو او مضمون کښې د عاجزۍ اظهار کوو. نو بیا کله چې موږ د خدای تعالی دربار ته د دعاو وړاندیز کوو چې الله تعالی د ټولې دنیا د پاچاهانو پاچا او مالک حقیقی دي نو لازمه چې ورته په هر حالت کښې عجز او زاري اختیار کړو او د خپلې کمترۍ او د لوی خدای جل جلاله د لویې اظهار وکړو او په عاجزۍ سره عارضه ورته وړاندې کړو زموږ د اعجز او زارۍ د ټولې شپې پر عبادت دلالت کوی. او له احادیثو څخه ثابته ده کله چې بنده په عجز او زاریو د لوی خدای تعالی په

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضور کښې لاس په دوعا شي دلوی خدای جل جلاله رحمت په جوش راځي اودبنده دادوعا انشاء الله قبلیږي .ای مسلمانانو ! اوس لاهم وخت شته چې څه خطاکنې درنه شوي باید داسې نیک اعمال وکړو چې دهغې کفاره شي . اوچې کوم وخت راتلونکی وي دلوی خدای جل جلاله د رحمتونو لمن وغوړوي دشعبان مبارکې شپې چې تیر شوی اوپه هغې کښې چې موکوم ناوړه رسمونه کړي وي لکه اورلګول یا داسې نور دهغې په وجه مه مایوسه کیږی (راشی دلوی خدای جل جلاله دربارته ! په دې شپه کښې دلوی خدای جل جلاله دربار ته رجوع وکړئ، غمجن کیږی مه . له پښیمانۍ سره راشئ دلوی خدای جل جلاله په دربار کی اوښکې وبهوئ . تاسو وګورئ چې خدای جل جلاله له تاسونه راضی دي . نور هم دهغه درحمت انتظار وکړئ نن یوازې او یوازې دخدای تعالی درحمت ضرورت دي دلوی خدای تعالی لورته رجوع وکړئ که چیرې یوقدم دخدای تعالی په لار کښې واخلئ . دخدای تعالی له لورې به لس واره پرتاسو دخدای تعالی رحمت وشی .همدا شان پدې مبارکه شپه کښې چې چیرې دخدای تعالی په حضور کښې دوعا کوئ نوباید وتولو دوستانو . قریبانو .ملګرو . اولیاء کرام اودعامو مسلمانانو لپاره هم دمغفرت دوعاوې وکړئ دخپلو اولادو لپاره هم دوعاوې وکړئ . که چیرې ممکنه وي هدیرې (مړستون) ته لاړشئ دقبرونو زیارت پرسنت طریقه وکړئ اودپنځلس تاریخ روژه هم ونیسئ .اوکه چیرې دامکن نه وي لږ ترلږه خپل ځان او اولاد له ګناهونو . خرافاتونه وژغورئ لکه څنګه چې الله تعالی وایې:

(یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِیكُمْ نَارًا (/ التحریم /پاره/ ۲۸)

ای دایمان خاوندانو ! خپل ځانونه اواولاد له اوره څخه وساتئ

(ترجمه: شیخ الهند ص ۷۴۳ مولانا محمد رفعت قاسمی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقدر دشپې دپټوالي حکمت

دبرات دشپې په ښکاره والی اودقدر دشپې په پټوالی کښې دالله تعالی حکمت دادي چې دقدر شپه دلوی خدای تعالی درحمت دنازلیدو ، دګناهونو دبخښنې اوله دوزخ څخه دخلاصیدو شپه ده لوی خدای جل جلاله څکه داشپه پټه کړي ده ترڅو چې خلک یوازې ددې شپې پرعبادت بسنه (اکتفا) ونکړي ، اونور عبادت پرې نږدي.

دبرات دشپې دښکاره والي حکمت

دبرات شپه (دشعبان دمیاشتې پنځلسمه شپه) لوي خدای جل جلاله داشپه ښکاره کړي ده څکه چې داشپه دقضاوت اوحکم ، دغضب اورضامندی ،دقبلیدو اوریدو ، دنن دیوالی اولیریوالی ، دنیکمرغی اوبدبختی ، دکرامت اوپرهیزګاري شپه ده په دي شپه کښې ځینې نیکمرغه اوځینې بې رتل کیږی څوک دښو کارونو په وسیله سو بمن(کامیاب) کیږی ځینی بیا دبدوکارو په بدله سره خوار او ذلیل کیږی. څوک دبرکت اوکرامت خاوند کیږی ، ځینې نور بیا له دینه بې برخې کیږی چاته دنیکو عملونو ثواب ورکول کیږی اوځینو ته بیا زجر ورکول کیږی ډیرخلګ په ښارونو کښې په کار اووظیفه مشغول وي خودخدای تعالی په نزد یې دکفن تیاری کیږی ، دځینو بیا دقبر تیاری کیږی ، خوهغوی ددنیا په خوښیو بوخت وي ځینې بیا په تکبر ، خندا اوساتیری بوخت وي ، لکن دهلاکت وخت یې نژدې وي په ډیرو دنګومانیو ښکلا ختمه وي ، خوژر ده چې مالګ یې پناه اوخورو ته لاړ شي ځینې بیا دثواب په تمه وي ، لیکن پر دوئ عذاب نازلیږی .ځینی بیا دښه زیری (بشارت) په امید وي لکن دوئ ته تاوان رسیږی ډیر بیا دجنت په تمه وي خو دوئ ته دوږخ ورنصیب کیږی .څوک بیا د یوځای والی په تمه وي ، لکن دهغوی بیلتون په برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیږي ځینې نور بیا د پادچاهي دورکیدلو په امید وي ، خودهغوی تباهي په برخه وي (غنیة الطالبین ص ۳۶۳)

دوېښوالي څوارلس شپې

دټولو علماؤ کرامو پدي اتفاق دي چې دکال په دغو څوارلسو شپو کښی وېښتوب اوعبادت پکار ده

(۱) دمحرم دمیاشتې لمړۍ شپه
(۲) دعاشورې شپه
(۳) درجب دمیاشتې لمړۍ شپه
(۴) درجب مینځنۍ شپه
(۵) درجب اوویشتمه شپه
(۶) دشعبان (برات) مینځنۍ شپه
(۷) دعرفې شپه
(۸) دکوچنی اختر شپه
(۹) دلوی اختر شپه
(۱۰) دروژې دمیاشتې لمړۍ
(۱۱) یوولسمه
(۱۲) دولسمه
(۱۳) دیارلسمه
(۱۴) اودروژې داخیری لسو تاق شپې یوویشتمه ، دروېشتمه ، پنځه ویشتمه ، اوویشتمه ، اونه ویشتمه شپه.

همدا راز دعلماء کرامو پر دي هم اتفاق دي چې په دغو اوولسو ورځو کښی عبادت کول هم باعث دډیر ثواب دي ، دعرفې ورځ ، عاشورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

(دمحرم دمیاشتې لسمه) ورځ ، دبرات دمیاشتې مینځنۍ ورځ ، دجمعې ورځ ، ددواړو اخترو ورځې ، دذالحجې لس معلومې ورځې اودتشریق ورځې (دذالحجې یوولسم ، دوولسم اودیارلسم تاریخ)
په دي ټولو ورځو کښې دجمعې ورځ او دروژې دمیاشتې دټولو ورځو په هکله ډیر ټینګار شوی دي.

نوټ : درجب دمیاشتې په لمړۍ ورځ پورته شۍ عبادت وکړئ اوپه ورځ بې روژه ونیسئ ددواړو اخترونو په شپو عبادت و کړئ . لکن په ورځوکښې بې روژه مه نیسئ دبرات (شعبان) په مینځنۍ اودعاشورۍ په شپو کښې عبادت وکړئ اوپه ورځو کښې بې روژه ونیسئ. (غنیة الطالبین ص ۳۴۱)
حضرت ذوالنون مصری رحمة الله علیه وایې چې درجب میاشت دبدیو دختمیدو لپاره اودبرات (شعبان) میاشت دعبادت کولو لپاره ده لکه څنګه چې دروژې میاشت دکرامتونو دلیدلو لپاره ده په رشتیا چې کوم شخص بد اعمال نه پریږدي . دلوی خدای تعالی بندګي اواطاعت ته غاړه نه اږدي اودلوی څښتن کرامتونه ته منتظر نه وي همدا شخص له دعبث کارونوله کوونکو څخه ده همداراز دذوالنون مصری رجمه الله وینا ده چې درجب میاشت دکښت کرلو میاشت ده یعنی په رجب کښې کښت کرل کیږی په شعبان کښې اوبیږی اوپه روژه کښې بې حاصلات اخیستل کیږی ،ظاهره ده چې حاصل اخیستونکی هغه څه ربېي کوم چې بې کرلې وي همداراز څوک چې څه کوي دهغه بدله به ورکول کیږی کوم څوک چې خپل کښت ضائع کوی دریبلو په وخت کښې به له پښیمانتیا سره مخامخ کیږی . ددې پایله (نتیجه) ضرور بده وي. (غنیة الطالبین ص ۳۳۹)

هره شپه دلیلة القدر (دقدر شپه) ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چېرې لیلة القدر دلغوی معنی په لحاظ مراد شی : نو هره شپه لیلة القدر او دقدر وړده . ځکه چې هره ورځ نعمت او هره شپه دولت (شتمنی) ده . په حدیث شریف کښی راغلی دي چې هره ورځ دنیمې شپی نه وروسته الله جل جلاله ددنیا (اول) اسمان ته تشریف راوړي او دبندګانو ولور ته متوجه کیږی او دنیا زمونږ کور دي او ځمکه موفرش ده ګواکه لمړی اسمان ددنیا بام دي او دخونې بام دخونې جزوي لکه چې الله تعالی زموږ کور ته تشریف راوړي او دانیکمرغی مو په برخه کیږی چې دپاچاهانو (شهنشاه) هره ورځ زموږ کور (ددنیا اسمان) ته تشریف راوړي .مونږ ته متوجه کیږی او دنیکیو ژمنه (وعده) راسره کوي .دخدای تعالی یوې بلی مهربانی ته خیر شئ : که چیرې موږ دکوم ملګری دروازې ته ورشو خصوصا دیومرید (شاګرد) کورته ورشو ، خودهمدې کور خلګ له موږ سره خبري ونکړی ښکاره خبره ده چې موږ به مایوسه کیږو که مایوسه هم نه شو دومره ګیله خو به ضرور وکړو چې موږ کورته درغلو خو تاسو راسره خبرې و نه کړي.

که چېرې دکور خلګ ویده وي ، نو وبه وایو چې د اځنګه خوب دي چې زموږ دورتګ بې کوم تصور ونکړ (مطلب داچې څومره تعلق زیاتیږی هغومره ګیله زیاتیږی) او که چېرې دخطه په واسطه سره لمړی خبر ورکړل شی چې په نیمه شپه کښی زه درځم پدې صورت کښی خو دي مریدانو ته دخوب اجازه هم نشته .او اوس دلوی خدای جل جلاله معامله وګورئ له دې سره سره چې دهغه الله جل جلاله حقوق واقعې او یقینې دي لیکن دخپل راتګ له خبر نه وروسته راځي او موږ ویده وینی خو بیا هم نه ناراضه کیږی او وایې چې دي بنده یو مستحب کار پري ایښی دي او الله تعالی موږ ته دبې همتی لقب نه راکوی سبحان الله څومره دمهربانی خاوند دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دحضرت مولانا اشرف علی تهانوی دبیان خلاصه داده: که چیري مورږ دکوم ملګري یامرید کورته ورشو او هغه له مورږ سره خبرې ونه کړي مورږ به څومره خوابدي او په غصه شو .خوالله تعالی زمورږ کور (ددنیا اسمان) ته تشریف راوړي او مورږ په خوب ویده وینی بیاهم هغه الله تعالی له مورږ څخه نه ناراضه کیږي ددې مهرباني تقاضا خو داده چی مورږ هرڅه کولاي ددي لپاره چی الله رب العزة هیڅکله ناراضه نه شي دلوی خدای تعالی په حضور کښی هروخت عاجزی کول پکار ده .لنډه داچی هره شپه دقدر شپه (لیلة القدر) ده په دي معنی چی الله تعالی هره ورځ زمورږ ولور ته په رحمت سره توجه کوی. (التبلیغ ص۳۰ ج ۸ حضرت تهانوی(رح)).

دبرات په شپه کښی درسول الله صلی الله علیه وسلم عمل

دځینو علماؤو په نزد ددې شپې یوه ځانګړتیا داهم چی هدیرې (مړستون) ته تلل هلته دټولو مسلمانو روح ته دمغفرت دعاکول اوڅه حصه دالله تعالی دکلام (قران) لوستل ثواب یې مړو ته وربخښل سنت دي حضرت عائشة رضی الله عنها وایې چې یوه شپه (پنځلسمه دشعبان) وه زما واروو چې حضرت محمدصلی الله علیه وسلم زماخونې ته راغي کالې یې کښل چی لایې پوره کښلی نه وو بیرته یې واغوستل او ولاړشو ماورباندي بدګماني وکړه هسې نه چی دکومې بلې بي بې کوټې ته لاړشی ، زه هم دنبی کریم صلی الله علیه وسلم په وروسته پټه پټه ورپسې ولاړم ، چې کتل مې نبی کریم صلی الله علیه وسلم جنت البقیع (دمسلمانانو هدیرې) ته ولاړی حضرت محمد صلی الله علیه وسلم دمسلمانو ښځینه نارینه اوشهیدانو ته دوعا کوله .اومایه خپل زړه کښی وویل چی زما مور اوپلار دي ترتاقربان وي ماڅه مکر کوئ اوته څه کوې بیا بیرته راهي شو اوزما کوټی ته راننوت اوویې ویل : ای عائشې! ولی دي دومره ساه وکښه ؟ماورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویل :ای دخدای تعالی رسوله ! زمامور اوپلار دي تاقربان وي ، ستا په تګ سره ما ته دابدګماني راپیداشوه هسې نه چې دکومې بلې بې بې کوټې ته لاړ شې نوزه هم درپسې لاړم ترڅومې ته په جنت البقیع کښې په دوعا ولیدلی .حضرت محمد صلی الله علیه وسلم په جواب کښې راته وویل ! ای عائشې ایا ستا داخیال وو چې الله تعالی اودهغه رسول به ما سره ظلم وکړی؟ ، ماته حضرت جبرائیل راغی اوویې ویل چې نن دشعبان پنځلسمه شپه ده نن الله تعالی دبنو کلب دقبیلې دوزو دروزغنو (وېښتانو) په اندازه (دبنو کلب ترټولو ډېرې وزې وې) مخلوق له جهنم (دوزخ) څخه ازادوي.

البته :په مشرک ، حاسد (کینه کونکی)صله رحمی قطع کونکی ، ترپنډیو دلاندی دپایڅو ځړونکي ، دمور اوپلار نافرماني کونکی اودهمیشه شراب څښونکی باندی درحمت نظر نه کوی .لدې وروسته نبی کریم صلی الله علیه وسلم کالی وکښل اوویې ویل چې ای عائشې آیا نن شپه دعبادت کولو اجازه راکوی ؟ (اجازه یې ځکه څینې وغوښته چې د محمد صلی الله علیه وسلم عادت داوو چې دشپې په څه حصه کښې به یې عبادت کاوو اوپاتې برخه به یې داستراحت او دخپلو بیبیانو دطبعیت سمولو لپاره امعلومه وله چې په دې شپه کښې یې امکان نه وو) حضرت عائشة رضی الله تعالی عنهاوایې ما ورته وویل هو زما مور اوپلار دې ترتاقربان وي هغه وو چې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم پر لمانځه ودریدی اویوه داسې اوږده سجده یې وکړه چې زما خیال شو هسې نه چې دمحمدصلی الله علیه وسلم ساه ختلې وي او روح یې قبض شوی وي زه ورولاړه شوم اوحضرت محمدصلی الله علیه وسلم پر تلو می لاس ورکښېښود دمحمدصلی الله تعالی علیه واله وسلم په پښو کښې یوقسم حرکت وو

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما زړه پرې مطمئن شو (دړوند مې يقين شو) او حضرت محمد صلی الله علیه وسلم په سجده کښې دا الفاظ ويل

"اعوذ بعفوك من عقابك واعوذ برضاك من سخطك واعوذبك منك جل وجهك لااحصي ثنا' عليك انت كما اثنيت علی نفسك

ژباړه: زه ستا له غضبه ستا په عفو سره پناه غواړم او ستا دناراضيتوب څخه پنا غواړم ستا په رضامندۍ سره او زه له تاڅخه (ستادعذاب څخه پناه) غواړم ستا په مهرباني سره، ستا ذات لوی او عالي دي ، زه ستا تعريف اوثناء نه شم ويلای لکه څنګه چې ته ثنا وايې پرځان خپل. حضرت عائشة رضی الله عنها وايې چې له حضرت محمدصلی الله تعالی عليه واله وسلم څخه پوښتنه وکړه چې دادوعا څه فضيلت لری؟ حضرت محمدصلی الله تعالی عليه واله وسلم په خواب کښې راته وويل: ای عائشې! دادوعا زده کړه اونورو ته يې هم ورزده کړه. ماته جبرائيل عليه السلام دادوعا راښوولە. اوزه دادوعا په سجده کښې بيا بيا وايم (رواه البيهقي).

لدی تفصيل څخه به تاسو ته ددې مبارکې شپې دستور (کړنلاره) معلومه شوې وي او دا به هم درته معلومه شوې وې چې په دې شپه کې بايد څه وکړو؟څنګه عبادت وکړو څنګه هد برې ته لاړشو او هلته څه وکړو او چې ورو سته کورته راشو په عبادت مشغول شو دهغې طريقه ددې ټولو اعمالو کولو سنت طريقې به درته معلوم شوې وې. (فضائل الايام والشهور ص ۱۱۳).

دحضرت عائشة (رضی الله تعالی عنها) بزرګي

دحضرت عائشې رضی الله تعالی عنه دخواب حاصل دادي ای دخدای جل جلاله رسوله نعوذبالله چې الله جل جلاله اودهغه رسول به لما سره دظلم معامله کوی. خوزما فکر داوو چې الله تعالی به درته حکم کړي وي ، يابه تاسو دخپل اجتهاد له مخې دکومې بلې بې بې کوټې ته ځئ علامه ابن

(c) ketabton.com: The Digital Library

حجر رحمه الله دحضرت عائشې (رضی الله تعالی عنها) ددې جواب په باره کې وایي چې خدای ناکرده (خدای مه کړه) که چیري حضرت عائشة رضی الله تعالی عنها دمحمدصلی الله تعالی علیه واله وسلم په خواب کښې نعم (هو) ویلې واي نوخبره به ډیره باریکه شوی وای . آن داچې داځواب به کفر حساب شوی وای لکن حضرت عائشې (رضی الله تعالی عنها) له ذهانت څخه کارواخیست ځکه یې خپله عاجزی اوعذر ښکاره کړ .بیا حضرت محمدصلی الله تعالی علیه واله وسلم دولاړیدو وجه بیان کړه چې دشعبان په پنځلسمه شپه ددنیا اسمان ته تشریف راوړي ، اوبیوبې پایه رحمت پرخپلو بندګانو کوی چې دبنوکلب دوزو دوزغنو (وړیو) په برابر خپل بندګان ددوزخ له اوره څخه ازاد وي . نوځکه چې داوخت دلوی خدای جل جلاله دمهربانې اواحسان وخت دي ځکه ماوغوښتل چې په دې مقدس اومبارک وخت کښې دخپل امت لپاره دمغفرت دوعاوې وکړم هغه وو چې جنت البقیع (دمسلمانانو هدیرې) ته ولاړم هلته له لوی خدای جل جلاله څخه په مغفرت مشغول شوم. (مظاهر حق جدید ص۱۹۵ج۲)

دخدای جل جلاله دنظام سپکاوی

لوی خدای جل جلاله زموږ پر بدعملې اوبدکاري ښه عالم (پوه) دي په کومو ورځو کښې چې دبنده لپاره دډیر عمل کول ضرورت وي په هغو ورځو اوشپو موږ لا په ډیرو ګناهونو کښې بوخت یو موږ دا ښه زده کوو چې دبرات په پنځلسمه شپه کې پورته کیدل ضروري دي لیکن داځای موهیر کړی چې ولی ؟ اوڅنګه پورته کیدل ضروي دي ؟ دخدای جل جلاله درضااوخوشحالولو لپاره نه ، دخپلو ګناهونو څخه دتوبې کولو لپاره نه ، خدای جل جلاله درحمتونو څخه دبرخې اخستلو ، دخپلې عمل نامې څخه دګناهونو دپاکولو لپاره نه بلکه دخدای تعالی دقهر اوغضب دحاصلولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره دخپلو ګناهونو دبخښلو لپاره . دخدای جل جلاله دنعمتو څخه دځان لپرې کولو . دخپلې عمل نامې دتورولو اودنیکیو ختم کولو لپاره (الا ماشاء الله) ای مسلمانانو ! غور اوفکر وکړئ ! غوربونه خلاص کړئ او واورئ ! لکه څنګه چې لوی خدای جل جلاله رحیم (رحمت کوونکی) اوغفار (بخښونکی) دی همداشان جبار اوقهار هم دي داسې عمل کول خودخدای تعالی په رحمتونو دملنډو وهلو سره برابر دي اولکه څنګه چې په ښو وختو کې داعمال صالحه (نیکو عملو) اجر زیاتیږی . همداشان دبدوکارو ګناهونه هم زیاتیږی . تاسو فکر وکړئ که چیرې یوپاچا خپل فوځ ته امر اواعلان وکړي . چې سبا د(یوه معلومه ورځ) فلانکې ګروند ته دفوځی ازموینې لپاره راشئ ، خپلې فوځې تجربې ښکاره کړئ . دپاچاه له لورې به انعامونه درکړل شی اوفوځیانوداخبره واوریدله میدان (ګروند) ته حاضر شول خودفوځی ازموینې لپاره نه دفوځی شجاعت کمالات . دهرکلي اودفوځې قربنی دښکارولو لپاره نه بلکه دبیاتیری لپاره آیا پردي به پاچاه غصه نشی ایا ددې پرځای چې فوځیانو ته انعامونه ورکړی لعنت اوسرزش به ورنکړی ؟ خامخا به یې ورکوی . غور اوفکر وکړئ په کومه طریقه چې موږ دبرات شپه دخدای تعالی په حضور کوم عملونه کړی .آیا دخدای تعالی قهر اوغضب به له هرلوره پر موږ نشی نازل ، آیا داموږ دخدای تعالی پررحمتو پسخند نه دي وهلی بیا نو ولې مسلمان پر خپلو تکلیفونو اومصیبتونو ژاړي تراوسه موږ اوتاسوځه کړې دي خدای تعالی موپرې اینبی دي خدای تعالی موهیر کړی دي دخدای تعالی دعبادت پر ځای په شیطانې اعمالو فخر کوو . خدای تعالی هم موږ پری اینبی یو . ای مسلمانو ! خپل عملونه بشپړ کړئ له نافرمانیو څخه راوګرځئ له عبث اوبې هوده کارو څخه ځان وساتئ دیوه خدای تعالی بشپړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

تابع او مخلص بندګان شئ لکه څوارلس سوه کاله مخکې چې تاسو دهغه تابع واست . تاسو دخدای تعالی شئ خدای تعالی اوټول کائنات به ستاسو شي (فضائل الایام والشهور ص ۱۱۵)

دشپې په کومه برخه کې پورته کیږئ ؟

اوس دغور اوفکر ځای دادی چې دشپې په کومه برخه کې پورته کیدل افضل دي ؟ددې تعین له قران کریم څخه هم کیږی اوله حدیث مبارک څخه هم څکه چې له قران څخه معلومیږی چې دشپې په اخیره برخه کښې پورته کیدل ضروري ده . لکه څنګه چې الله تعالی وایې :

(إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْأً وَأَقْوَمُ قِيلاً ٦) (المزمل پاره ۲۹)

البته دشپې پورته کیدل سخت تکلیف دي لکن خبرې بې صحیح برابرې دي اوله ناشئة اليل څخه له خوبه وروسته ثابتیږی څکه ددې په اختیار سره پر نفس ډیر تکلیف راځی نو څکه داافضل دي اودسورة له اخیری برخې څخه هم معلومیږی دابهتری له قران کریم اوله حدیث شریف څخه هم معلومیږی (۲ الله تعالی وایې) دشپې دآخیرې حصې فضیلت له ډیر مختلفو احادیثو څخه معلومیږی اوله عقل څخه هم دامعلومیږی څکه چې داوخت دخوب وي اوخوب پری ښودل مشکل ،ګران وي په یوه حدیث کښې راغلی دي چې کوم شخص دشپې پورته شې عاجزې او زاری کوې زه الله تعالی له هغه څخه ډیر خوشحالیږم . څکه چې زما درضا لپاره بې خپله محبوبه اوتوده (ګرمه) بستره پری ایښی وي لدې نه هم معلومیږی چې دشپې اخیرې حصه ډیر فضیلت لري لکن که چا ته داکار مشکل وو بیا دي دشپې په اوله حصه کښې څه برخه مختاره کړي څکه چې په نورو شپو کې لوی خدای تعالی دشپې په اخیرې برخه کښې ددنیا اسمان ته راځی اوپه دې شپه (دشعبان پنځلسمه) کې له لمرلویدو وروسته راکوزیږي څکه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کومو خلګو ته دشپې په اخيره کښې عبادت کول مشکل وي هغه دی دافضيلت دشپې په لومړی برخه کښې حاصل کړی . کمه درجه يې داده چې دماخستن ترلمانځه پورې دي په عبادت کښې مشغول شي
(التبليغ ص ۳۲ ج ۸).

دشيطان دهوکه (چل) :

دادنفس عادت دي چې کله يوانسان دثواب حاصلولو اراده وکړي ، نفس ورته خپلې بانې جوړ وي ځويې له دي کاره وګرځوی همداشان ، دبرات دشپې اوشب قدر دعبادت په وخت نفس انسان ته دهوکه ورکوی چې دشپې په اخيره کښې عمل فضيلت لرې دشپې په اوله برخه کښې څه فائده لری ؟ وګورئ څومره دافسوس ځای ده دشپې په اوله حصه کښې په داسې شان لدي عظيم عبادت څخه بې برخې کيږی ، بعض انسانان دنفس په ډير خفی (پټ) چل سره غوليږی ددې لپاره عبادت کوی چې زه په خلګو کښې مشهور شم په دي سره نفس خوشحاليږی خو داعبادت هيڅ ګټه نه لری ځينی خلک په دي نيت دشپې په اخېره حصه کښې راپورته کيږی چې په خلګو کښې ممتاز عابد ونومول شی لکن افسوس داتکبر اوغرور دي چاته چې تکبر او غرور خوښ وي الله تعالی ته ډير مبغوض دي (التبليغ ص۲۷ ج۸)

په مبارکه شپه کښی ګناه کول

ددې مبارکې شپې ډير فضيلت دي اوپه دې شپه کښې ګناه کول هم ډيره ګناه لرې په نسبت دنورو وختو . لکه څنګه چې دځای حکم دي همداشان دزمان (وخت) حکم دي دمثال په توګه :په يوه عام ځای کښې ګناه کول ، اوپه مسجد کښې ګناه کول ډير فرق سره لری بيا په مسجد و کښې مسجد

(c) ketabton.com: The Digital Library

نبوی او مسجد حرام په کوم کښې چې لمونځ کول ترنورو زیات (ډیر) ثواب لری . په داسې پاک ځای کښې ګناه کول او په مسجد کښې ګناه کول ډیر عذاب لری لکه څنګه چې په یوه عام وخت کښې ګناه کول او بل په یوه مبارک وخت کښې ډیر لوی عذاب لری مثلا : په روژه کښې ګناه کول ډیر بدکار دي ترديې چې بیله روژې وي داهم مبارکې ورځې دي په دې کښې ګناه کول ډیر لوی عذاب لری . (التبلیغ ص ۷۵ ج ۸)

ددې شپې ګناه :

کومه ګناه چې په دې شپه کښې کیږی دوه ډوله ده : یو ډول هغه ګناه چې دعبادت په رنګ نه وي ددې بدوالی ډیر ظاهر او ښکاره ده . لکه پدې شپه اورونه لګول . له دې څخه ډیر زیاته نقصانات راپیدا کیږی مالی تاوان هم دي ، اوکله دچا لاس ، یا کوز یابل څه اندام پری سوي وي له ګناه څخه علاوه نور نقصانات هم ورسره تړلی دي دوهم ډول هغه ګناه ده چې په رنګ دعبادت سره وي . دابدعت ده لکه څنګه چې په اکثره خلګو کښې دارواج دي چې په دې شپه (حلوی) پخوي څنګه چې په بدعت کښې خوند یامزه ډیره ده څکه ډیر انسانان پری مبتلا دي . اودخپلو په جوړولو سره یې روابولې یوتأویل (حیله) داده چې دنبی کریم صلی الله علیه وسلم غاښ مبارک شهید شوی وو او محمد صلی الله علیه وسلم حلوی خوړله ، داخبره غلطه ده دا عقیده لرل ګناه ده څکه چې داواقعه په شوال کښې وه بعض خلګ وایې دادحضرت امیر حمزه رضی الله تعالی عنه دشهادت ورځې دي دادهغه فاتحه ده . داهم بې بنیاده ده څکه چې دحضرت حمزه رضی الله تعالی عنه شهادت هم په شوال کښې وو. اصلاح الرسوم ص ۱۳۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

اکثره خلگ په داسې گناه اخته دي چې دامنع کیږي هم نه ځکه چې بدعت کښې ډیر خوند دي . بدعت هم یوه عظیمه گناه ده لازمه ده چې په دې مبارکه شپه کښې ځان ترینه وژغورئ .(التبلیغ ص ۲۴ ج ۸)

دالفیه (زرگوني) لمانځه حقیقت:

داخبره هم دیادولو وړ ده چې په ځینو کتابونو کښې لیکلي دي چې دشعبان په پنځلسمه شپه داخاص نفل (چې سل رکعته او په هررکعت کښې لس لس ځله قل هوالله ویل کیږي) چې کول یې په کار ده ځکه داپه کوم قوي حدیث ، یا دیو صحابي اوتابعي له قول څخه نه ده ثابته ، دعبادت په تعین کښې کوم قید نشته . په احادیثو کښې دمبارکو شپو په عبادت کښې کوم قید نشته . کوم چې چاته اسانه وي باید هغه وکړي . که څوک نوافل کوي او که تسبیحات ورته عام اختیار شته کوم چې دمخکې علماؤو له لوري دنوافلو کوم خاص هیئت ذکر شوی دي . ددې سبب دادی چې کوم پیر وخپل مرید ته په یو خاص حالت کښې داطریقه ویلې وي . خو دهغه لپاره ضرور یو مصلحت ده . لکن داطریقه عامول بدعت دي . همداشان نورو بزرگانو ته بدویل رواندي په حدیث شریف کښې کوم معلوم عمل نه دي راغلی که غواړی چې تلاوت وکړی . یا دلوی خدای تعالی ذکر وکړی ، یانوافل وکړی اویا نصیحت بل چاته کوی یا یې پخپله واوري لکه څنگه چې حضرت اشرف علی تهانوی صاحب فرمایلې دي په کانپور کښې موږ په دې شپه باندې نصیحت (تبلیغ) کاوو ځکه چې په نصیحت کښې سړی ته خوب نه ورځي .خو بیا هم ځینې ملگري ویده وو (التبلیغ صحه ۴۱ ج ۸) نه فکر وکړئ چې په دې شپه کښې دعبادت کومه خاصه طریقه نه ده ثابته . خو نه موکه دچانصیحت اورئ . نوکه نفل کوی او که تلاوت قران کریم کوئ دهرڅه اختیار دي داکوم حدیث چې دي : (صوموا نهارها) دالمر هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره داستحباب دي یادپنځلسمې ورځې روژه نیول مستحب ده فرض اوواجب نه ده ، غرض (قوموا لیلها) له دي څخه ددې شپې فضیلت ثابتيږي اوپه حدیث کښې راغلي چې لوی خدای تعالی په دې شپه کښې ددنیااسمان ته راکوزيږي (هل من داع فاستجیب له هل من مستغفرفاغفرله) يعني کوم دمغفرت غوښتونکی شته چې بخښنه ورته وکړو ؟آیا کوم دوعاکونکی شته چې دوعا یې قبوله کړو ؟ ترسهاره پورې په درحمت لمن ويره وي . (التبلیغ ص۸۴ ج۸ الترغیب ص۱۰۴ج۲).

دبخښنې په شپه کښې هم بې برخيتوب

وعن ابی موسی الاشعری رضی الله تعالی عنه عن رسول الله صلی الله علیه وسلم قال ان الله تعالی لیطلع فی لیلة النصف من شعبان فیغفرلجمیع خلقه الاالمشرک اومشاحن –رواه ابن ماجة ورواه احمد عن عبدالله بن عمر وبن العاص رضی الله تعالی عنهم

ژباړه : له حضرت ابوموسی اشعری رضی الله تعالی عنه څخه روایت دي چې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم وویل : لوی خدای جل جلاله دشعبان (برات) په پنځلسمه شپه خپل مخلوق ته متوجه کيږي له مشرک اوحاسد څخه علاوه نورو ټولو ته بخښنه کوی په یوبل روایت کښې راغلي دي چې له کینه کر اوله ناحقه وژونکي څخه علاود نورو ته بخښنه کوی .

تشریح : دحدیث شریف حاصل دادی چې لوی خدای جل جلاله په دې مبارکه اومقدسه شپه کښې له خپل رحمته سره مخلوق ته متوجه کيږي ، رحمت یې دومره په جوش راځي چې خپل حقوق هم ورمعافوی (بخښي) اوانسان ته دومره مهلت ورکوی چې دخدای تعالی په بندګې عبادت

(c) ketabton.com: The Digital Library

او طاعت کښې نیمګړتیا ولرې باید بشپړ یې کړی او دتیر وخت له اعمالو توبه وکاږی نو به یې توبه قبوله کړی . او که چېری توبه ونه کاږی او خپلو بدوعملو اوبد اعتقاد ته دوام ورکړی الله تعالی به یې پخپل عذاب مبتلا کړی . له حاسد (کینه) څخه هغه شخص مراد دي او په خپله سینه بغیر له کومې شرعې وجې بلکه دخپلې نفسي تقاضا له وجې له چا سره حسد او کینه کوی او په خپله سینه کښی دحسد اور بلوي داسې بدبخت انسان ددې مبارکې شپې له برکته څخه هم بې برخې دي داسې څوک به دخدای تعالی له رحمته اوبخښنې څخه بې برخې وي : ددې تفصیل په مختلفو احادیثو کښی راغلی دي .چې ددې شپې له برکته ، مشرک ، ناحقه قاتل او کینه ګر بې برخې دي په ځینو روایتو کښی داهم راغلی دي چې صله رحمی قطع کونکی (له ورور ، قریبه او دوست سره تعلق نه ساتی) هم الله تعالی نه بخښی .او په ځینو روایتونو کښی داهم راغلی دي چې پایڅې (پرتوګ ترپنډیو) کښته کونکی ، دمور او پلار نافرمانې کونکی ، همیشه شراب څښونکی ، زانی ، او په ظلم محصول اخستونکی ، جادوګر ، کاهن (دغیب خبرې کونکی) اوسازنده او باجه غږونکی پر دې ټولو دخدای تعالی درحمت نظر په دې مبارکه شپه کښی نه کیږی (اعوذبالله خدای تعالی ته پخپل فضل کرم موږ ته هدایت وکړی او له داسې خلګو څخه مو مه حسابوی . (مظاهر حق جدید ص۲۰۲ ج۲).

دبې برخې خلګو لست

له مختلفو روایاتو څخه دبرات دپنځلسمې شپې فضیلت په روښانه توګه معلوم دي چې داشپه دالله تعالی په وړاندی مبارکه اوقیمتې شپه ده ، اوالله تعالی پرخپلو بندګانو عام رحمت کوی او خاصه توجه لکن دارحمت پرهغوکسانو کوی چې هغوی هم ددې رحمت په انتظار ناست وي خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنیوي اواخروي حاجات دلوی خدای تعالی په وړاندی عرضوی اولوی خدای جل جلاله یې ورپوره کوی لکن ځینی داسی سخت ګناهونه دي چې ترڅو ورڅخه توبه ونکړی سوال یې نه قبلیږی :

اول: مشرک دوهم: کینه ګر دریم: دمور او پلار نافرمان څلورم: زانی پنځم: شراب خور شپږم: کاهن اووم: صله رحمی قطع کونکی اتم: پرتوګ تر پنډیو لاندی کونکی .دلته دهر یوه په اړه څه تفصیل ته ضرورت دي:

شرک : دخدای تعالی په ذات اوصفاتو کښی بل څوک شریک کول ، اوله هغه سره دمعبود په شان معامله کول اودهغه عبادت کول او نور .... دالله تعالی ارشاد دي(**إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَاءُ ۚ وَمَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا**) (پاره ۵ سورة النساء)

ژباړه : بیشکه الله تعالی بخښنه نه کوی هغه چاته چې له الله تعالی سره شریک نیسی ، اوله دي لاندی نورو ته بخښنه کوی چې خوښه یې شی ،

دوهم ایت: (**وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ ۖ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ١٣**) (سورة لقمان . پاره ۲۱)

ژباړه : اوکله چې لقمان وویل خپل زوی ته کله چې یې هغه ته نصیحت کوی ای زویه له الله تعالی سره شرک مه نیسه ځکه چې شریک نیول لوی ظلم دي له خدای جل جلاله سره شریک نیول داډیر لوی جرم اونافرماني ده ، اودبخښنې قابل هم نه ده پرخپل ځان باندی تر دي بل لوی ظلم نشته چې همیشه په هلاکت اوبربادۍ کښی وي الله تعالی چې دځمکې اواسمانونو خالق دي ، دټولو مخلوقاتو مالک ، یوازې اوبې احتیاجه دي ، دهغه هیڅ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریک نشته ((قل هو الله احد) لوی خدای جل جلاله چې کریم اورحیم ذات دي داسې چاته مغفرت نه کوی . لکه څنګه چې دخدای تعالی له ذات سره شریک نیول ظلم عظیم دي ، همدارنګه دهغه له صفاتو کمالیه وو سره شریک نیول هم لویه ګناه ده. (حقیقت شب برات ص ۱۹)

کینه څه ته وایې ؟

دیو مسلمان له بل مسلمان سره کینه کول بالکل ناروا ده اودخدای تعالی له رحمت څخه دلیرې کیدو سبب دي الله تعالی فرمایي:

(خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ ۱۹۹) (پاره ۹ سورة الاعراف)

عفوه او درګذر خوښه کړه ، په نیکې امر کوه اوله جاهلانو څخه ځان وژغوره ، له انسان څخه حتما خطایې کیږی که چیرې داسې وشول ، بیا معافي دالله تعالی ډیره خوښه ده ، ځکه یې وفرمایل چې معافي (بخښنه) اختیار کړه اوکه له بې عقلانو څخه چیرته کومه خبره درته وشی ، ځان ترینه وژغوره ، جنګ اوجدال مه ورسره کوه حدیث شریف کښې راغلی دي قال رسول الله صلی الله علیه وسلم لاتباغضوا: رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلی دي: چې یو له بله سره بغض مه کوی.

کینه : کومې ته چې په عربی کښې حسد وایې تعریف یې داسې شوی دي کله چې له یوه دښمن څخه انتقام (بدله) اخیستل ممکن نوی ، دخپل قهر په راکنټرولولو سره پر زړه تکلیف راځی .بس ددې علاج دادی چې دخپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقابل شخص بدی ورمعاف کړه او راشه دوشه ورسر شروع کړه په یوځو ورځو کښې به ټول مشکل حل شی. (تعلیم الدین مولانا تهانوی رحمه الله ص ۵۸).

په حدیث شریف کښې راغلی دي چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم ویلی دي چې تعلق ختم کونکی جنت ته نه شی داخیلیدلای (بخاری ، مسلم)

له حضرت ابوهریرة رضی الله تعالی عنه څخه روایت دي چې په هره دوشنبه اوپنج شنبه دجنت دروازې خلاصیږی اوهر هغه بنده ته مغفرت (بخښنه) کیږی چې له خدای تعالی سره شریک ونه نیسی لکن هغه څوک لدي مغفرت څخه بې برخې دي چې دده اودمسلمان ورور په مینځ کښې کینه وي. (مشکوة ص ۴۲۷).

له حضرت ابوهریرة رضی الله تعالی عنه څخه روایت دي: چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل: چې په هره هفته کښې په دوشنبه اوپنج شنبه دټولو انسانانو اعمال خدای تعالی ته وړاندی کیږی ، اوهر مؤمن ته بخښنه کیږی ، مگر نه هغه خلگو ته چې یوله بل سره کینه ولری ، او ددې خبرې ډیر تائید کوو ، چې داخلګ دي کینه پریږدي اویوله بل سره دي ملاقات وکړی. (مشکوة شریف ص ۴۲۸)

په دې روایاتو کښې دکینه دبدعمل بیان شوی دي کوم چې په دنیا اواخرت کښې دهلاکت سبب دي خپل مینځې اړیکې خدای تعالی ته ډیرې خوښې دي ، که چیرې دڅه مشکل له وجې کوم خفګان پیښ شی ، باید ژر صلح وشې او چې اوږ دنشې ، ددې لپاره ښه لاره سلام اچول دي چې دتعلق اومحبت یوازنی لاره ده. تر درو شپو او ورځو زیات باید تعلق پری نشي ځکه چې په حدیث شریف کښې راغلی دي چې له خپل ورور (مسلمان) سره تر درو شپو او ورځو زیات خفګان کول حرام دي چې یو له بله په تریو تندی سره ګوری. (مولانامحمد رفعت قاسمی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

صله رحمی قطع کول څه ته وایې؟

ځرنګه چې دقریبانو اوخپلوانو حقوق پرموږ واجب دي . دهغو نه اداکول . له هغوی سره بده رویه (سلوک) کول اوتعلقات ختم کول دصله رحمی قطع کول دي .په احادیثو کښی دکینې ډیر بدوالی ، راغلی دي . اوکینه ګر ته یې ډیر بدویلی ، دنبی کریم صلی الله علیه وسلم وینا ده چی دوې ګنا وې ډیرې سختې دي چې کونکی ته یې په دنیا او هم اخرت کښی عذاب ورکول کیږی (۱)بغاوت (ظلم) (۲) صله رحمی قطع کونکی (مشکوة شریف).

په ډیرو احادیثو کښی راغلی دي چې الله تعالی فرمایلې دي : د(رحم) لفظ دالله تعالی له پاک صفت رحمن څخه مشتق دي څوک چې . له چاسره رحم کوی رحمن پرهغه باندی رحم کوی ، اوڅوک چی له چاسره ، قطع کوی رحمن به له هغه قطع کوی (فضائل صدقات ص ۲۱۹ ج ۱) فقیه ابواللیث رحمة الله علیه ویلی دي: چی صله رحمی قطع کول دومره بده ګناه ده چې دډیرې او مرتبې خاوندان هم دخدای تعالی له رحمته بې برخې کوی ، نوځکه دهر مسلمان لپاره لازمه ده چې ډیر ژر له دې بده کاره توبه وکاږی اوکه یې چیرې عادت وي نو ضرور دې پریږدي اوتعلق دي زیات کړی.

حضرت عبدالله بن مسعود رضی الله تعالی عنه یوه ورځ دسهار له لمانځه وروسته یوه مجلس ته تشریف یووړ او ورته یې وویل : که په تاسو کښی څوک دصله رحمی قطع کونکی وي لاړ دي شی ځکه چی موږ خدای تعالی ته سوال اودوعاوي کوو اوپر صله قطع کونکی دخدای تعالی درحمت دروازې بندې وي .وګورئ څومره دناراضئ ځای دي ، شاید چې دعبدالله بن مسعود رضی الله تعالی عنه جنره دې دقران اواحادیثو په رڼا کی وي ددوعا په کولو کښی له صله رحمی نه توبه ضروري ده .که چیرې دوعا په اجتماع سره کیږی ، ددوعاء په ادابو کښی داهم ده چی له داسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګناهونو څخه به پاک وي چې دخدای تعالی رحمت وربانديی نه کیږي ، کله چې دکینی دومره ګناه ده چې په سبب سره یې بل څوک دخدای تعالی له رحمته لېري کیږي نوپخلپه به دکینه ګر څه حال وي ، همداراز ددې شخص توبه نه قبلیږي ترڅو چې یې ځان ترې ساتلی نه وي. (حقیقت شب برات ص ۲۴)

په خپلو مینځو کښې دښمنی کول ، ډیروخت دحق اوناحق په فرق کښې غفلت وي ، دبل حق چې دکوم چا پرذمه وې هغه له نظره غورځوی ، دشریعت پاک تعلیم دادی که چېرې ددوو ورونو په خپل مینځ کښې کوم تعصب پیدا شي باید په ایمانداری سره هر شخص خپلې ګناه ته ځیر شي اوخپله ګناه تسلیم کړی اوتوبه ترینه وکاږی اوصلح وکړی .اوخپله ایمانې جذبه باید رامخ ته کړی اوترټولو مخکې صلحې ته غاړه کښیږدي .خدای تعالی چې انسان ته کوم جسم اوصورت ورکړی دایو امانت دی ، انسان ددې په سبب سره په نیک کار کښی پوره کوشش کولای شی ، باید ضائع یې نکړی او کوم شخص چې داخیانت کوي بدیانتې کوی دخدای تعالی په نزد داشخص لوی مجرم اوباغی دي ، کوم څوک چې دشپې له برکته څخه بې برخې شې دنورو ډیرو سزاګانو مستحق ګرځي. (الترغیب ص۳۶۰ ج ۳).

تر پنډیو لاندې دپایڅو ځړول

تر پنډیو لاندې پرتوګ یا لنګ کول یا لوی لستونې جوړول یا لوشمله پرېښوول ، دبخاری اومسلم شریف په حدیث کښی راغلی دي چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم وویل : چې دخدای تعالی درحمت نظر پرهغو خلګو نه کیږی چې پایڅې یا لنګ ترپنډیو لاندی کوی.

دوهم :په دوهم حدیث کښی ددې اندازه معلومه شوی ده ، چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل چې: دکوم چا پرتوګ چې ترپنډیو لاندي وي داشخص به په دوږخ کښی وي . (بخاری شریف).

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم: په دریم حدیث کښې د نورو جامو ځړول هم حرام بلل شوی دي نبی کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلی دي: چې اسبال) یعنی اوږدول له خپلې اندازې څخه که پرتوګ وي که کرتې ، او لنګوټه نوداکه د تکبر له وجې اوږده وي الله تعالی ورته درحمت په نظر نه ګورې .ددې حدیث روایت (ابو داؤد . نسائي اوابن ماجه کړی دي) .او ددې په تائید کښې یوبل حدیث داسې دي چې کوم شخص خپلې جامې ځړولې وي خدای تعالی ورته درحمت په نظر نه ګوری.(ددې حدیث روایت امام بخاری شریف کړی دي) .په دې حدیث کښې مطلق کالې ذکر شوی دي ، مګر دپای په څو حدیثو کښې ذکر شوی دي .اودنورو جامو په هکله علماؤو محقیقنو ویلې چې لستونې ترګوتو تیریدل اوشمله ترنیمې ملا تیریدل داټول په اسبال کښې داخل دي او ممنوع دي .بعض کم فهم خلګ وایې چې داممنوع هغه وخت ده چې دتکبر له وجې وي که څیرشو لمړی خو داویل غلط دي چې وایې موږ خوتکبر نه کوو، بیانو ولی داسې کوی ، سنت طریقه ولې نه اختیار وي ددې په اختیارولو کښې مو زړه ولی تنګیږی ، لنډې پایڅې مو ولی نه خوښیږی آیا داتکبر نه ده نوڅه ده ؟ بل په حدیث شریف کښې چې کوم دتکبر لفظ راغلی دي داقید اتفاقی ده احترازی نه ده څنګه چې یې اکثره خلګ دتکبر له وجې کوی نوځکه (نبی کریم صلی الله علیه وسلم) داقید ذکر کړ لکن دامطلق حرام دي په بل حدیث کښې چې دپنډیو حد معلوم شوی هلته پکښې دتکبر لفظ نشته مطلق ناروا ده که دتکبر له وجې وي اوکه بغیر دتکبر ، مګر که دتکبر له وجې وي بیا دوې ګنا وې شوی اوبیله تکبره یوه ګناه ده ، هسې دروا والی لپاره بانې مه لټوئ ، که څوک وایې چې دامطلق (بغیر له قیده دتکبر) موږ په مقید (سره له قیده

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتکبره) حمل کوو ، ددې ځواب په اصول فقه حنفي کښې شوی چې مطلق پرخپل اطلاق پاته دي ، غرض دا چې دروا والی لپاره هیڅ صورت نشته .
ځینی خلک په لمانځه کښی پایڅې یانور کالي برابر وي لکن له لمانځه نه بغیر هم له ګناه څخه ځان ساتل پکار ده بعض خلک پایڅې غټې (اوږدي) جوړ وې خو بیا یې په لمانځه کښی بیرته راټولوي مګر اصلا په وخت ضائع کولو کی ګناه ده که پندی پټې وي که ښکاره ، او خیاط ته هم داسی کالي جوړول جائز نه دي ځکه چې په ګناه کښی کومک کول هم ګناه ده ، باید ټول خیاطان داسې ناروا کالي جوړ نکړي له خدای تعالی څخه دي حلاله روزي (رزق) طلب کړی . (اصلاح الرسوم ص ۲۸).

دسپې شرعی حکم

دناروا رواجو څخه تصویر (عکس) اوسپی بلا ضرورته ساتل هم شامل دي دبخاری اومسلم شریف په حدیث کښی راغلی چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي چې هغه کورته درحمت ملائکې نه داخلیږی چې پکښی سپی یاعکس وي ،نبی کریم صلی الله علیه وسلم ویلې چې ترټولو غټه ګناه تصویر جوړول دي یوه حدیث کښی راځی چی نبی کریم صلی الله علیه وسلم ویلې چې ترټولو غټه ګناه تصویر جوړول دي ، یوه حدیث شریف کښی راځی چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم ویلې : څوک له دریو غرضو بغیر سپی ساتی .

اول: دمال (پیسو) دحفاظت لپاره

دوهم: دښکار لپاره دریم:

دکور یا کښت دحفاظت لپاره دهغه له ثوابه هره ورځ یو قیراط کمیږی (دقیراط اندازه په حدیث کښی داحد دغره په مثال ده) داحدیث په بخاری شریف اومسلم کښی راغلی په دي احادیثو کښی تصویر جوړول ، تصویر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوول بغیر له ضرورته سپي ډرول حرام ثابت شوی دي دجدید تهذیب په لوازمو کي بلل شوی وي لږ حقیقت ته ځیر شئ . له دي دواړو شیانو څخه پوره ځان وساتئ . دبعض خلکو عقلونه دې حال ته رارسیدلی دي چې دسپیو صفات حمیده (ښه صفات) بیانوی اودممانعت لاره بند وي خو په پته کي حکم شرعی لغو کوی خوکه دچاداخیال وي نو دایمان دنوی کولو ضرورت ورته شته . له مسلمانیدو وروسته دشرعي احکامو دعلت پوښتنه (طلب) کول مناسب نه دي ډیر مجازی (دنیوی) احکام په علت سره نه معلومیږی ، بې له علته یې منل لازم دي دحاکم حقیقي لوی خدای تعالی په حکم کښی ولی څه څوک ویل وکړی ؟که څوک ووایې چې زموږ ددین احکام له عقل سره برابر دي ، مګر ددې ځواب دادي چې له عقل سره برابر دي مګر بعض احکام ته عقل نه شي رسیدلای ،مثلا ډیر شیان په سترګو لیدل کیږی مګر په صحیح توګه یې سترګې ادراک شې کولای ، دادعقل کار دي چې داحکامو علت وپیژنی . داعقل دانبیاء علیهم السلام دکامل اولیاء اودعلماء راسخینو عقل وو چې دلوی خدای تعالی خاص رحمت وو . دعامو خلکو په عقل کښی دومره قوت نشته . اوددې زماني متعلمین دعامو له صفه نه وزي .داچې له دې څخه ددین اصول مراد دي چې داعقلي دي یعنی : څوک چې قران کریم اوحدیث نه منی ، پرتوحید (دالله تعالی پریوازی ذات) اورسالت ایمان یې علم په دلیل عقلی سره هم ثابتیږی اوفروعی شیان یعنی فلانکی شی ولی حرام دي فلانکی ولی حلال دي داسې شیان په عقل سره ثابتول ضروري نه ده بلکه ددې منل په دلیل شرعی سره پکارده ، اودعقل موافقه هم داخبره ده چې حاکم ، حاکم منل په دلائل مختلفه ؤسره کله چې حاکم په حاکم ومنل شی ، بیا دهغه دهرحکم دلائل پوښتل یوقسم بغاوت (نافرماني) ده یعنی چې کله خدای تعالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومنی ایمان ورباندی راوړي بیا باید دهغه هرحکم ومنل شي ، اوعلت يې ونه پوښتل شي ځکه چې دنیايې قوانین په وجه اوعلت سره زموږ په ذهن کښې نه راځي مطلب غرض داچې شرعي حکم بې له کومې نزاع څخه منل واجب دي هو . وروسته له منلو څخه دکوم حکمت لپاره که تحقیق وشی داجائز دي بعض خلګ حیله جوړ وي چې موږ سپی دحفاظت لپاره ساتو ، لکن پوه شئ چې الله تعالی په هرنیت عالم اوپوه دي که چېرې فقط یوازې دطبعیت برابرولو لپاره ساتل کیږی دابالکل حرام دي سپی خوهغه څوک ساتی چې پیره دار يې نوی خپل مال . کوراوپسونه ورباندی ساتې نن سبا خو الحمد الله دهرچا پیره دار شته نودسپی څه ضروت دي ؟

همداشان دښکار تمام اسباب شته ، لکه: کلاشینکوف . توپک اوتوپنچه ، نوولی سپی څوک وساتی ؟ (اصلاح الرسوم ص ۳۰ از حضرت مولانا اشرف علی تهانوی رحمة الله علیه)

دتصویر شرعي حکم

ځینی خلګ وايې چې ناجائز خو پوره (مکمل) تصویر دي موږ خونصف تصویر جوړ وو او ساتوېې نوځکه داجائز دي کله چې په تصویر کښې داسې عضو(اندام) نه وي چې بغیر له هغه ژوند ممکن نوی داجائز دي حقیقت دادي چې عکس (تصویر) ترهغوپوری ناجائز دي چې ترڅو دهغه حیوان شکل ته بند معلومیږی . مثلا که دانسان نمايې تصویر واخیستل شی چې مخ اونوری اعضاوي يې معلومیږی دابالکل حرام وي ، اوداسی نورحیوانات .ځینی خلګ اعتراضات کوي چې دروپو (پیسو) عکسو نه هم باید ناجائز شي ځکه له هغه څخه هم انسان معلومیږی ؟

ځواب دادي چې دلته اشد (سخت) ضرورت دي اودضرورت په وخت کښی مکلفیت کمیږي او نور خلګ یوازې دشوق لپاره سپی ساتې چې داقطعا حرام دي . (اصلاح الرسوم ص ۳۱) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله : په کوم کور کښې چې سپی سور (خنزير) ، شراب ، زانې يا زانيه او تصوير (عکس) وي داسې کور ته د رحمت ملائکه نه داخلیږي.
(غنية الطالبين ص ۳۸۰).

دنجوم علم

حضرت عبدالله ابن عباس له نبی کريم صلی الله عليه وسلم څخه روايت کوی : چې چا د علم نجوم يو څه برخه چې د شريعت مخالفه وي حاصل کړی ګواکی دي شخص جادو حاصل کړ اونجومي کاهن دي کاهن جادوګر دي او جادوګر کافر دي . (مشکوة ص ۳۹۴).

له حضرت ابوهريرة رضی الله تعالی عنه څخه روايت دي چې نبی کريم صلی الله عليه وسلم وويل : « **ومن سحر فقداشرك** »

ژباړه : چاچې جادوو کړ هغه مشرک شو. (نسائي شريف ص ۱۷۱ ج ۲)

جادو اوداسی نور تمام (ټول) دشرک اوکفر ښاخونه دي کوم چې بالکل حرام دي همداشان جادو کول هم حرام دي اوبل چاته جادو ورکول هم حرام دي نن سبا دعامو خلکو باوجود خواص هم په دي مهلک مرض کښی مبتلا دي .چېرې چې له چاسره يې دښمني وي ياکومه بله خبره وي ، ضرور جادو وربادی کوی اود خپل زړه براس ورباندی کاږی ښځينه مخلوق هم په دې کښی مبتلا (اخته) دي کله چې معلومې خبرې مخ ته راشې ضرورمندې وهي اوداجادو کوی که چېرې يوه مسلمان ته کوم ضرر ورسيده مخکې وعيد ونه ورته راجمع کيږی اوداکار قطعا ناجائز او حرام دي .لدې ټولو شيانو څخه ځان ساتل پکار ده ، څوک چې داکار کوی هغه هم سخت ګنهګار دي او پر دې باندی اجرت (مزدوري) اخېستل او ورکول دواړه حرام دي . (حقيقت شب برات ص ۱۵).

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشراب څښلو حکم

اسلام شراب اوهره نشه کونکې شی حرام کړی دي ، په قران کريم اواحاديثو کښې ددې حرمت مفصل بيان شوی دي.

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۹۰) (پاره ۷ رکوع ۲)

ژباړه اي هغو کسانو چې ايمان موراوړي بې شکه شراب ، خمار ، اوبت پرستي ټول بدله کارونو دشيطان څخه دي نو پرهيز ترينه وکړئ بنايې چې خلاصون ومومئ. په مشکوة شريف ص (۳۸۲) کښې حضرت ابن عباس له نبی کريم صلی الله عليه وسلم څخه روايت کوی چې:(**کل مسکر حرام**) هرنشه کونکې شی حرام دي.

له حضرت عبدالله بن عمر رضی الله تعالی عنه څخه روايت دي چې نبی کريم صلی الله عليه وسلم ووېل: احسان اچونکی ، دمور او پلار نافرماني کونکې اوشراب څښونکی به جنت ته نه داخليږی (مشکوة شريف ص ۴۲۰) په يوه بل حديث کښې دنبی کريم صلی الله عليه وسلم څخه ارشاد دي: چې پر دريو خلکو جنت حرام دي له هغو څخه يو شراب خوردي (مشکوة شريف ص ۳۱۸)

دغيب ويونکی حکم

په حقيقت کښې علم غيب د خدای تعالی ذاتي صفت دي له الله تعالی څخه بغير علم غيب په خپله اصطلاحي معنی دبل چا لپاره نشته نوځکه دغيب خبرې ويل اوپلټل يې په هره طريقه چې وي صحيح نه دي شريعت بالکل حرام بللی دي ، په قران کريم اواحاديثو کښې ددې تفصيل راغلی دي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

علم غيب يوازې خداى تعالى لره ثابت دي د لوى خداى تعالى فرمان دي چې ((إِنَّ اللّٰهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ)) (پاره ۲۱ سورة لقمن). په احاديثو کښې پرداسې شخص چې دعلم غيب خبرې پوښتې اوبل چاته بې وايي سخت عذاب راغلى دي له حضرت حفصې رضى الله عنها څخه روايت دي: چې څوک دهغه چا څنگ ته راشي چې هغه دعلم غيب خبرې کوى اوله هغه څخه کومه خبره وپوښتي ددې شخص لمونځ (۴۰) ورځې نه قبليږي (مشکوة ص ۳۹۳).

دمور اوپلار نافرماني کونکى حکم

دانسان په تربيه کښى دمور اوپلار درجه له ټولو انسانانو څخه لوړه ده، نوځکه هر راز نيکي او ښه رويه له مور اوپلار سره پکار ده. په خاصه توگه چې کله يوله دوى څخه بوډا شى. په داسې حالت کښى لازمه ده چې هر راز خدمت او په نرمي سره خبرې وشى، په ژبه لاس او پښو ددوى په وړاندى هيڅ دبد تميزى اظهار بايد و شى، بلکه ددوى مخکې حقوق يادکړى او دمغفرت دوعا ورته وکړي. مور اوپلار دخپلو بچبانو په ډير شفقت سره حفاظت کوى نو پکار ده چې نن دهغوى هر ارخيز خدمت او شفقت وړاندى وشى او په هر حالت دهغوى خدمت وشى يوازې خدمت نه بلکه له لوى خداى جل جلاله څخه دمغفرت دوعاوې هم ورته شې دمور اوپلار سره دښه سلوک په باره کښى بى شميره صحيح احايث راغلى دى چې موږ ور څخه څو رااخلو؛ امام احمد اومسلم دابوهريرة رضى الله تعالى عنه څخه نقل کوى چې نبى کريم صلى الله عليه وسلم وفرمايل: ذليل دى وې هغه څوک چې ورسره مور اوپلار يا يو له دوى څخه ژوندى وى بيا هم جنت ته داخل نشي (يعنى ددوى خدمت او فرمانبردارى ونکړي) يو صحابى دنبى کريم صلى الله عليه وسلم په خدمت کښى حاضر شو او ويې ويل اى

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخدای جل جلاله رسوله ! ما دجهاد اراده کړې ده او ستا سره مشوره کوم ، نبی کریم صلی الله علیه وسلم ورته وویل چی ستا مور شته؟
صحابی ورته وویل هو (شته) بیانبی کریم صلی الله علیه وسلم ورته وویل دمور خدمت پرتالازم ده هغه وکړه جنت دهغې ترپښو لاندي ده په مختلفو مجالسو کښی نبی کریم صلی الله علیه وسلم داحدیث دوه واره ویلي دي (رواه النسائی وابن ماجه).
نبی کریم صلی الله علیه وسلم ویلی دي چې دخدای تعالی رضاء دمور اوپلار په رضا مندي کښی ده ، دالله تعالی نارضائی دمور اوپلارپه نارضائی کی ده . (ترمذی تفسیر بیان السبحان ص ۳۹۵ ج ۲).

دشعبان (برات) دروژې ثبوت

وعن علی رضی الله تعالی عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم اذاکانت لیلة النصف من شعبان فقوموا لیلها وصوموا یومها فان الله تعالی ینزل فیها بغروب الشمس الی السماء الدنیا فیقول الا من مستغفر فاغفر له الا مسترزق فارزقه الا مبتلی فاعافیه الا کذا وکذا حتی یطلع الفجر (رواه ابن ماجة)

ژباړه :له حضرت علی رضی الله تعالی عنه څخه روایت دي چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم وویل : کله چی دنصف شعبان شپه راشی (دبرات پنځلسمه شپه) په شپه یې لمونځ وکړئ اوپه ورځ یې روژه نیسی ځکه چې لوی خدای تعالی په دي شپه ترلمر ولیدو وروسته ددنیا اسمان ته تشریف راوړی (یعنی له خپله خاص رحمته سره توجه کوي) او ددنیا خلګو ته وایې چې خبر اوسئ ! کوم دمغفرت غوښتونکی شته چې زه بخښه ورته وکړم ؟ خبر اوسئ ! کوم درزق غوښتونکی شته چې ورته رزق ورکړم ؟ خبر اوسئ ! کوم مصیبت زده شته چې ورنه خلاص یې کړم ؟ خبراوسئ ! داسې اوداسې (یعنی الله تعالی دهر شي نوم اخلی اوبنده ته اواز کوی مثلا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

وايې آياشته کوم غوښتونکی چې څه ورکړم ؟ آيا شته کوم غمجن چې خوشحاله يې کړم ؟ او داسې نور دادرحمت اوازونه به جارې وي ترصبح صادق پورې (ابن ماجه).

تشريح : دبرات دشپې دنعمتونو اوفضيلتونو څومره لوړ مقام دی ؟ داهغه مقدسه شپه ده چې لوی خدای تعالی دخپل خاص رحمت سره ددنيا اسمان ته تشريف راوړي خپل بندګان وخپل رحمت عامه ته رابولي ، بشارت دي هغه نيکبخته انسانانو ته کوم چې په دې مبارکه شپه کښې دلوی خدای تعالی درحمت سيوري ته ناست وي . عبادت او بندګي کوی ، دخدای تعالی په وړاندی خپل ضرورتونه اوحاجتونه وړاندی کوی اوخدای تعالی په خپل رحمت سره دهغوی سوالونه قبلوی .افسوس دی پرهغو انسانانو چې ددې مبارکې شپې استقبال په عبث کارو کوی په آتش بازی (په اوړو) کوم بد فعل دي خپله نيکبختې اوسعادت له لاسه ورکوی خدای تعالی دې موږ او تاسې ته توفيق راکړی چې دبرات دشپې دفضيلت احساس وکړو ددې شپې دتقديس اوپاکوالی احترام وکړو . ټوله شپه په اخلاص سره دخدای تعالی په عبادت اوبندګې کښې مشغول شو ترڅو دلوی خدای تعالی درحمت عامه جوګه شو . (مظاهر حق جديد ص۲۰۱ ج۲).

دبرات دشپې دروژې نيولو وجه

عن اسامة بن زيدرضی الله عنهما قال قلت يارسول الله لم ارک تصوم من شهر من الشهور ماتصوم من شعبان قال ذاک شهر يغفل الناس عنه بين رجب ورمضان وهوشهر تر فع فيه الاعمال الی رب العالمين واحب ان يرفع عملی وانا صائم (رواه النسائی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه : له حضرت اسامه بن زيد رضى الله تعالى عنه ځخه روايت دي چې ماله نبى كريم صلى الله عليه وسلم ځخه پوښتنه وکړه ! چې اى دخداى تعالى رسوله ! ته چې د شعبان په مياشت کښې کومې روژې نيسې په بله کې مياشت ماستا دومره روژې نه دي ليدلې ؟ نبى كريم صلى الله عليه وسلم وويل ! دادرجب اورمضان ترمينځ مياشت ده اکثره خلګ ترينه غافل دى په دې مياشت کښى دخداى تعالى حضورته دبندګانو اعمال وړاندى كيږى . زه داخوښوم چې کله زما اعمال خداى تعالى ته وړاندى کيږى او زه روژه داريم .په يوه بل روايت کښى داالفاظ راغلى دې چې په دې مياشت کښى دټولو مړه کيدونکو خلګو دمرګ فيصله کيږى زه داخوښوم چې کله زما دمرګ فيصله کيږى او زه روژه داريم.

تشريح درمضان المبارک مياشت خوترټولو مياشتو افضله مياشت ده درجب مياشت هم يوه له اشهر حرم ځخه ده ذى القعده ذى الحجة محرم اورجب د اسلام نه مخکې هم ددې مياشتې زيات قدر كيدى او شعبان د دوو مبارکو مياشتو په مينځ کښى دي پخپله دشعبان هم زيات فضائل دي تردې چې ترمذى او بهيقى دحديثو مشهور کتابونه دي) له انس رضى الله تعالى عنه ځخه دنبى كريم صلى الله عليه وسلم داقول نقل دي : چې له رمضان المبارک ځخه وروسته ترټولو دقدرو روژې دشعبان دي چې دروژې لپاره تيارى ده . خکه نبى كريم صلى الله عليه وسلم غوښتل چې خلګ دامياشت په غفلت کښى تيره نکړى لکه ځنګه چې سنت دفرض لمانځه دنقصاناتو پوره کونکى دي . همداراز دشعبان روژه درمضان المبارک دروژو لپاره پوره کيدونکي ده. په شعبان کښى دنبى كريم صلى الله عليه وسلم دپرله پسې روژو يوه وجه داهم وه چې دحضرت محمد صلى الله عليه وسلم عادت وو چې په هره مياشت کښى بې (۳) درې

(c) ketabton.com: The Digital Library

روژې نیولې اوکله به یې پرېښودلې هم . خو بیا به یې یوځای په شعبان کښې نیولې. دشعبان په میاشت کښې دنبي کریم صلی الله علیه وسلم دروژو په باره کې روایات مختلف دي داهم ثابته ده چې اکثره شعبان نبی کریم صلی الله علیه وسلم روژې نیولې اویه یوه روایت کې داهم راغلی چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم له رمضان المبارک څخه علاوه نورې میاشتې هم بشپړه میاشت روژې ندی نیولی. ځکه چې د علماؤوپه دي روایت کښی له ټولې میاشتې څخه اکثره مراد دي ، داهم ممکنه ده چې په کوم کال بې ټول شعبان روژې نیولې وې . اوپه کوم کال بې یوه برخه نیولې وي (الترغیب والترهیب ص ۳۵۲ ج ۲)

دښځو دنفلي روژو حکم

عن ابی هریرة رضی الله تعالی عنه ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قال لایحل لامرأة ان تصوم وزوجها شاهدالا باذنه

ژباړه :له حضرت ابو هریرة رضی الله تعالی عنه څخه روایت دي: چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلی دي: چې دښځو لپاره روانده چې دخپل میړه په موجودګې کښی دهغه له اجازې بغیر روژې ونیسې .ا وپه یوه روایت کښی راغلی دی چې د رمضان المبارک له روژو بغیر نورې روژې دي پریږدي .

تشریح : دنفلې روژې لپاره که په ژبه سره اجازه واخلی دااولی ده اوکه چېرې دښځې دایقین وې چې که زه چېرې روژه ونیسم خاوند مې نه خفه کیږی اویا داچې مخکې یې ترې اجازه اخیستې وي او اوس دنوې اجازې ضرورت نه وینی .اودنفلې روژې دممانعت وجه داده چې نه ده معلومه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم وخت بې خاوند مانع شي . البته درمضان المبارک روژې فرض دي دهغه لپاره داجازې ضرورت نشته . (الترغیب والترهیب ص ۳۸۳ ج ۲)

په عبادت کښې ولې خوب راځي ؟

خوب په یوازیوالی کښې سړی ته راځي . په ساتیرئ او سیل کښې یوازیوالې نه وي په هرڅز کښې بې جلاجلا خوند وې ځکه په هغه کښې توجه بدلیږي او توجه تقسیمیږي ځکه خوب نه راځي . له لمانځه څخه بغیر . کله چې په لمانځه شروع وشي . موږ په دې پوهیږو چې دفکر اوسوچ ضروت نشته خو دچا په اختیار کښې نه راځي .لکه دساعت کېلي چې پخپله چلیږي ځکه نو په لمانځه کښې یورنګه یوازیوالې راځي ځکه خوب هم ورسره راځي . همداشان کله چې وعظ (نصیحت) شروع شي اوڅوک وزته غوږ شي داهم یوقسم یوازیوالی دي چې خوب انسان ته وروڅي اوپه ساتیرې اوسیل کښې توجه بدلیږي ځکه خوب انسان ته نه ورځي مطلب داچې په یوازیوالې کښې خوب انسان ته پیښیږي (التبلیغ ص ۱۲۵ ج ۸ ، ۲۱)

په عبادت کښې دخوب نه راتللو طریقه

په عبادت کښې دخوب نه راتللو تدبیر دادي چې متفرق اعمال کول پکار دي ترڅو چې توجه بدله شي یوڅه برخه نوافل اداکړي . تلاوت وکړي ، ذکر وکړي ، بیا وعظ (نصیحت) شروع کړی اویا یې له بل چا څخه واورې بنه طریقه داده چې دخپل کور خلک راټول کړل شي اوعبادت په مشترک ډول وشي که ټوله شپه نشي کښېنستلای خوب مو غالب وي اواکثره برخه کښېنستلای شئ بیا هم دشب قدر فضیلت موندلای شئ باید له سستی څخه ځان وژغورئ او دخوب نه راتللو تدبیر هم وکړئ مثلاً داچې دشپې په ډوډۍ کښې کموالی راولئ . بیا هم که ضرورت پیداشو (تورمرچ) وژویاست له دې څخه هم خوب تښتي که هرتدبیر دخوب دختمولو وي باید

(c) ketabton.com: The Digital Library

و شي ببیا هم له دې ټولو سره سره که خوب ډېر وو په دې وخت کښې داخوب معتبر دي (یعنې بیا ویده شئ) داسې نه چې معمولې غوندی خوب درته پېښ شي اوتاسو ویده شئ .دخوب غلبه داسې ده چې د یوچا په قصه هغه ددې پر ځای :کریما ببخشا بی برحال ما) دخوب په حالت کښې ویل (اری مان) (التبلیغ ص ۱۲۷ ج ۸).

مطلب داچه که چېری معمولی غوندې اررمی راشي دیته هیڅ اعتبار نشته بلکه دخوب د ډېروالي په وجه په ویلو کښې فرق راځی آن داچې دبعض الفاظو معنې هم بدله شي که چېرې داسې حالت ؤ باید ویده شي . ځکه چې داعمالو دارو مدار په نیت موقوف دي په داسې حالت کښې هیڅ مکلفیت نشته او امید دي چې پوره ثواب به الله تعالی ورکړي . دعبادت شروع (پیل) دشپې په لمړی برخه کښې وکړی ځکه چې دشپې په اخېره کښې دهغه چا عبادت افضل چې پورته کیدل ورته اسانه وي ، یا امید لری چې پورته به شم. (مولانا محمد رفعت قاسمی)

دپورته کیدلو طریقه

دخوب نه راتللو لپاره په متفرق عبادتونو کښې مشغول شئ له چاسره مختصره (کوتاه) خبره هم کولای شئ (کوم چې غیبت اوداسې نورڅه نه وي) لکه داچې ووائي له ډوډی سره کله کله (مربا) اچار اوسرکه هم خوند کوی ، په داسې اندازه خبر وکښې کوم ممانعت هم نشته .داسې نه چې ټول وخت په خبرو تیر کړي .ځکه چې یوازې پورته کیدل مقصود نه دي عبادت مقصود دي ځکه چې مایوخوک ولیدی چې یوازې دوېښتوب لپاره بېې (افیون) خوړل چې له شریعت څخه مخالف کار دي په داسې کښېنستلو کښې څه فایده ده ، داهیڅکله نه ده پکار . کښېنستل خودعبادت لپاره دي لکن دطبعیت دسمولو لپاره لږ لږ خبرې هم جائز دي . لکه څنګه چې نبی

(c) ketabton.com: The Digital Library

کریم صلی الله علیه وسلم له حضرت عائشې رضی الله عنها سره خبرې کولې ، دهغه هم خبرې مقصود نه وې . لکه دطبعیت دسمولو لپاره بې داسې کول همداشان نفس به په قبضه کښې راولئ او پورته شئ (السلیم ۴۲ ج ۸)

بعض خلک وایې چې ټوله شپه پورته کیدل مشکل دي او یوڅه برخه پورته کیدلو کښې څه فائده ده ؟ داخیال غلط دي ځکه چې که اکثره شپه عبادت و شي بیاهم دافضیلت حاصلیږی اوټوله شپه پورته کیدل هم کوم مشکل کار ندي ځکه چې په حکومتي مسؤلیت . په تجارت اوپه نورو دنیوی کاروکښې ډیرې شپې متصلې ویښې وي . اودافخر کوی چې زه دومره شپې ویښ پاتې شوی یم لږ فکر پکار ده چې دنیر کال په دې مبارکه شپه ، کوم خلک وو چې نن په دنیا کښې نشته . اوهغه مبارکه شپه دهغوی لپاره اخیری شپه وه اوله موږ څخه به چاته اجل راشی اوله دې مبارکې شپې څخه به محروم شو هرهوښیار انسان پوهیږی چې په راتلونکې کښې دضرورت اوس انتظام پکار دي دیخ لپاره تاوده (ګرم) کالي پخوا لاپیداکول پکار دي دواده اوداسې نورومراسمو لامخکی تیاری پکار ده نوآیا دمرګ لپاره به تر مرګ وروسته تیاری کوي ؟ داسې نه دی تاسې فکر وکړئ چې کله دامضمون لولئ له دې څخه وروسته په کوم ساعت اوکومه ورځ یقین لرئ چې ته به ژوندی یې ؟ په ژوند کښې داسهار اوماښام دي چې باید پکښې عبادت و شی ، بس که هره ورځ مرګ راغی بیا هیڅ نشو کولای . همدا اوس زموږ دکامیابی اوناکامی فیصله پخپله زموږ په لاسو کښې ده څنګه چې موږ غواړو فیصله کولای شو. ځکه چې خدای تعالی راکړی وخت موجود دي دادنیا دارالعمل (دعمل ځای) ده . محمدرفعت قاسمی غفرله .

دشریعت مقصود

(c) ketabton.com: The Digital Library

که ارږمې داسې شوی چې له خوب څخه بې اختیاره شوې بس نور و یدیږئ ځکه چې ارشاد مبارک دي (فلیرقد) بیا دي ویده شی) په داسې وخت کښې ویدیدل فضیلت دي په هرصورت دخدای تعالی بندګی مقصود ده که په خوب کښې وي اوکه په ویښه . خپل ځان خدای تعالی ته وسپارئ څرنګه چې حکم وي هغه سې وکړئ . مطلب داچې دنفس لپاره هیڅ مه کوئ دخدای تعالی چې څنګه حکم وې هغه سې وکړئ اصلا عبدیت مقصود ده نور هیڅ شی بالذات مقصود نه ده خینی وختونه لمونځ اداکول منع دي (التبلیغ ص ۴۴)

په مبارکو شپو کښې په مساجدو کښې اجتماع

سوال: دشعبان په پنځلسمه . اخترونو اودرمضان المبارک په لسو اخیرو کښې چې په مساجدو کښې خلګ یوځای کیږی (یوعام رواج دي) ذکر ، تلاوت اوداسې نور عبادات کوی ددې شرعا څه حکم دي ؟

ځواب:په دې مبارکو شپو کښې په مسجدکې دعبادت درې طریقې دي:

اول: چې مسجد ته اتفاقا راشي دعبادت په نیت نه اوبیا ذکر ، تلاوت اوبل عبادت شروع کړی . داجائز ده . لیکن اولی داده چې دانوافل اوذکر که په کور کښې وشې ترمسجد زیات ثواب لری آن داچې ترمسجد حرام اومسجدنبوی صلی الله علیه وسلم هم نوافل په کور کښې ډیر ثواب لری . او دا په حدیث سره ثابت دي .

دوهم : داچې قصدا مسجد ته راشې دنوافلو لپاره . دابدعت دي ځکه چې دنوافلو لپاره مسجد ته راتلل دامعنی ورکوی چې نوافل په مسجد کښې زیات ثواب لری اودا پر شریعت زیادت دي : بلکه دخدای تعالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

او دهغه د رسول صلی الله علیه وسلم مقابله ده ځکه په حدیثو کښی په صراحت ذکر شوی چې نوافل په کور کښی زیات ثواب لری.

دریم : په خاصو شپو کښی په هیئت اجتماعیه دعباداتو کول په مساجدو کښی . مثلا : نوافل په جماعت کیږی یا تقریرونه . داصورت بدعت دي . له بله جهته هم دا ډیر بد دي یوه خرابي خوداوه چې په نمبر۲ کښی ذکر شوه . بل داچې نفلې عبادت په جمع کیږی او داشرعا منع دي.

بعض خلګ وایې چې په کور کښی د ماشومانو شور وي او ژاړي ځکه موږ په اطمینان سره عبادت نشو کولای . دا دشیطان یوفریب دي . اصلا د(خشوع) نوم دادي چې دسنت طریقې موافق عبادت کول . که چېرې له سنت طریقی سره برابر لمونځ وکړی . خشوع او خضوع پخپله پکښی راځی که چېرې کښته اوپور ته شی او هئیت دخشوع اوژړا اختیار کړی ، د شریعت له نظره دیته خشوع نه ویل کیږی . دغور ځای دي چې کریم صلی الله علیه وسلم به له ډیرې سختې مجبورتیا سره سره نفل تهجد وغیره په کور کښی کول اوزیات ثواب یې درلوده . اوموږ نن صباداً بهانه کوو چې په کور کښی مو توجه نه برابریږی ، داپه ښکاره دشیطان فریب دي په حدیث شریف کښی راځی چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم پخپله مبارکه حجره کښی نفل کول او حضرت عائشة رضی الله عنها پښې غزولې وي کله چې به حضرت محمد صلی الله علیه وسلم سجدی ته راغی دهغې پښې به یې ونډورولی هغې به لیرې کړې ده به سجده وکړه کله چې به حضرت محمد صلی الله علیه وسلم دوهم رکعت ته ولاړ شو دي به بیرته پښی وغزولی ، په توره شپه کښی چې څراغ به هم نه وو خونه به هم دومره پراخه نه وه چې یو کس پریوزې او بل سجده ولګوی . اومسجد نبوی صلی الله علیه وسلم هم دومره نژدې وو چې له خونې پښه راوباسې مسجد دي ، او مسجدهم

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسجدنبوی صلی الله علیه وسلم وو چی فضیلت یې هرچاته ښکاره دي له دې ټولو سره سره دنبی کریم صلی الله علیه وسلم عمل داؤ چې په کور کښې یې عبادت کاوو اومسجد ته به نه تلی. بعض خلګ داوایې چې په کور کښې یوازې په لمانځه کښې انسان ته خوب ورځی، که چېرې په مسجد کښې په هئیت اجتماعی سره نوافل شی، یوڅه تقریرونه، یوڅه نفل په جمع سره نوخوب ختمیږی اوداشان عبادت هم ډیر کیږی، که چېرې په کور کښې نوافل اوداسې نور یوازې وشی ددې نیمائی هم نه کیږی لږغور وکړئ چې ډیروالی دعبادت اودهغه کمیت مقصود نه ده بلکه دعبادت پر ځرنګه والی موقوف دي، که چېرې یوڅه وخت په عبادت کښې مشغول واوسې اوچې کله خوب درغی استراحت وکړه.داله حدیث څخه ثابته ده (احسن الفتاوی ص ۳۷۳ ج ۱)

نفل لمونځ کول په کور کښی افضل دي

لدې سره سره چې په مسجد نبوی کښې یو لمونځ په زر واره ترنورو لمونځو ډیر ثواب لری لکن نفل لمونځ په کور کښې ترمسجد نبوی ډیرثواب لری ځکه چې په کور کښې لمونځ کول بالکل له ریاء څخه پاک اوخلاص دي (مظاهر حق جدید ص ۱۹۶ ج ۲)

مسئله : نوافل په جماعت سره که تهجد وی یا بغیر له تهجده صلوة تراویح ،صلوة کسوف.استسقاء کچېری څلور نفره ؤ په نزد دحنفی علماؤ مکروه تحریمی دی، که مجمع وی او یا په طلب دجمعی وی په دریو کی اختلاف دی او په دوو کی کراهت نشته. (فتاوی رشیدیه ص ۲۹۹)

مسئله : که چېری مقتدیان په جماعت کی څلور شی نو دا بالاتفاق مکروه تحریمي دی (طحطاوی علی مراقی الفلاح ص ۲۱۱ وشامی ص ۵۲۴ جلد اول)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله : که چېرې دامام له صراحتا کنایتا او اشارتا اجازې پرته خلګ ورسره شریک شول نو دکراهیت په صورت کې مقتدیان مسئول دي لیکن امام ته پکار ده چې مسئله ورته ووایي او له شراکت څخه یې منع کړي .کنه نو ملا صاحب مسئول دی. په شامی کی راغلی دی چې په نفل کونکو کی له یوه یا دوو څخه وروسته که نور خلګ شریک شول نو علامه رحمه الله وایي چې دکراهیت مسئولیت وروسته خلګوته راجع دی.
(فتاوی رحیمیه ص ۳۲۵ ج ۴ بحواله شامی ص ۲۲۴ ج ۱)

په مبارکو شپو کی مسجد ښائسته کول

دبرات یا قدر او داسې نورو شپو کی مسجد ښائسته کول یا روزمره تر حاجت زیات څراغونه یابتې لګول دزیاتې رڼا لپاره جائز نه ده پر ډیرو مفاسدو او بدعاتو مشتمل دی.اول داچې تر ټولو خرابیو مخکی باید هغه اعمال صحیح شي چې نرڅراغ بلولو مخکې وې که چېرې دافرض شې چې دمساجدو داسې ښائسته کول مستحب او اولی هم شې بیا هم په خاصو شپو کې لکه د برات او قدر و غیره کی دداسې شیانو خاص اهتمام کول بدعت دی ځکه چې دنبی کریم صلی الله علیه وسلم له سپیځلی عهد څخه نیولی بیا تر ټولو قرونو مشهود لها بالخیراو دټولو علماء دین او صلحاؤو په ښه زمانه کی ددې کوم مثال ندی لیدل شوی که چېرې دادکوم ثواب کار وای نو نبی کریم صلی الله علیه وسلم ترټولو زیات ددی مستحق وو چې عملا او قولا یې ددی دعوت ورکړی وای ، او صحابه کرام تر ټولو زیات مستحق ددی وو چې دایې قبول کړی وای دېر زیات څراغونه بلول ضرورت هغه وخت وو چې تلاوتونه کیدل او په وار وار قرانونه ختمیدل داڅراغونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه وخت هم وو دصحابه کرامو او تابعينو په زمانه کې چې دقران جمع او دقران کتابت وسو وروسته له دې وخراغ ته لا ډير ضرورت پيدا شو . کله چې هغو محترمو دا ضرورت ضرورت نه وباله بلکه نفس اجتماع په مساجدو کې يې ځان ساتلی دی. نواوس به چاته داحق پيداشي چې دې بدعت ته سنت ووايې او دثواب توقع ولري او که داسې نه شي‌نو دامام مالک رحمة الله عليه قول به ثابت شي چې وايې نعوذ بالله ځوک نوی شيان پيداکوی ددی مطلب دادی چې نبی کريم صلی الله عليه وسلم دنبوت په زمانه کې خيانت کړی دی دثواب شيان يې امت ته نه دی رسولی که چېرې موږ دسلف صالحينو لکه اصحاب کرامو او تابعينو مخالفت وکړو بيا هم داخبره مکروه کيږی.غرض داچې که چېرې داسې زيات ځراغونه لګول جائز بلکه مستحب هم شي خوپه داسې خاصو شپو کښې يې خاصول او دزيات ثواب نيت لرل بدعت او ګمراهي ده او ددې پرېښودل ضروري دی لکه څنګه چې دسلف صالحينو اعمال او اقوال پر شامل دی.

په کتاب الاعتصام ذوهم ټوک کې علامه شاطبی رحمه الله زيات شمير دسلفو اثار رانقل کړی وايې چې که چېرې ديو حکم مخکې مستحب والی او سنت والی ثابت هم وو ليکن دهغه په عمل کولو سره خلک له شريعت څخه تېريدل او نور بدعات ورسره پيداکيدل نو دداسې کار پرېښودل پکار دی ،

دشوال دمياشتې لومړنی ۶ شپې (دکوچنی اختر شپږ شپې) دکوموچې فضيلت په احاديثو کې راغلی دی دحضرت امام مالک رحمه الله حضرت امام ابو حنيفه رحمة الله په نزد ددې اهتمام او التزام مکروه دی څکه چې عوام خلک دادرمضان المبارک جزبولي .(الاعتصام ص ۱۷۰)

همدا شيان چې دبرات او دقدر په شپه په مسجد کې اجتماع او دهغه التزام دا پخپله يو مستقل بدعت دی دکوم چې مثال په خيرالقرون کې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی لیدل شوی .څوک ویلی شي چې دا اجتماع یو مقبول شی دی بلکه سنت او مستحب یو ازی هغه دی کوم چې له حضرت محمد صلی الله علیه وسلم څخه ثابت دی چې یوازې به یې په دغو مبارکو شپو کی نوافل او تلاوت کاوو همدا شان زیات رو ښانه کول له بدعت سره سره پر نورو ډیرو مفاسدو مشتمل دی مثلاً ۱- دمال بی فائدي خرچ کول .او کوم چې خلگ دا ضرورت بولی چې راجمع شی او دقرانکریم تلاوت وکړی څکه دڅراغونو ضرورت دی داقسم تلاوت پخپله یو مستقل بدعت دی او دا بیا څنگه اسلامی ضرورت وبلل شی اودبرقی رڼا هم داحکم دی چې ترضرورت یې زیات لګول اسراف دی باید له دی تولو شیانو څخه ډډه وشی

۲- دداسې زیاتو بتیو او څراغونولګول باید له دې وجې هم بند شي چې نن او سبا ډیر مسلمانان او هندوان سره یوځای وی ترڅو دمسلمانانو او هندوانو مشابهت رانشي او په مسجد کښی چې کوم دڅراغ بلولو فضیلت دی یوازې ددې لپاره چې ضرورت دی چې له دې څخه هیڅوک منکر نه دی همدا شان په سیرت ((حلبیه)) او نورو کتابو کی راغلی دی چې حضرت عمر رضی الله تعالی عنه دتراویحو لپاره زیاتې بتی او څراغونه لګول او حضرت علی رضی الله تعالی عنه ورته وویل چې خدای جل جلاله دی ستا قبر رو ښانه کړي لکه څنگه چې تا زمونږ مساجد رو ښانه کړو دابالکل غلطه ده چې دحضرت علی رضی الله تعالی عنه له رڼا څخه داظاهری رڼا مراد وه بلکه نور دقران یې ترینه مراد وو پر داسې غلط روایت دیوه بدعت بنیاد ښوول سراسر بناء فاسد علی الفاسد ده.دحضرت علی رضی الله تعالی عنه مراد داوو چې حضرت عمر فاروق رضی الله تعالی عنه په خپله زمانه کي دتراویحو دلمانځه یوازني اهتمام وکړ مساجد یې په تراویحو او قرانکریم منور کړل همدې طرف ته دحضرت علی رضی الله تعالی عنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اشاره وه چې خدای جل جلاله دی دحضرت عمر رضی الله تعالی عنه قبر داسې منور کړی لکه څنګه چې ده زموږ مساجد دقران په نور منور کړل

رفعت قاسمي غفرله

تنبیه: په دې بیان کی دهر نمبر سوال او جواب شوی دی مطلب داچې دبرات او قدر په شپه مساجد مزین او ښائسته کول یو بدعت دی او څراغونه اوبتی لګول دوهم بدعت دی او دخلکو یو ځای کول دریم بدعت دی البته که چېری اتفاقا خلګ سره یو ځای شول په مسجد کې داکوم بدعت نه دی تر هغو پورې چې ددې اجتماع دسنت بللو خطر نه وی له دې بدعاتو نه علاوه په څراغونو لګولو کی اسراف هم دی او تشبه بالهند (له غیر مسلمانانو سره) هم ده نوځکه له دومره مفاسدو سره سره په هیڅ ډول جواز نلری دا ممنوع کارونه حسنات بلل او بیا خصوصا په داسې مبارکو شپو کی ځکه چې په مبارکو ځایو او وختو کی چی څنګه عبادت ډیر اجر لری همدا شان بدعت او معصیت زیاته ګناه لری. لکه څنګه چی محقق علامه ابن همام رحمة الله په فتح القدیر کی په حرمینو کی دزیاتی ګناه تصریح کړی ده او دټولو علماؤ په نزد متفق علیه ده چې کله نیک کار له کوم بدعت سره ملګری شې نو پرېښودل یې ترکولو زیات افضل دی لکه څنګه چې دشامی په حواله مخکې ذکر شو. والله سبحانه وتعالی اعلم واحکم

(امداد المفتین ۲۱۱ دوهم ټوک)

دآتش بازی تاریخ

په غور سره فکر وکړئ چې داتش بازی (اورنه غورزول) چې نن په هندوستان کی رواج ده دا اسلامی شعار نه دی بلکه دهندوانو شعار دی، دادهندوانو یو مشهور عادت دی له هندوانو سره په ګډه ژوند کی له ډیره وخته موږ له دوی څخه ډیر شیان زده کړی دی او دوی له موږ څخه خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

افسوس دادی چې هغوی له مورږ څخه زموږ شیان زده کړی وای او داچې موږ ددوی څخه بد شیان زده کړی دی. آتش بازۍ خاص دهندوانو رواج دی چې په اسلام کی هم ځای نلری ددې قول تر ټولو لوی حجة او دلیل دادی چې ددې رسم وجود نن سبا په هیڅ اسلامی ملک کی نشته ددنیا په هره ټوټه کی چې هلته دوه یا درې مسلمانان اباده وې هو که وی هغه په برصغیر کی یا دفارس په شاوخوا کی چې هلته یو وخت اتش پرست اباد وو. دفضائل الایام والشهور ص ۱۱۳

دبرات په شپه کی دڅراغونو دبلولو او ساتیری لپاره راجمع کیږی او داقبیح فعل کیږی چې دا ډیر اشد بدعت دی ځکه چې ددې اصل نه په کوم معتبر او غیر معتبر کتاب کی نشته او نه په دې باره کی کوم کمزوری او ضعیف حدیث شته او په هند کی داعام عادت دی په نورو ممالکو کی ددې رواج نشته . داعادت هندوانو له ډیوالی څخه اخستی دی ځکه چې اکثره مسلمانانو دهند وانو ښځې مینځې کړی دی ځکه دارواج په مسلمانانو کی ددوی په خاطر شائع شوی دی (الجواهر الزواهر ص ۲۵۳)

په امریکه کی یو اتش پرسته قوم تیر شوی دی بیا وروسته مسلمانان شوی دی بیا هم داتش پرستی رواج په کی پاته دی ، ځکه چې دغه قوم دڅراغانو خاص اهتمام کاوو . دخلیفه هارون الرشید عباسی او دهغه دزوی مامون رشید عباسی دخلافت په دور کی برامکه ته عروج حاصل وو دی قوم ته په برامکه کی یحیی برمکی محمد خالد برمکی او جعفر برمکی ته عباسی خلفاء خاص عهدی ورکړی وی ځکه چې هغوی ددې رواج دعامولو ښه زمینه مساعده کړې وه او تر ډیره حده هغوی کامیاب هم شولهمداشان علماء اسلام ددې مخالفت په عامه توګه کړی دی ، داکار یې دشریعت مخالف بللی دی ، دمسلمانانو په لکونو روپۍ هر کال په داسې حرامو او ناجائزو شیانو مصرفیږی . (حقیقت شب برات ص ۴۴۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دآتش بازۍ حکم

ددې فاسدو رواجو څخه اتش بازی هم ده چې په دې کی ګڼ شمیر خرابۍ شته.
۱- دمال ضائع کول چې حرمت یې له قران څخه ثابت دی
۲- دخپل ځان او لاډ او ګاونډیانو دسوزلو خطر هم دی ځکه چې ډیرې واقعې داسې شته چې خلګو خپل لاسونه او نور اندامونه په اورسوی دی او همداشان هر اړخیز تاوانونه باید له فکره ونه وزی. دداسې نقصاناتو ممانعت په قرانکریم کی ذِکر شوی دی. (وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ)
پاره سیقول سوره بقره
یعنی خپل ځانونه په قصد سره مه هلاکه وئ په دې اړه په حدیث شریف کی راغلی دی چې بیله ضرورته له اور سره ګډوالی منع بلل شوی دی. ځکه چې بل اور او بل شوی څراغ پریښودل دخوب په وخت کې په حدیث شریف کې منع شوي ډي.
۳- ځیني وختونه په اتش بازۍ کې کاغذونه هم مصرفیږی کوم چې دعلم اسباب دی ، دداسې شیانو بې ادبې کول په خپله قبیح (بد) کار دی ډیر بدکار خو لا دادی چې ډیر وخت په دی کی لیکل شوی کاغذان هم وی مقصد داچې هر څه پر لیکل شوی وې ځکه چې دداسې رواجو خلګ اکثره غیر مسلمانان او جهال وی او پر دې کاغذانو قرانې ایاتونه هم لیکل شوی وی لکه څنګه چې ماته حضرت اشرف علی تهانوی صاحب دیوه معتبر شخص قصه وکړه چې ما دکاغذ ساتیری ولیدله چې دا دقرانکریم ورقه وه
۴- دکوچنیانو ابتدائی تعلیم دګناه او معصیت په اسبابو سره وې چې اصلا امر داسې دی چې علم او عمل ورزده کړي او یه دې عمل سره ګواکی دشریعت مقابله شروع ده نعوذبالله منها خصوصا په دې مبارکه شپه (دبرات پنځلسمه) هسې خرافات اوناوړه اعمال عادت شوی دی داخبره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیاتکرارکوو لکه څنګه چې په مبارکو وختونو عبادت زیات اجر لري همدا شان ګناه په داسې اوقاتو کې زیاته ګناه لري. (اصلاح الرسوم ص ۱۹)

له یاجوج اوماجوج سره مشابهت

داتش بازۍ ځیني الات داسې وې چې داسمان لور ته غورځیږي او داکله کله دخلګو پر سر راشیوه کیږي او سوزي له دې څخه علاوه اتش بازي(اورلوبې) له یاجوج او ماجوج سره مشابهت ده لکه څنګه چې هغه غشي داسمان لو ر ته غورزوي او له کفارو سره مشابهت هم دی ځینې خلګ ددې دجواز لپاره وایي چې په مکه معظمه کې دحج په شپو کې توپونه خطاکوي له دې څخه معلومیږي چې داجائز ده که نو ولې هغوی داسې کول؟ددې جواب دادی چې دادعوامو خلګو فعل دی داپه شریعت کې کوم حجة نه دی البته دعالم محقق او دینداره عالم فتوی کوم چې دقواعد شرعیه مطابق وی حجة ده ښکاره خبره ده چې توپونه چلول دلښکر فعل دی نه ده دکوم عالم فتوی ده بل داچې په دې کې کوم حکومتی مصالح هم شته داسلامی شوکت ظهوردحج دشعائر تعظیم او دارکانو اعلان داسې نور او په اتش بازي کې کوم شوکت دی؟ البته که چیرې په یو ځای کې دکوم ضروري امر په خاطر داعلان دپاره اور ولګیږي بقدر ضرورت روا او جائز ده لکه دروژه مات او پیشلمی دوخت لپاره کوم اور ولګیږي په دې کوم ممانعت نشته که چیرې ترضرورت زیات شو داهم ممنوع دی.

(اصلاح الرسوم ص ۲۰)

داتش بازۍ(اورلوبې) نقصانات

خلګو ددې شپې برکات پرې ایښیدی دی بې فائدې حرکات یې اختیار کړي دي. لکه څنګه چې اتش بازې دیو بد حرکت نوم دی. اوبدوالی یې هم ثابت دی داسې تجویز کیږي چې اتش بازي (اورلوبه) هم ده له نامه څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

معلومیږی چې دخطرې او لهو لعب شی دی فکر وکړئ چې اور دشیطان عمل دی ایا دایو ښه کار دی ؟په حدیث مبارک کی دومره قدر راغلی دی چې دخوب په وخت کې څراغونه مړه کوی او عادتا څراغ لیری ایښودل کیږی لکن نبی کریم صلی الله علیه وسلم بیاهم بل څراغ نه دی خوښ کړی ، څکه چې له خطرې خالې نه دی ، داور لګیدو امکان پکې شته او ددې په اړه زیات شمیر واقعات پیښ شوی دی څه فکر کوئ چې له خپل ځان سره به نژدی ولی نه وی منع : په رشتیا هم چې ډیر خطري شی ده ، داتش بازی په سبب هرکال زیات شمیر واقعات مینځ ته راځی دچالاس سوزل کیږی ،دچا ځان او دچابیا کور او داسې نور سوزل کیږی که چیرې فرض کړو چې داهیڅ هم نه کیږی دمال نقصان خو ضرور دی دډیر تعجب ځای خودادی چې ډیر سپین ږیری خلک خواهش لری چې پخپله داکار وکړی خوبیا دغه ددوی دوقار مخالف کار دی . څکه مشران پلمه کوی او وایې چې ماشومان خبره نه منی .که چیری کوچنیان ضد کوی داضد ته هیڅ اعتبار نشته غور وکړئ که چیری ستاسو ماشومان باغیان وی او په وهلو باک نه کوی .ایا تاسو به یې نه منع کوی ؟که چیری ماشوم ضد وکړی یا داسې بل ضدناکه شی غواړی ایا تاسو به یې ورکوی؟ او چې خدای جل جلاله او دهغه رسول صلی الله علیه وسلم مضر ورته ویلی دی هغه بیا ولی عادت جوړوی؟ له دی څخه معلومه شوه چې درسول الله صلی الله علیه وسلم فرمان تاسو ته کوم اهمیت نلری (نعوذ بالله) حال داچې داmال او دولت ستاله کومه وو ، داټول دخدای جل جلاله ملکیت دی تاسو محض خزانه داران یاست چې ستاسو په لاسو کی فقط تحویل دی داسې یاست لکه څنګه چې غلام وی مالک یوازې الله جل جلاله دی ((ولله خزائن السموات والارض)) ژباړه :اوخاص دالله جل جلاله لپاره دی داسمانو او دځمکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خزانې مو په دا اجازه نشته چې څنګه غواړو هغسې يې خرڅ کړو، دا دخدای جل جلاله مال دی په قيامت کې د دې سوال کيږي چې څنګه مو ګټلی او څنګه مو مصرف کړی دی نو څکه ما شوما نو ته داتش بازۍ يا کوم بل عبث او ناجائز کار لپاره پيسې ورکول شرعا حرام دی تاسو ورکونکی څوک يئ؟ هغکله دا مه ورکوی په ضد کولو سزا ورکوی او دساتيري او په بيکاره خابو کې يې مه پربږدی . (التبليغ ص ۴۸ توک ۸)

دبرات په شپه وهديرې ته دتللو ثبوت

په دې شپه کې دا عمل هم مذکور دی چې نبی کريم صلی الله عليه وسلم په جنة البقيع ته تلی او هلته يې اصحاب کرام رضی الله عنهم ته دوعاوی کولی له څخه هم د دې عمل سنت والی ثابتيږی . علماء کرامو داعمل مسنون بللی او له دی څخه علاوه نور ټول امور بدعات او مکروه دی مثلا په اجتماع سره هديرې ته تلل خراغونه لګول چې ټوله هديره روښانه شي او دخوراک يا بل شی ترتيب نيول بلکه هرې هديرې ته چې ولاړ شي په انفرادی شکل او له کوم فضول مناسبتو بغير صرف د مغفرت دعا وکړی او ثواب حاصل کړی بيرته ژر راوګرزی او په بل عبادت مشغول شي بس همدومره اندازه د سنت مطابق ده او دا عمل د سنت مطابق ده . مناسبه نه ده چې عبث اعمال رواج کړي. (حقيقت شب برات ص ۵۲)

ايا ښځې د مړو زيارت کولای شي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقبر په زيارت کی څه منع نشته ،که څه هم ښځې زيارت وکړی ،هغه ددې
حديث په بنياد چې نبی کريم صلی الله عليه وسلم ويلي دي: چې ماتاسې
دقبروله زيارت څخه منع کړي واست لکن اوس واوری دقبرونوزيارت کوئ
شا رح رحمة الله عليه ويلی دی : زيارت نه دښځوپه تللوکي کوم ممانعت
نشته . يعني خلاف اولی ده . تفصيل دادې چې که ښځې ددې لپاره زيارت
ته ځي چې هلته خپل غم نوی کړي او وژاړي . په دې صورت کي زيارت
بالکل جائز نه دي . اوپه کوم حديث کی چې دښځوپه زيارت کولو باندی
لعنت ويل شوي دي . له دې څخه دامخکنی ښځې مراد دي .او که چيرې
هديرې ته ددې لپاره ځي چې عبرت حاصل کړي . او دصالحانو قبرونوته
دتبرک لپاره ځي. او ښځې سپين سری وي نوکوم ممانعت نشته ، او که
چيرې ښځې ځواني وي نو زيارت ته تلل مکروه دی . اوياله خلګوسره ځي
نوزيارت کول مستحب دي . محتار ۸۷۹مخ اول ټوک

مسئله : يوازې ښځه چې ځوانه وي يوازې دنبی کريم صلی الله عليه وسلم له
روضې مطهرې سوابلې هيڅ يوې هديرې ته تلل نی روانه دي.

مظاهرحق جديد ۴۷۲ مخ دوهم ټوک

وهديرې ته دښځوتللو دممانعت وجه داده چې هغوی هلته ولاړې شي هلته
نامناسب الفاظ وائي . دزيارت چې کومې ښيګنې دي هغه تر بديو لږ دي .
له دې څخه پرته په لارکي دزينت او ښکلا ظهور کوي . اونورو ته ځان
ښکاره کوي ،او دادواړه لوی ګناهونه دي . زيارت سنت دي ، دسنت
داداکولو لپاره ددومره ګناه ارتکاب څنګه کيږي ؟ که چيرې ښځې زړې
جامې واغوندې يعني بغير له ښکلا چې خوک ورته توجه نه کوی ،اوهديرې
ته ولاړې شي اويوازې دمغفرت دوعاوې وکړی او کوم غير شرعې خبرې
ونکړي . بيانوکوم ممانعت نشته حسن التعلوم ۷۹۱مخ ۳ ټوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله ځينې فقهاؤ ښخوته دزيارت کولو اجازه ورکړې ده چې ژاړې په دې شرط چې کښيني به نه. (فتاوی دارالعلوم ۴۳۲مخ ۵ټوک

ايا دمړې روح کورته راځي ؟

سوال : دمړي روح يوځای ته راځي کنه که چيرې نه راځي نوبياپه خوب کې ولې راځي ؟

جواب په خوب کی دکوم مړي ليدل ددې تقاضانه کوي چې دهغه روح دې مکان ته راځي . په خوب کی ليدل دروحانيت په سبب سره ده . له مکان سره دهغه هيڅ تعلق نشته . ډير ژوندي خلک چې ډير ليرې وې هم په خوب کی ليدل کيږی . دخوب قصه جلاده داجسامو دراتګ ظاهري اتصال ددې لپاره ضروري نده ، عالم ارواح بل عالم دی (فتاوی دارالعلوم ۴۲۰مخ /۵ټوک

مسئله روح مکان ته نه راځي ددې هيڅ ثبوت نشته . داسې خيال او عقيده لرل نه دی پکار.

مسئله : ددې خبرې هم هيڅ ثبوت نشته چې دپنجشنبې په ورځ روح دخپلو اقربؤ کره راځي .او دثواب په اميدوي . دجمعې لمونځ کوې او بيابيرته ځي داهيڅ حقيقت نه لري داسې کول نه دی پکار . (فتاوی دارالعلوم /۴۲۹مخ /۵ټوک

مسئله دبزرګانو دارواحونو پر راتللو کوم قوي دليل نشته ،کوم روايات چې منقول دي دادمحديثنو په نزد صحيح نه دي . (فتاوی محمو ديه ۸۲مخ /۱ټوک

مسئله دمؤمنانو دجمعې په شپه راتلل هيڅ ثابت نه دي . دايوازې واهيه (غلط) روايات دی پردی عقيده لرل نه دی په کار . (فتاوی رشديه /۲۲۹مخ /۱ټوک

وهديرې ته دتلو اداب او احکام

نبی کريم صلی الله عليه وسلم داسلام په ابتداء کی وهديرې ته تلل منع کړی وو ځکه چې دجاهليت زمانه نژدی وه ځکه فکر يې کاوو چې شايد

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلک پر قبرو رسوخ پیداکړي ، نو نبي کريم صلى الله علیه وسلم دزیارت قبور اجازه وکړه . څکه نو دټولو علماؤ په نزد قبرو زیارت کول مستحب دی څکه چې قبروته په تګ سره په زړه کې نرمي راځي . مرګ یې یادېږي او په زړه کې داعقیده ټینګیږي چې له دې فاني دنيا څخه علاوه بوه بله دنیا هم شته چې هلته تګ ضروري دی او هلته ددې دنیا دیوه یوه عمل حساب کیږي له دې څخه علاوه نوري دېرې فٔیدې لري تر ټولو ښه فائده داده چې هلته دمړو دپاره دمغفرت ددعاوو ښه زمينه مساعده وي کوم چې سنت دي لکه څنګه چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم به جنت البقيع ته تلی او هلته به يې ومړوته سلام کاوو او ورته به يې دمغفرت دوعاوې کولې وقبروته دتللو څه اداب او احکام شته کوم چې شريعت بيان کړي دي:

۱ کله چې يو شخص دمغفرت ددعا لپاره قبروته ولاړ شي هلته دي دمړي مخ ته مخامخ ودريږي مخ دې دقبر او شادې دقبلې لورته کړي

۲ کله چې قبر ته ورسيږي دقبر مړې ته دې سلام وکړي (السلام علیکم يااهل القبور الخ)

۳ - پر قبر دې دعزت لپاره لاس نه ايږدي

۴ - قبر دې نه موچوي

۵ - قبر ته دې دتعظيم لپاره نه ټيټيږي او نه دې ورته سجده کوي

۶ - دقبرخاوري دې پرمخ نه موښي . له دې احکامو او ادابو څخه علاوه داسې شيان اختيارول کوم چې په شريعت کښې نشته . دادېره ګمراهي وحماقت دي .له قبر سره نژدې دقران کريم تلاوت مکروه نه ده . دنورو ورځو په نسبت خصوصا دجمعې په ورځ دورځې په لمړۍ برخه کښې هديرې ته تلل افضل دي داهم منقول دي چې دنورو ورځو په نسبت دجمعې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ورځ مړی ته زیات ادراک کیږی . او دجمعې په ورځ قبر ته راتلونکی قریبان نه پیژني. (مظاهر حق جدید ص ۴۷۲ ج ۲)
دحضرت عقبه بن عامر رضی الله تعالی عنه څخه ارشاد نقل شوی دي وایې چې ما ته داخوښه ده چې زه په اور کښې وخیژم یا په تیره توره پښه کښیږدم آن دا چې پښه مې پرې شي . تردې چې زه دچا په قبر وخیژم . او زما په نزد په قبرو کښې متیازې (بولی) کول او په بازارو کی دخلکو په مخ کښې متیازې کول هم فرق نلري. (مظاهر حق جدید ص ۴۸۲ ج ۲)

وهدیرې (مړستون) ته دتللو مسنونه طریقه

ژباړه : له حضرت ابن عباس رضی الله تعالی عنه څخه روایت ده چې یوځلې نبی کریم صلی الله علیه وسلم دمدینې په هدیره تیریدی . او هغه دقبر لور ته خپل مخ مبارک واړاوو اوویې ویل : (السلام علیکم یااهل القبور یغفر الله لنا ولکم وانتم سلفنا ونحن بالاثر) ای دقبر خاوندانو پرتاسی دې سلام وي خدای تعالی دې موږ اوتاسو ته مغفرت وکړی اوتاسو ترموږ مخکې یاست اوموږ درپسې یو .
تشریح دحدیث شریف الفاظ دي (چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم به دقبر ولورته خپل مخ مبارک اړوئ اوتوجه به یې ورته کوله دا پر دې خبره دلیل ده چې که څوک دقبر مړو ته سلام کوی دده لپاره مستحب ده چې دهغه مخ دمړی و مخته مخامخ کړي همداشان کله چې دمغفرت ددعاء لپاره قبر ته دریږی باید خپل مخ دمړی و مخته برابر کړي لکه څنګه چې دعلماؤ اومجتهدینو مسلک دي اودې مطابق دټولو مسلمانانو عمل دي .میرزا مظهر رحمه الله وایې دچا زیارت دهغه دملاقات په شان ده همداشان لکه څنګه چې دچا په ژوند کښې دملاقات په وخت کښې خپل مخ دهغه و مخ ته مخامخ کوی دزیارت په وخت کښې هم باید مخ دهغه مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته برابر کړی داهم په کار ده چې دکوم مړی په وړاندی هغه طریقه کول پکار ده کوم چې یې دهغه په ژوند کښی ورسره څنګه ګذاره کوله دمثال په ډول دملاقات په وخت کښی دي دیو مکرم اوعزت مند چاخواته نژدي نه شوای کښینستلای همداشان اوس ئي هم باید زیارت یعنی قبر ته نږدی نه کښیني لکه څنګه په ژوند کښی کومه اندازه ورسره کښینستلای شوای نو اوس هم باید هغونده ورسره کښیني اواوس هم باید په هغه طریقه ورسره دغونه اندازه ورسره کښینه یا ودریږه .اوکه چېری دهغه په ژوند کښی ورنژدی کیدی اوس دي زیارت ته هم نژدي ورځی او کښیني دي کله چې دچا زیارت کیږی باید سورة(فاتحه اوقل هو الله) دري واره وویل شي اوثواب دي مړي ته وروبخښل شي اوهم دي ورته دمغفرت دعاء ورته وکړی.

(مظاهر حق جدید مشکوة شریف صفحه ۴۸۰ ج ۲)

آیا مړی زیارت کونکی پیژنی ؟

پردې خبره دټولو اسلافو اتفاق دي چې مړی زیارت کونکی پیژني او ورته خوشحالیږی (دحضرت عائشة رضی الله عنها څخه روایت دي چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم وویل چې کوم شخص دخپل ورور قبر ته لاړشی . اودقبر خواته یې کښیني ، نودقبر خاوند ورڅخه خوشحالیږی اودسلام جواب یې ورکوی ترڅو چې هغه هلته ناست وي (کتاب الروح ص ۳۲ بحواله ابن ابی الدنیا در کتاب القبور)

په دې باره کښی ډیر احادیث راغلی دي . اوپه دې کښی هیڅ شبه نه ده پاته چې په قبر کښی څنګه څوک وینې ؟ څکه چې دادلوی خدای تعالی کار دي چې په دې زمانه کښی داسې الات موجود دي چې پر ځمکه یې کښیږ دي ترځمکه ډیر لاندي معدنیات معلوموی . لکه تیل . پټرول ، زر او داسې نور اوله دي سره سره (ایکسری ماشین) چې بالکل عام شی دي (ان الله علی کل شئ قدیر) مولانا محمد رفعت قاسمی مدرس دارالعلوم دیوبند)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دثواب درسیدو څو ضروري مسئلې

حضرت امام احمد حنبل (رحمة الله علیه) وایي چې کله تاسو هدیرې ته لاړشی . سورة فاتحه معوذتین (قل اعوذبر ب الفلق ، قل اعوذ برب الناس) اوقل هوالله احد ووایاست اوثواب یې مړی ته وروبخښئ . له حضرت علی رضی الله تعالی عنه څخه روایت دي : کوم شخص چې هدیرې ته لاړشی هلته دقل هوالله سورة (۱۱) واره ووایي اوثواب یې ټولو مړو ته ور وبخښئ . ده ته به دهدیرې دمړو په اندازه ثواب ورکول کیږي له حضرت انس رضی الله تعالی عنه څخه روایت دي چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم وویل : چې کوم شخص هدیرې ته لاړشی اودثواب په نیت سورة یس تلاوت کړی الله تعالی دمړو عذاب ورکموی او ودې شخص ته دهدیرې دمړو په اندازه نیکی ورکول کیږي . (مظاهر حق شرح مشکوة شریف ص ۴۴۹ ج ۲)

که څېرې دچا دامخکښی سورتونه نه وي یاد . هر سورة چې یې یاد وي ویلای یې شی اوخدای تعالی ثواب ورکوی . که څېرې بالکل جاهل وي په ژبه دي ورته دمغفرت دوعاوی وکړی . یا دي صدقه اوخیرات وکړی اوثواب دي وروبخښی ځکه چې په حدیث شریف کښې راغلی چې مړی په مثال دهغه چا ده چې اوبو اخیستی وي اوفریاد کوی . دخپلو قریبانو : پلار ، وروراوداسې نورو دوعاؤ ته منتظر وي چې دوئ یې ورته وکړی خو کله چې هغوی دوعاوي ورته وکړی ترد نیا اومافیها ورته محبوب شی . او دژوندو تحفې دمړو لپاره دمغفرت دوعاوي دي . (احیاء العلوم ص ۹۴) ۴ټوک محمد رفعت قاسمی غفرله . مدرس دارالعلوم دیوبند)

مسئله : په شپه کښې دمړو زیارت کول یعنی دقران کریم کوم سورة ویل اوثواب یې ورته بخښل جائز دي . (فتاوی دارالعلوم ص ۴۵۳ ـ ۵ ـ حواله مشکوة شریف ص ۱۵۴ ـ ۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله مړي ته ويل کيږي چې داثواب دفلانکي له لوري حخه ده . که له هديرې څخه علاوه په کوم بل ځاى کښي وي فرسته يې ورته رسوي.
(فتاوى دارالعلوم ص ۴۲۲ ج ۵)

مسئله ومړوته دصدقات خيرات قران کريم اودمغفرت ددوعاؤ فائده رسيدل له قرآنه کريم اوله حديثو څخه ثابته ده . لدې حخه انکار ناپوهى ، گناه اوداجماع څخه خلاف ده البته دثواب لپاره کومي معلومي ورځي شرط نه دي لهذا څلويښتمه . کلنۍ . عرس او د نحه خواني داټول رواجي رسومات دشريعت مخالف دي ، اوله مړو حخه کومک غوښتل داسي ناجائز دي له الله تعالى څخه بغير دهيچاهيچ تصرف نشته (فتاوى دارالعلوم ص ۴۳۷ ج ۵)

مسئله سنت داده چې د زيارت کولو په وخت کښي برسنت طريقه مړو ته سلام وکړى . اودټولې هديرې لپاره دمغفرت دعاوى وکړى . اوکه چېرې څه ووايې اودمړو وارواح ته يې ثواب وروبخښى ډيره ښه ده . اوکه چېرې دخپل ځان لپاره دوعاوې نو له الله تعالى څخه سوال وکړه په دې ډول چې يا الله تعالى ددې نيکانو په برکت زماحاجت پوره کړى وبزرگانوته به داىه وايې چې تاسو زما لپاره دوعاوکړى . دقران کريم ايات پردې دلالت کوى ، لهذا داسې دي نه وايې چې خطاب مړونه وي . بلکه له الله تعالى څخه دې دهغوى لپاره هم دمغفرت دوعا وکړى . که چېرى ددوئ په وسيله سره دخپل ځان لپاره دوعاوکړى نوداکوم ممانعت نلرى . په حصن حصين کښي ذکر شوي دي چې دصالحينو په وسيله سره دوعاکول مستحب ده چې الله تعالى دهغوى په برکت سره دوعاقبوله کړى (فتاوى دارالعلوم ص ۴۴۲ ج ۵ به حواله د حصن حصين ص ۸۶)

مسئله :دثواب بخښلو په وخت کښى که څه هم يوازې نيت کافى ده ، لکن که په ژبه سره ووايې چې يا الله تعالى ددې عمل ثواب فلانکى ته ورسوي
(فتاوى دارالعلوم ص ۴۵۱ ج ۵ به حواله درالمختار ص ۸۴۴ ج ۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله: دثواب بخښلو په وخت کښې مناسب داده چې وويل شي فلان ابن فلان (فلانکی دفلانکی زوی) که چېرې دېلار نوم ورته معلوم نه وي يوازې دده نوم کافي ده لکن هرڅه چې په نيت کښې وي هغه کافي ده هرڅه الله تعالی ته معلوم دي (فتاوی دارالعلوم ص ۴۲۱ ج ۵)

مسئله که چېرې په يوه وخت کښې ډيرو مړو ته ثواب وبخښي دا هم صحيح ده لکن که چېرې دا ثواب اول يوه ته وبخښل شي بيا نورو ته نه بخښل کيږي ځکه چې دا ثواب اول ته ورسيدی. (فتاوی دارالعلوم ص ۴۱۹ ... ص ۸۴۴ ج ۱)

مسئله که چېرې دقران ثواب ډيرو مړو ته څوک وبخښي آيا پوره پوره ثواب ورسيږي .که تقسيمېږي ؟ په دې کښې دفقهاؤ دوه قوله دي (۱) داچې هريوه ته پوره پوره ثواب رسيږي . بل داچې تقسيمېږي بيا ورته رسيږي . دادوهم قول له قياس سره برابر ده . خو دالله تعالی له فضل څخه ليرې نه ده چې هريوه ته پوره پوره ثواب ورکړي. (فتاوی دارالعلوم ص ۴۴۹ ج ۵)

دخدای تعالی له ذات څخه دا اميد دي چې بشپړ ثواب به ورکړي ځکه چې دالله تعالي له خزانو څخه هيڅ نه کميږي . دا صرف (يوازې) دبنده په نيت پورې اړه لري ځکه چې بې پر الله تعالی ګمان وي هغسې ورسره کوي (محمد رفعت قاسمي عفا الله عنه)

مسئله دقران کريم ثواب خو مړی ته رسيږي بل داچې ويونکي يونيک کار وکړي په لس ګونو بلکه تر دې هم زيات ثواب ورکول کيږي . مګر په هر کار کښې اخلاص شرط دي بيله اخلاص هيڅ عمل مقبول نده

(أَلاَ لِلّٰهِ الدِّيْنُ الْخَالِصُ) (پاره ۲۳ سورة الزمر) (مَنْ جَآءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ اَمْثَالِهَا (پاره ۸ سورة الانعام) فتاوی دارالعلوم ص ۴۴۱ ج ۵).

مسئله قران کريم په هديره کښې په لوړ اوسوکه اواز . په ياد (حفظ) يا په کتلو سره صحيح ده) فتاوی رشيديه کامل ص ۳۲۶).

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله: دثواب بخښلو په وخت کښې مناسب داده چې وويل شي فلان ابن فلان (فلانکې دفلانکې زوی) که چېرې دپلار نوم ورته معلوم نه وي يوازې دده نوم کافي ده لکن هرڅه چې په نيت کښې وي هغه کافي ده هرڅه الله تعالى ته معلوم دي)(فتاوی دارالعلوم ص ۴۲۱ ج ۵)

مسئله که چېرې په يوه وخت کښې ډيرو مړو ته ثواب وبخښي داهم صحيح ده لکن که چېرې داثواب اول يوه ته وبخښل شي بيا نورو ته نه بخښل کيږي ځکه چې داثواب اول ته ورسيدی. (فتاوی دارالعلوم ص ۴۱۹ بوک بحوالہ دالمختار ص ۸۴۴ ج ۱)

مسئله که چېرې دقران ثواب ډيرو مړو ته څوک وبخښي آيا پوره پوره ثواب وررسيږي .که تقسيمېږي ؟ په دې کښې دفقهاؤ دوه قوله دي (۱) داچې هريوه ته پوره پوره ثواب رسيږي . بل داچې تقسيمېږي بيا ورته رسيږي . دادوهم قول له قياس سره برابر ده . خو دالله تعالى له فضل څخه ليری نه ده چې هريوه ته پوره پوره ثواب ورکړي. (فتاوی دارالعلوم ص ۴۴۹ ج ۵)

دخدای تعالى له ذات څخه دااميد دي چې بشپړ ثواب به ورکړي ځکه چې دالله تعالى له خزانو څخه هيڅ نه کميږي . داصرف (يوازې) دبنده په نيت پورې اړه لري ځنګه چې يې پر الله تعالى ګمان وي هغسې ورسره کوي (محمد رفعت قاسمي عفا الله عنه)

مسئله دقران کريم ثواب خو مړی ته رسيږي بل داچې ويونکي يونيک کار وکړي په لس ګونو بلکه تر دې هم زيات ثواب ورکول کيږي . مګر په هرکار کښې اخلاص شرط دي بيله اخلاص هيڅ عمل مقبول نده

(أَلَا لِلّٰهِ الدِّيْنُ الْخَالِصُ) (پاره ۲۳ سورة الزمر (مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ اَمْثَالِهَا (پاره ۸ سورة الانعام) فتاوی دارالعلوم ص ۴۴۱ ج ۵).

مسئله قران کريم په هديره کښې په لوړ اوسوکه اواز . په ياد (حفظ)يا په کتلو سره صحيح ده) فتاوی رشيديه کامل ص ۳۲۶).

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله : په ثواب بخښلو کښې دلاس پورته کولو ضرورت نشته ، اوکه چېرې دوعا کوی لاس یې پورته کړی وي نوشادي قبروته وګرزوی.
(فتاوی رشید یه کامل ص ۲۴۷)

ځکه چې عوام خطا کیږی چې له مړو دوعاء غواړی ، دمړی په وسیله سره دوعا غوښتل جائز ده - لکن په حقیقت کښې بیاهم له خدای تعالی څخه غوښتل دي. (محمدرفعت قاسمی)

دبرات دشپې رواجونه

لدې رواجو څخه دبرات دشپې حلوی وي ، اوداختر غړی . اودعاشوری (لسمه دمحرم) شربت اوداسې نور دي دبرات دشپې په باره کښې په حدیث کښې دومره راغلی دی : چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم جنت البقیع (هدیره) ته تللی وو اودمړو لپاره یې دمغفرت دوعا کړیده له ده څخه وروسته خلګو اکثره مفاسد پکښې رواج کړي .بعض خلګ وايې چې دنبی کریم صلی الله علیه وسلم غاښ مبارک چې کله شهید شو نوده حلوی یې خوړله دابالکل بی بنیاده او غلطه خبره ده ددې عقیده لرل هیڅ وخت نه ده جائز . ځکه چې عقلا هم نه ده مکمل . ځکه چې داواقعه په شوال کښې پیښه وه نه په شعبان کښې .دوهم : بعض خلګ دحلوی دجائز بللو لپاره داوايې چې په دې شپو کښې حضرت حمزه رضی الله تعالی عنه شهید شوی دي دادهغه رضی الله تعالی عنه فاتحه ده ، داهم بې دلیله اوبې اصله ده ، لمړنی خودتاریخ تعین ته ضرورت نشته بل داچې داقصه پخپله غلطه ده ځکه چې حمزه رضی الله تعالی عنه هم په شوال کښې شهید شوي وو نه په شعبان کښې دریم : بعض خلګ داعقیده لری چې دبرات په شپه دمړو ارواح کورو ته راځي اوګوری چې ایا زمونږ لپاره چاڅه پخ کړی کنه ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاره خبره ده چې دا بې له کوم نقلي دليل څخه ثابتېږي . حال دا چې هيڅ نقلي دليل نشته . هره مسئله له قران کريم او حديث څخه ثابتول ضروري ده . او په قران او حديث کښې په دي باندي هيڅ دليل نشته . چې دمړو ارواح دمرګه وروسته دي دنيا ته راځي او ګوري البته پرنه راتلو ډير دلائل موجود دي (مشکوة شريف ص ۲۵ ج ۱) محمد رفعت قاسمي غفرله)

څلورم : دبعضو خلګو فکر دي چې کله دبرات ترشپه مخکې څوک مړشي . ترڅو چې دده لپاره دبرات په شپه فاتحه ونه شي . داله مړو څخه نه دي حساب . داهم محض بې اصله اولغوه ده . بلکه داهم رواج دي چې څوک تردي جشن (دبرات ترشپې) مخکې مړشي . دمړي وارثانو دامخکې نه دي لمانځلي (دپيداکيدو په وخت کښې) ليکن په احاديثو کې په صراحت سره مذکور دي چې مړي قبر ته ځي په داسې شان څنګه چې دې دنيا ته راغلي ؤ داسې نه ده چې دبرات په شپې پورې موقوفه دهپنځم : بعض خلګ دبرات دشپې دحلوې داسې پابندي کوي چې بې حلوي بې برکت نه شي داهم ډيره فاسده عقيده ده چې ضرور بې بولي عمل بې هم فاسديږي تر فرضو او واجبو بې زيات اهتمام کوي له دې خرابيو سره سره داتجربه هم ده چې نيت بې بالکل خراب وي ثواب بې مقصود نه وي . او داخيال بې وي چې که چېرې حلوې پخه نکړي نو خلګ وايې دا مسکين شوي دي . ددې تهمت دليرې کولو دپاره چې څومره تکليف وي ضرور يې کوي . دداسې نيت صرف (يوازې) فخر او اسراف دي چې ګناه بې بار بار ذکر شوي ده کله کله داسې هم کيږي چې ددې لپاره په سود او قرض پيسې واخلي . چې داځان نه لويه ګناه ده . شپږم : کوم څوک چې دکومک مستحق وي هغه ته هيڅ نه ورکوي . اقلاً چې په کور کې څه پاخه وي داهم نه ورکوي اکثره مالدار خلګ چاته په معاوضه شي ورکوي او نن بې داوي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

فلانکي مدته سي راکړي دي که بې زه ورتکړم نو هغه به خه وايي ، پدي کي هم هغه ريا کارۍ او تفاخر ده لووم. بعض خلگ دشعبان په پنځلسمه منشور دال ضرور بخوی ، ددي دايجاد تاريخ معلوم نه دی خو دومره ويلای شو چې داکار بنکاره گناه ده اتم. ځيني خلگ داسې هم شته چې په دې شپه (دبرات شپه) دنفلو لمونځو لپاره خلگ راجمع کوی تر څو دشپې روڼول ورته اسان شي داهم له شريعته مخالف کار دی . البته که چېری اتفاقاً خلگ جمع شول پدې کی بيا کوم ممانعت نشته نهم. ځيني خلگ په دې شپه لوښي نوي کوي کوروته چونه کوی او څراغونه ډير لگوي او داسې نور دبدعت کارونه کوي .دابلکل دکفرو نقل دی او په حديث شريف کي نشته حرام بلل شوی ده. (اصلاح الرسوم ص ۱۳۴ از حضرت تهانوی ع)

په هندوستان کی غير مسلم خپل جشونه له ډاليو څخه رااخستی دی چې لوښی بدلوی او څراغونه هم روښانه کوی . دهغو داعقيده ده چې په دې کار سره دهغوی مذهبی مشران خوشحاله کيږی. خو اکثرو مسلمانانو دارسم خپل کړی دی دابلکل حرام دی پکار ده چې ځان ترينه ليري وساتي. (الله احفظ .محمد رفعت قاسمی عفرله)

مسئله: داهم مشهوره ده چې دبرات دشپې په حلوی چې لمړنی روژه مات وشی دا ډير ثواب لری داخبره غلطه او بی بنياده ده. (اغلاط العوام مکمل ص ۱۳۴)

دبرات په شپه کی حلوی پخول او خوړل

سوال: دبرات په شپه حلوی پخول او خوړل څنگه دی ؟ که چېری بې دثواب له نيته پخه شی داخه حکم لري. همدا شان دداسې حلوی خوړل څنگه دی ؟

جواب: دبرات په شپه دخوشحالی او حلوی پخولو هيڅ ثبوت نشته ،لهذا داامور ناجائز او بدعت دی . که چېری بغير دثواب له نيته حلوی پخه شي نو بيا دبدعت تاکيد نکښی دی .بايد لدې څخه هم ځان وساتل شي همدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

شان له داسې حلوی قبلولو څخه هم باید ځان وساتل شي لیکن داحرام نه ده
(حسن الفتاوی ص ۳۸۵ ج ۱)
مسئله دووډي دتقسیمولو په متعلق په دې شپه کی زما ترنظر کوم روایت نه دی تیر شوی . البته ددې شپې فضیلت له لمر لویدو بیا تر صبح صادق ده (سپیده داغ) پورې ده . الفتاوی محمودیه ص ۷۵ ټوک ۱۰)

دبرات دشپې سنت اعمال

دبرات دشپې خصوصیات خو معلوم شول . موږ ته څه کول پکار دی او دخدای جل جلاله دبیشماره نعمتونو دلتولو لپاره څه وکړو؟

داحادیثو له کتلو څخه ثابتیږی چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم په دې شپه درې اعمال کړی دی ، ددې دریو سنتو طریقه اداکول دخیر او برکت ثواب باعث دی : اول : دشعبان په پنځلسمه شپه بیله کومې تولی هدیرې ته لاړشی ، او هلته په رښتیدو سره دمغفرت دوعاوې وکړي که چیری صدقه او خیرات کوی ثواب ور بخښې باید دعامو رواجو تابع نه شې اوترشریعت تجاوز ونه کړی دوهم : په دې شپه کی ویښ و اوسې دخدای جل جلاله عبادت او نفل لمونځ بیله جماعت څخه وکړي هر څومره چې مو په طاقت کی وی دقرانکریم تلاوت وکړه یاپې واورې پر نبی کریم صلی الله علیه وسلم زیات شمیر درود شریف ووایاست . دخپل ځان او ټولو مسلمانانو لپاره دوعا وکړئ او له خپلو ګناهونو څخه توبه و کاږئ خصوصا له هغو ګناهونو څخه کوم چې دکولو دسبب سره په دې مبارکه شپه هم دوعا نه قبلیږی کوم څوک چې طویل (اوږد) لمونځ کول غواړی هغه دی صلوة تسبیح وکړی دخدای جل جلاله له ویرې دې وژاړی دخپل ځان اولاد مور و پلار او دټولو مهمو امورو متعلق دې دوعاوې وکړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم: په ورځ دی نفل روژه ونیسي لکه څنګه چې دنبي کریم صلی الله علیه وسلم وینا ده (قوموا لیلها وصوموا نهارها) یعنی په پنځلسمه دشعبان دشپې وینښ واوسئ او دورځې یې روژه ونیسئ .دا دري اعمال له نبی کریم صلی الله علیه وسلم څخه منقول دی باید دري سره په مسنونه طریقه سره ادا شي. (شب برات ص ۲۲)

تنبیه په بعضو ځایو کې دبرات دشپې رونبولو لپاره خلګ راټولوي ،شپه رونبول په اجتماع سره که څه هم اسانه ده لیکن دنفل عبادت لپاره دخلګو داسې رابو ځای کول صحیح نه دی همدا شان په مساجدو کې رابو ځای کیدل لکه څنګه چې نن او سبا رواج ده .اکثرو علماؤ دامکروه بللی ده . په در مختار کې راغلی دی چې دکوچنی اختر لوی اختر دبرات پنځلسمه درمضان المبارک لس اخیرې شپې او دذی الحجې لس لمړنی شپې په دی تولو شپو کې پورته کیدل او جلا جلا عبادت کول مستحب دی. [illegible]

په حدیث شریف کې یوازې درې اعمال ثابت دی دهغوی ادا کول په سنت طریقه سره موجب دثواب دی، لمړی: دبرات په پنځلسمه هدیرې ته تلل مړوته دوعا او استغفار کول .که څېرې کومه صدقه یاخیرات کړی وې ثواب دی مړو ته وربخښل . له دې دعا وڅخه فائده رسول دی باید صدقه په پټه توګه سره وشي ترڅو ریا پکښې رانه شي.دوهم: داشپه رونبول او عبادت یو ازې کول نه په اجتماعی ډول سره.دریم: په ورځ یې روژه نیول . ددې اعمالو په سنت طریقه سره اداکول نهایت مفید دی. (اصلاح الرسوم ص ۱۲۴)

دبرات دشپې خاصې دعاوې

اعوذ بعفوك من عقابك واعوذبرضائك من سخطك واعوذبك منك اليك لا احصی ثناً علیك انت كما اثنیت علی نفسك (الترغیب والترهیب ص ۳۵۸ ټوک ۲)

اللهم انك عفو تحب العفوفاعف عنی (ابن ماجه .مظاهر حق ص ۲۸۵ ټوک ۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نبی کریم صلی الله علیه وسلم بی بی عائشې ...... ته وویل: دادعا پخپله هم زده کړه او نورو ته یې هم ور زده کړه. ځکه چې حضرت جبرائیل علیه السلام داوعا ماته رازده کړی ده. علماؤ کرامو لیکلې دی چې دعا ددنیا دټول خیر او برکت جامع کونکی ده. ځکه چې دالله جل جلاله له لوری وبنده ته عفو او بخښنه په دعا یوری تړلې لکه څنګه چې په یوه روایت کی راغلی دی چې: دبنده له لوری دحق تعالی په دربار کی دبخښنې او عفیت تر سوال هیڅ شی افضل نشته تر څو چې ممکنه وی دادعاوې یادی کړئ او خپلو ماشومانو ته یې هم ور زده کړئ. ځکه چې نن سبا اکثره ماشومان ددرواغو نکلونه یادوی او مور او پلار یې فخر هم ورباندې کوی که چېرې مو دانه یادېږی بیا په خپله ژبه دخیر او عافیت دوعاوی وکړئ. که مو دادعا یاد وې مخکې درود وواياست بیا دوعا وکړئ لکه: ای لویه خدایه! ته پر ټولو احسان کونکي یې پر تا څوک احسان نشي کولای. ای دلویې او مغفرت خاونده! له تاځخه سوا هیڅ معبو د نشته نه ده بېوزلو مددګار یې او دپریشانیانو مشکل کشا یې ای الله جل جلاله! له تا څخه بغیر بل هیڅا څخه څه نه غواړو یوازې ته ور کونکي یې ای لویه خدایه جل جلاله! که تاچېرې زه په خپل کتاب کې بې برخې او بی نصیبه لیکلی یم لویه خدایه جل جلاله په خپل فضل او کرم سره زما خواری، بدبختی او کم رزقی رنګې کړي. داخبره ستا په کتاب کې کوم چې دي پر اخیري نبی صلی الله علیه وسلم نازل کړي دي نو شته دي چې الله جل جلاله چې څه غواړي لیکې یې او چې څه وغواړي محوه کوي یې ان الله علی کل شيء قدیر یاالله جل جلاله له تاڅخه کوم دپوښتنې خاوند نشته هر څه ستا په اختیار کې دي یا الله له تاسره ام الکتاب دد، یاالله جل جلاله ستا په روی سره زما

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشکلات او پریشانی لیرې کړې که زه په خبر یم او کنه او په هرڅه ته عالم یې لویه خدایه جل جلاله ترټولو ته داحسـن خاوند یې . لویه خدایه ! نیک اولاد راکړې ماته بخښنه وکړې . یاالله جل جلاله ټول ګناهونه صغیره وي که کبیره ښکاره وي که پټ ته راته بخښنه وکړې . یا الله جل جلاله زما عیبونه پټ کړې معافي راته وکړې پر ایمان خاتمه راکړې . زما مور اوپلار . استاذانو او ټولو مسلمانانو ته مغفرت وکړې ای لویه خدایه جل جلاله ! مور هر څه نه شو غوښتلای بس هغه غواړو چې زمونږ نبي کریم صلی الله علیه وسلم غوښتي دي او له کوم شي څخه چې په هغه سره نبي صلی الله علیه وسلم پناه غوښتې ده زه هم ترې پناه غواړم زمونږ دعاوې دنبی صلی الله علیه وسلم په وسیله قبولې کړې آمین یارب العلمین

مولانا محـــمد رفعت قاسمی عفا الله عنه مدرس دار العلوم دیوبند

دقدر دشپې لوېې

بسم الله الرحمن الرحیم

إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ بیشکه مونږ قرانکریم په لیلة القدر کی نازل کړ. یعني قرانکریم له لوح محفوظ څخه دلیلة القدر په شپه نازل شوی دي .دایوه خبره ددې شپې دفضیلت لپاره کافي ده چې داعظیم کتاب په کې نازل شوی دي . په کومه شپه چې داقران نازل شوی له دې سره سره نور ډیر فضلتونه هم لري د نور تشویق لپاره دا ایت لولو: **وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ** ضرور به در ته معلومات وي چې داشپه څومره مبارکه اوبافضیلته شپه ده څومره فضائل او نیکی پکښې دي دیو څو فضائلو ذکر کوو: (**لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ**) دقدر شپه تر زرو شپو اولی او بهتره ده یعني د زرو میاشتو دعبادت چې کوم ثواب دی برابر په دې مبارکه شپه کې عبادت تر دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زیات ثواب لري او ددې زیادت علم هم نشته چې څومره زیادت (تَنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ) په دې شپه کې ملائکې راشوه کیږي:
علامه رازی رحمه الله لیکي چې کله په ابتداء کی خدای جل جلاله انسان پیداکاوو ملائکو ورسره مخالفت ښکاره کړ ،د لوی خدای جل جلاله په دربارکي یې عرض وړاندی چی ته جل جلاله داسې څوک پیداکوي چې بیا به په ځمکه کی فساد کوی او وینې به بهوي،نن شپه چې دخدای جل جلاله په قدرت انسان دالله جل جلاله په عبادت او معرفت مشغول ووینې ملائکه دمعذرت لپاره راکوزیږی . (وَالرُّوحُ فِيهَا) په دې شپه کی روح القدس (جبرائیل علیه السلام) هم راکوزیږی ، له نبی کریم صلی الله علیه وسلم څخه روایت دی : چې جبرائیل علیه السلام له یوې تولی دملائکو سره راکوزیږی ، کوم شخص چې په عبادت مشغول وی دهغه لپاره درحمت دعاوې کوي (بِإِذْنِ رَبِّهِم مِّن كُلِّ أَمْرٍ) دخدای جل جلاله په حکم له هر خیر سره راکوزیږی. په مظاهرحق کی لیکلي دی چې په دې شپه کی دملائکو پیدائشت شوی دی ، دحضرت آدم علیه السلام دمادی جمع کیدل په دې شپه کی شروع شوی ده او په دې شپه په جنت کی ذرختې کرل شوې دی ،ددعاو قبلیدل په ډیرو احادیثو کی راغلی دی . او په یوه روایت کی راغلی دی چې په دې شپه عیسی علیه السلام اسمان ته ختلی دی او په دې شپه دبنی اسرائیلو توبه قبوله شوی ده ، (سَلَامٌ هِيَ) داشپه سر تر پایه سالمه ده یعنی دفرشتو له لوري په مؤمنانو سلام وې تر دې چې یوه تولی دملائکو ځي او بله راځي (حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ) داتوله شپه دبرکتونو انو رحمتونو سره وی تر څو چی سپیدی راوخیژی ، داسې نه چې دشپې په یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

برخه کې برکت وی او په بله کې نه وې بلکه تر صبح صادق پورې ددې برکاتو نه ظهور وی. (فضائل رمضان المبارک ص ۳۷ ومعارف القرآن ص۷۹۱ ټوک ۸)

دیوه سوال ځواب: دقدر شپه تر زرو شپو اولی بلل شوی ده ظاهره ده چې په دې زرو میاشتو کی هر کال دقدر شپه هم راځی نو حساب به څنګه کوو دتفسیر علماؤ ویلی دی چې دلته له زرو میاشتو هغه مراد دی چې پکښې دقدر شپه نه وی په دې لحاظ هیڅ مشکل نشته. (معارف القرآن ص۷۹۳ ټوک ۸)

داچې ویل کیږی چې دقدر شپه تر زرو میاشتو اولی ده، ددې مطلب دادی چې دزرو میاشتو په اندازه کښی چې څومره عبادت کیږی ددې شپې دعبادت تر دې زیات ثواب دی او څونه؟ داخدای جل جلاله ته معلومه ده کوم شی ته چې الله جل جلاله ډیر زیات ویلي وي دهغه زیاتوالی بیې څه اندازه وې ددنیا دخلکو دستور دی چې یوه اندازه زیات شی ته په ډیروالی قائل وی او تر هغه یل زیات شی زیات نه بولی، یو په ظاهره ژور شی ډیر ژور بولی.یوه داخبره هم ده چې په هغه زمانه کی په عربو کی تر زرو زیات حساب نه وو لکه څنګه چې له ۱۰۰۰زر کاله مخکی په دنیا کی د ۱۰۰ سیکړو ډیر اهمیت وو او نن؟څنګه چې قرانکریم دهغوی په ژبه وو او دهغوی له لهجې سره برابر وو بیا نوڅنګه تر زرو زیات ویلای شوای؟ ځکه بیې دهغوی دحساب اخیري درجه وویله دنورې ترقی لپاره الله جل جلاله دونه وویل چې ((تر دې هم زیات)) اوس تر دې دزیادت امکان نشته .کروړ ،ارب، کهرب، نیل وسنګ اومهاسنګ ټوله دی زیادت لاندی دې ګواکی چې دقدر دشپې دفضیلت هیڅ حد نشته.(محمد رفعت قاسمی غفرله)

ایا په ټوله دنیا کښی په یوه شپه کښی دقدر شپه وی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسئله : دمطالعو داختلاف په سبب سره په مختلفو مملکتوکې دقدر شپه په مختلفو تاريخو وی په دې کی هيڅ مشکل نشته ځکه چې په هر ځای کی دقدر دشپې تاريخ وی په همهغه شپه دقدر برکات حاصليږی (والله سبحانه تعالی اعلم)

مسئله:کوم څوک چې دقدر په شپه دماخستن او سهار لمونځ په جماعت سره اداکړی بس دهمدې شپې ثواب يې پيداکړ چاچې زيات عبادت وکړ زيات ثواب ورکول کيږی .په صحيح مسلم کښی له عثمان غنی رضی الله تعالی عنه څخه روايت دی چې نبی کريم صلی الله عليه وسلم وويل: کوم شخص چې دماخستن لمونځ په جماعت سره ادا کړي ګواکی دنيمې شپې دقيام ثواب يې پيداکړ او چاچې دسهار لمونځ هم په جماعت سره اداکړ ګواکی دټولې شپې دقيام او عبادت ثواب يې حاصل کړ . (معارف القرآن ص ۷۹۲ توک ۸)

دقدر دشپې معنی

دقدر معنی شرف او عظمت ده .ودې شپې ته ليلة القدر ويل ددې شپې دعظمت په وجه ده حضرت ابوبکر وراق رحمة الله عليه ويلی دی چی ودې شپې ته ليلةالقدر (دقدر شپه) ځکه ويل کيږی چې دکوم شخص تردې شپې مخکې دبې علمی په وجه هيڅ قدر او قيمت نه وو . په دې شپه دتوبې ،استغفار او عبادت په وجه داشخص هم دقدر او شرف خاوند کيږی.

دقدر بله معنی تقدير او حکم هم کيږی ددی معنی په اعتبار دليلة القدر دويلو وجه داده چې په دې شپه دټول مخلوق لپاره کوم ازلي تقدير ليکل کيږی دبنده چې کومه برخه له دې رمضان المبارک تر بله رمضانه پورې ده هغو ملائکو ته حواله کيږی کومی چی دتدبير او تنفيذ لپاره مامورې دی ،کوم علماء کرام چې له ليلة المبارکة څخه دشعبان پنځلسمه شپه مرادوی ، دهغې تطبيق دادی چې ابتداء فيصله دامورو په اجمالی شکل په دې شپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کيږي او تفصيلات يې دليلة القدر په شپه کوم چې درمضان المبارک په مياشت کښې ده ليکل کيږي ددې تائيد دحضرت ابن عباس رضی الله تعالی عنه په يوه قول سره کيږي ،چې الله جل جلاله دټول کال داموررو فيصله دبرات په پنځلسمه شپه کوی بيا دقدر په شپه دفيصلې مطابق فرشتو ته سپارل کيږي. (تفسير مظهری)

دامو مخکې هم ليکلي ووچې داموررو دفيصلې په دې شپه مطلب دادی چې په دې کال کی چې کوم امور نافذ کيږي ، هغه له لوح محفوظ څخه نقل کيږي او ملائکو ته حواله کيږي او اصلا خوداټول تقديرونه په ازل کښی ليکل شوی دی. (معارف القران ص۷۹۲ توک ۸)۹۳

دقدر شپه څه ده؟

درمضان المبارک په شپو کښی يوې شپې ته دقدر شپه ويل کيږي چې ډيره دخير او برکت شپه ده په قران کريم کی دا شپه تر زرو شپو ښه بلل شوی ده زر مياشتې درې اتيا کاله او څلور مياشتی کيږي.نيکبخته ته دی هغه څوک چې داشپه په عبادت کی تيره کړی او دابرکات يې نصيب شي ګواکی درې اتيا کاله څلور مياشتې يې په عبادت کښی تيری کړی ، او دزياتوالی يې حال نه دی معلوم چې زر مياشتې تر څو مياشتو افضل دی (دعربو په محاوره کښی ترزرو زيات عدد نه وو) الله جل جلاله په حقيقت سره ډير لوی انعام پر خپل قدرمن مخلوق کړی دی په در منثور کی له انس رضی الله تعالی عنه څخه روايت نقل شوی دی چې نبی کريم صلی الله عليه وسلم وويل: دقدر په شپه الله جل جلاله زما پر امت يو خاص رحمت کړی دی چې پر نورو امتونو باندی نه وو په دې باره کی مختلف روايات دی چې ددې نعمت سبب څه وو. په ځينو احاديثو کی راغلی دی چې نبی کريم صلی الله عليه وسلم دتيرو امتو عمرونو ته فکروکړچې ډير زيات وو په دې خفه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو چې زما دامت عمرونه ډیر کم دی او په دې کم عمر کی ددومره زیات عبادت امکان نشته ، کله چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم خفه شو نو الله جل جلاله ددې مبارکې شپې برکت یې امت ته ور په برخه کړ ،که کوم نیکبخته دقدر (لس کاله یوه دقدر شپه) عبادت وکړ تردرې اتیاکاله څلورو میاشتو څخه هم زیاتیږی . په بعضو روایاتو کی راغلی چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم دبنی اسرائیلو دیوه شخص ذکر کاوو ویې ویل چې زر میاشتی یې جهاد کړی دی داصحاب کرامو ورباندی غبته پیداشوه الله جل جلاله ددوی دجبیرې لپاره داشپه ورکړه په یوه روایت کی راغلی دی نبی کریم صلی الله علیه وسلم دبنی اسرائیلو دڅلورو اشخاصو ذکر وکړ: حضرت ایوب حضرت زکریا حضرت حذقیل او حضرت یوشع علیهم السلام چې دې ټولو انبیاؤ اتیا کاله دالله جل جلاله په عبادت کی تیر کړی وو او دیوې زرې برابر یې هم دخدای جل جلاله نافرمانې نه ده کړې.

ودی ته صحابه کرام حیران شول بیا حضرت جبرائیل علیه السلام حاضر شو او دقدر سورة یې ووایو . له دې څخه علاوه نو هم مختلف روایات شته. دداسې قسم درواياتو داختلاف وجه اکثره داکیږی چې کله دمختلفو واقعاتو وروسته کوم ایت نازل شې ټولو ته ئې نسبت کیدلای شي په هر صورت دسورة دنازلیدو وجه که هر څه وی لیکن دامت محمدی صلی الله علیه وسلم لپاره دادالله جل جلاله ډیر لوی نعمت دی . داهم دالله جل جلاله یوه خاصه عطیه ده او دعمل کولو توفیق هم تر هغه جل جلاله پوری موقوفه دی. (فضائل رمضان المبارک ص ۳۵ زمظاهر الحق جدید ص ۲۷۹ټوک ۷)

دکتبې شپه

ددې شپې دفضیلت لپاره که څه هم مستقل سورة نازل شوی دی له دې سره سره دوه حدیثونه دنمونې په ډول ذکر کول غواړم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

عن ابی هریرة رضی الله تعالی عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من قام لیلة القدر ایمانا واحتساباً غفرله ماتقدم من ذنبه (رواه بخاری ومسلم).

ژباړه له حضرت ابوهریرة رضی الله تعالی عنه څخه روایت دي چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم وویل چا چی د قدر شپه له ایمان سره دعبادت په نیت وکړه له دي څخه مخکی ګناهونه ټول ورته معافیږی.

تشریح که چیری ددنیا کاروباري ته دامعلومه شي چې په فلانکی میاشت کښی ،مونږ ته نژدي په یوه ښار کښی یوه میله جوړیږي چې تجارت پکښی ډیره ښه ګټه کوي چې یوه روپی لس روپی ګټې اوټول کال بیاله تجارت څخه څوک خلاصیږی . تاسو فیصله وکړئ څوک به داپریږدی ؟ که چیرې تاریخ ورته معلوم نه وي په ډیرو پوښتنو ضرور تاریخ معلوموي بیاهم که ورته معلوم نشي څوشپې مخکې هلته ورځې چې دازرینه موقعه راڅخه تیره نشي .اوس دنیکانو دمیلې هم دمؤمنانو لپاره یوه زرینه زمینه مساعده کړی ده ، له دومره برکته سره ددي شپې میاشت هم معلومه ده ، بیاداهم معلومه ده چې په لسو اخیروکی ده ، شپه ئې ځکه نه ده معلومه کړي چې هغه څوک معلوم شي چې له خدای تعالی سره څومره محبت لری لکه نبی کریم صلی الله علیه وسلم چې به ددي شپې لپاره میاشتي میاشتې اعتکافونه کول ، اوچې معلومه شي چی ددي شپې پلټونکی څومره شپې قربانوي ؟ (الترغیب والترهیب ص۹۰ ج۲).

دشپې رونولو مطلب دادي چې عبادت وکړی .لمونځ ، ذکر اوداسې نور ، اودثواب دنیت مطلب ئي وي. دشپې رونولو مطلب دادي چې عبادت وکړی ،لمونځ ، ذکر اوداسی نور ، اودثواب دنیت مطلب دادي چی خاص دالله تعالی درضا لپاره کښینی نه دریا اوغرور لپاره محض عاجزې اختیار کړی خطابی علیه الرحمة وایې : چې ددې مطلب دادي چې دثواب یقین به یې وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوپه ارام زړه سره پرځان تکلیف راولی ، نه په قراره زړه سره ، ښکاره خبره ده چې څومره په اخلاص سره کښینی هغومره عبادت اسانه کیږی داوجه ده چې څوک دالله تعالی په محبت کښی بوخت وي دهغه په عبادت کښی هیڅ مشقت نوي . دامعلومول هم ضروري ده چې په مخکني ، حدیث او نورو حدیثو کښی چې دګناه ذکر ده دعلماء په نزد ګناه صغیره مراد ده ځکه چې په قران کریم کښی چې کله دګناه کبیره ذکر وشي ، ورسره ضرور د (الامن تاب) ذکر کیږی ، په دي بناء علماء کرام وایي چې ګناه کبیره بغیر له توبې څخه نه معافیږی .نوځکه کله چې په حدیث دګناه دمعافیدو ذکر راشی علماء کرام یې په صغیره سره مقیده کوي .دتوبې حقیقت دادي چې پر تیرو ګناهونو پښیماني اوپه آئنده کښی دنه کولو عزم که چېری لچاڅخه ګناه کبیره وشي دهغه لپاره ضروري ده چې که دقدر شپه یابله دقبولیت زرینه موقع وي باید ضرور دخپلو بداعمالو څخه په پاک زړه سره په ټینګ عزم په زړه اوژبه سره توبه وکړي ترڅوچې الله تعالی له رحمت کامله متوجه شي له صغیره او کبیره هرقسم ګناهونو څخه توبه وکاږی ترڅولوی خدای تعالی یې توبه قبوله کړي .(فضائل رمضان المبارک ص ۳۸).

دملائکوراتلل

عن انس رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم اذاکان لیلة القدر نزل جبریل فی کبکبة من الملئکة یصلون علی کل عبد قائم اوقاعد یذکرالله عزوجل (کذا فی المشکوة).

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت انس رضی الله تعالی عنه له نبي کریم صلی الله علیه وسلم څخه روایت کوي چې دقدر په شپه حضرت جبرائیل علیه السلام دفرشتو (ملائکو) له یوې ټولۍ سره ځمکې ته راکوزیږي او دهغه شخص لپاره دخدای تعالی څخه درحمت غوښتنه کوي چې په عبادت اوذکر مشغول وي.

تشریح دحضرت جبرائیل علیه السلام راتگ له ملائکوسره په قران کریم کښې ثابت دي اوپه ډیرو احادیثو کښې هم په صراحت سره داخبره ذکر شوی ده چې جبرائیل علیه السلام وملائکو ته وظیفه ورکوی چې دهر ذاکر اوشاغل کور ته لاړې شې اومصافحه (روغبړ) ورسره وکړې.

دحضرت ابن عباس رضی الله تعالی عنه په حدیث کښې راغلی دي چې دجبرائیل علیه السلام په ویلو سره ملائکې سره جلاجلا شې اوکوم کور کوچنی. یالوی، ځنګل اودښتی داسې چې مسلمان پکښې وي او هلته ملائکې دمصافحې لپاره نه شې ورتللای لدې څخه مراد دخیر دوعا هم ده اوپخپله روغبړ هم ځینی مراد ده، ځکه چې فرشتې مجسم نور ده، دنور له وجې موږ ته په نظر نه راځی محسوسیږی هم نه، لکه څنګه چې مړه کیدونکی ته ملک الموت او نورې ملائکې راځې اوخبرې ورسره کوي، شاید چې نیکانو خلګو ته په نظر ورځی او محسوسیږی هم. (محمدرنعب ناسمی غفرله)

مګر هغه کور ته نه داخلیږی چې پکښې سپی خنزیر یا ناوړه تصویر وي دمسلمانانو اکثره کورونه داسې دي چې دخدای تعالی لدې عظیم نعمت څخه بې برخې دي ځکه چې یوازې دخیالې ښائست لپاره تصویرونه ځړوي ځکه چې تصویر لګونکی ډیر بدبخت وي، چې دده په سبب سره ټول کور دخدای تعالی له رحمت څخه بې برخې کوي. (فضائل رمضان ص۴۰)

دقدردشپې دنامعلوم والي سبب

(c) ketabton.com: The Digital Library

عن عبادة بن صامت قال خرج النبی صلی الله علیه وسلم لیخبرنا بلیلة القدر فتلاحی رجلان من المسلمین فقال خرجت لاخبرکم بلیلة القدر فتلاحی فلان وفلان فرفعت وعسی ان یکون خیرالکم فالتمسوها فی التاسعة والسابعة والخامسة (مشکوة شریف وبخاری).

ژباړه: حضرت عبادة بن صامت رضی الله تعالی عنه وایې چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم ددې لپاره دباندی راووتې چې موږ ته دقدر دشپې خبر راکړی لکن ددوو مسلمانانو جنګ وو نبی کریم صلی الله علیه وسلم وویل چې زه ددې لپاره راغلی وم چې تاسوته دشب قدر په باره کښې خبر درکړم .لکن دفلانکي اوفلانکي په مینځ کښې جنګ وو چې دهغه په وجه يې تعیین ورک شو یعنی له ذهنه يې ووتله یوازې دالله تعالی په علم کښې پاته شوه لهذا دنویشتم اوویشتم اوپنځه ویشتم په شپه کښې يې طلب کوي.

تشریح په دې حدیث شریف کښې درې مضامین دغور وړ دي ترټولو اهمه هغه دوو ومسلمانانو جنګ وو داداسې بدشی دي چې ددې په وجه دهمیشه لپاره دقدر شپه نامعلومه شوه یوازې دانه بلکه جنګ همیشه دډیرو برکاتو دمحرومۍ سبب کیږی ، نبی کریم صلی الله علیه وسلم وایې چې ایا زه تاسوته تر صدقه، لمانځه اوترنورو افضل شی ونښیم ؟ اصحاب کرام رضی الله تعالی عنهم ورته وویل ، هو ضرور نبی کریم صلی الله علیه وسلم وویل ترټولو افضل په خپل مینځ کښې ښه سلوک دي اوپه خپل مینځ کښې جنګ دین ته نقصان رسوی لکه څنګه چې په (بال صفا) سره دسرو ویښتان یو دم صفا کیږی دخپل مینځ دجنګ په سبب سره دین همداسې صفا کیږی (یعنی نیک اعمال ختمیږی) نبی کریم صلی الله علیه وسلم دمسلمانانو آبرو و(عزت) خرابول بدترین اوخبیث ترین سودبللی دي لیکن موږ دجنګ په وخت کښې نه دمسلمانو دآبرو ، نه دالله تعالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

او دهغه درسول صلی الله علیه وسلم داوامیرو لحاظ کوو ، په یوه روایت کښې راغلی دي چې دبرات په شپه دالله تعالی عام رحمت ومخلوق ته متوجه کیږي ، اوپه معمولی بهانو ومخلوق ته مغفرت کوي ، لیکن دوو خلکو ته مغفرت نه کیږي ، یوکافر اوبل حاسد (ضد کوونکی).

په یوه بل روایت کښې راغلی دي چې درې اشخاص دي دکومو چې لمونځ دقبلیدو پخاطر دیوه بالښت په اندازه هم ترسرنه پورته کیږي ، یوله هغو څخه هغه څوک ده چې له مسلمانانو سره جنګ کوي . (فضائل رمضان المبارک ص ۴۳)

بعض حضرات وایي چې له دغو دوو اشخاصو څخه چې په دې ځای کښې یې جنګ وو ، دیوه نوم عبدالله ابن ابی حذرد اودبل نوم کعب بن مالک ؤ . (دشب قدر دنامعلوم والی) مطلب دادي چې ددې دوو خلکو دجنګ په سبب سره زماڅخه دهغه دقدر دشپې دتعین علم محوشو . له دې څخه معلومه شوه چې په خپل مینځ کښې جنګ ، نفرت او دښمنې کول ډیر بدشی دي ، ددې په وجه سره سړی له برکتو اونعمتو څخه بې برخې کیږي.

دنبی کریم صلی الله علیه وسلم ددې وینا چې (شاید داستاسو لپاره بهتره وي) مطلب دادي چې دقدر شپه چې ماته متعینه شوې وه ، او اوس راڅخه هیره ده ، که چیرې ماتاسو ته ویلی واې تاسو به یوازې پر دې شپه اکتفا کړې واي اوس چې نامعلومه شوه یوازې دانه چې تاسو به ددې شپې دبیداره کولو لپاره سعې اوکوشش وکړئ بلکه طاعت اوعبادت به هم زیات وکړی ، کوم چې ښکاره ده چې ستاسو لپاره ګټه ده . (مظاهر حق جدید ص ۲۸۷ ج ۲)

دقدر دشپې دپټوالی راز

کوم شی چې ډیر قیمتي اواهم وي هغه په ډیرمحنت سره حاصلیږي ، نودقدر دشپې په شان دا سې لوی دولت څنګه بیله محنته پلاس راځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه يې د دې شپې تاريخ نامعلومه کړ دنبی کريم صلی الله عليه وسلم قول دي چې (عسی ان يکون خير لکم) څه معلومه ده د تاريخ په نه معلوم ولو کښې به ستاسو لپاره خير وي (ابن کثير ص ۵۳۴ ج ۴)

ښکاره خبره ده که يې چېرې تاريخ معلوم شوی وای بيا به يې دومره قدر او برکت نه وای او بل داچې همداشان بيا به يې بې قدري سخته دبدنصيبۍ او بده خبره وه مفسر قران علامه ابن کثير رح وايي چې ددې دپټوالی حکمت دادی چې ددې شپې طالب او شوقمن به دټول رمضان المبارک دعبادت اهتمام وکړی. (ابن کثير ص ۵۳۴ ټوک ۴)

که چېرې دقدر شپه معلومه وای نو ډير کوتاه طبيعته خلګو به دنورو شپو بالکل اهتمام نه وو کړی او په دې صورت کښې دقدر دشپې په لټه دډيرو شپو عبادت ور نصيب کيږي. يو حکمت يې داهم دی چې ډير خلګ له ګناه څخه بغير ددې شپې اهتمام نه کوی ،دقدر دشپې دتعين په صورت کې که چېرې له چاڅخه ګناه شوی وای بيا به ډيره داند يشنې خبره وای نبی کريم صلی الله عليه وسلم يوځلی مسجدته تشريف يوړ ويې ليدل چې يو صحابی ويده وو ،نبی کريم صلی الله عليه وسلم وحضرت علی رضی الله تعالی عنه ته وويل چې داويښ کړه چې اودس وکړی ،حضرت علی رضی الله تعالی عنه هغه راپورته کړ ليکن له نبی کريم صلی الله عليه وسلم څخه يې پوښتنه وکړه چې ته خو دخير پکار کې ډير تلوار کوی . تا ولی په خپله نه کړ پورته؟ نبی کريم صلی الله عليه وسلم وويل که چېرې دې سړي زما له وينا څخه انکار کړی وای ،زما له وينا څخه انکار کفر ته مفضی کيږي .او ستا له وينا څخه انکار کفر ته نه مفضی کيږي ،نو ځکه الله جل جلاله داشپه پټه کړه خلګ دخدای جل جلاله له رحمته څخه بې برخې نه شي ، که چېرې په تعين سره يو چاګناه کړی وای ، دا به يې ډيره دنافرمانی

خبره واى ، يوه وجه داهم كيداى شي چې كه چېرې داشپه له چا څخه اتفاقا پاته شوى واى نو په راتلونكو شپو كى به يې افسوس كاوو او دهيڅ شپې عبادت به يې نه واى په نصيب شوى ليكن اوس خو اقلاً درمضان المبارک يوه ياد وې شپې دهر چا په نصيب كيږى .يوه نكته داهم ده چې څومره شپې په دې طلب كى تيرى شي ددې ټولو مستقل ثواب وركول كيږى ،له دې څخه علاوه نورې ګټې هم لرى ، دداسې امورو په وجه كى دالله جل جلاله عادت داسې جارى دى چې اهم شيان يې پټ كړى دى لكه اسم اعظم .دجمعى دورځى خاص ساعت او داسې نور شيان الله جل جلاله پټ كړى دى ، داهم ممكنه ده چې دجنګ په وجه دشب قدر تعين له مينځه تللى وى او دنورو مصالحو مذكورو څخه دهميشه لپاره تعين نه وى. (فضائل رمضان ص۲۳)

دقدر دشپې علم حضرت محمد صلى الله عليه وسلم ته وركړل شوى وو

نبى كريم صلى الله عليه وسلم ته دقدر دشپې علم وركړل شوى وو (ورته معلوم وو) هغه صلى الله عليه وسلم داصحاب كرام رضى الله عنهم ته دخبر وركولو لپاره له خپل كور مبارک څخه راووت كله چې يې وليدل چې ددوو مسلمانانو په مسجد نبوى كى جنګ دى دجنګ دختمولو لپاره يې كوشش وكړ هغه وو چې له ذهن مبارک څخه يې ددې شپې تعين له مينځه ولاړ داوو دجنګ قباحت چې په سبب سره ئې داسې زرينه موقع له لاسه ووتله .له دې څخه معلوميږى چې دمسلمانو په مينځ كى جنګ كول خداى جل جلاله ته ډير منفور (ناخوښ دى) له دې سره سره له ډيرو نعمتو ا ورحمتو څخه دبې برخې كيدو سبب ګرزى. بايد ورڅخه ځان وژغورو.

له حضرت محمد صلى الله عليه وسلم څخه دهيريدو په سبب سره بل خير او بركت هم رامينځ ته شو، لكه څنګه چې نبى كريم صلى الله عليه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخپله ویلی دی چې دقدر دشپې په لټولو سره دامت ډیر دخیراوبرکت خبره ده. او ددې شپې فکر او طلب کول یو بل مستقل نعمت دی چې که چېرې داشپه معلومه وای دانعمت به نه وای. (انوار الباري شرح البخاري ص ۱۳۱ ټوک ۲)

علامه زمخشري رح ویلی دی چې شاید دقدر دشپې دپټېدو سبب داوی چې هغه څوک چې ددې شپې په تلاش کې وی دکال ډیرې شپې رونوی ترڅو یې ددې ټولو شپو عبادت په نصیب شی.بل داچې که چېرې معلومه وای خلکو به خاص په دې شپه عبادت کاوو دډیر خیر اوبرکت خاوندان کیدل به،دنورو شپو په عبادت کی به یې کوتاهی کوله. ځکه داشپه پټه شوه (عمدة القاري ص ۲۲۳ ټوک اول)

ایا دقدر شپه اوس هم باقي ده

حضرت مولانا انور شاه کشمیری رح صاحب محدث دار العلوم دیوبند ویلی دی چې په حدیث کی چې ((فرفعت)) لفظ راغلی دی دلته د قدر دشپې بالکل ختمیدل ورڅخه مراد نه دی بلکه دتعین علم یې پورته شو، که چېرې دقدر شپه پخپله نه وای نو نبی کریم صلی الله علیه وسلم چې ددې شپې دتلاش لپاره کوم حکم کړی ددې څه فائده ده؟ (انوار الباري ص ۱۳۱ ټوک ۲)

پنځه شپان پټ شوی دی

دشب قدر دشپې قطعی تعین ځکه نشته . چې کوم شخص پر دې شپه خاص اکتفاء ونکړی ، په دې شپه چې یې کوم عبادت کړی وی تر زرو میاشتو په بنه بللو سره به له نورو عبادت څخه محروم شوی وای ، ځکه چې ویل به یې چې خدای جل جلاله راته داسې درجه راکړی ده چې په سبب سره یې جنت ته داخلیږم . ترڅو چې په عبادت کی سست او له الله جل جلاله څخه غافل نه شی ځکه داشپه پټه شوه .دمعلومتیا په صورت کی به خلکو دنیوی خواهشات پوره کول ، امید به یې وو چې دقدر شپې عبادت کافی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی ، دا ډیر دهلاکت خبره ده ، ځکه نو الله جل جلاله خلګ له خپلو عمرو ځخه هم بې خبره کړل که چېری چاته معلومه وای چې زه به په فلانکی تاریخ مرم ، بس د دې خواهشات به یې پوره کول او په اخیر کی به یې توبه ایستله عمر یې ځکه نامعلومه کړ چې هر انسان (مسلمان) همیشه په ویره کی وی ښه اعمال کوی ترڅو د اخرت سعادت ور په برخه شی .نبی کریم صلی الله علیه وسلم ویلی دی چې پنځه شیان یې د پنځو شیانو په وجه پټ کړل ؛
اول: د خلګو پر عبادت د خدای جل جلاله رضامندی ښکاره کول
دوهم: د خلګو پر ګناهونو خپل قهر او غضب ښکاره کول
دریم: وسطی لمونځ په نوزو لمونځو کی.
ځلورم: خپل دوستان په عامو خلګو کی.
پنځم: درمضان المبارک په میاشت کی د قدر شپه . (غنیة الطالبین ص ۳۸۰)

بدنصیبه څوک دی ؟

د دنیا د خلګو په نظر خو هغه څوک ډیر ناپوه او بدنصیبه او محروم هغه څوک دی چې د کاروبار میاشت هسې بې ګټې تیروي لیکن د نبی کریم صلی الله علیه وسلم په نزد تر ټولو بد نصیبه هغه څوک دی چې د نیکیو زرینه موقع له لاسه ورکړی او هیڅ عبادت نه کوی لکه چې وایې:
عن انس رضی الله تعالی عنه قَالَ دَخَلَ رَمَضَانُ فقال رسول الله صلی الله علیه وسلم اِنَّ هَذَا الشَّهْرَ قَدْ حَضَرَ كُمْ فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ مَنْ حُرِمَهَا فَقَدْ حُرِمَ الْخَيْرَ كُلَّهُ وَلَايُحْرِمُ خَيْرَهَا اِلَّا مَحْرُوْمٌ . (ابن ماجه ص ۱۲۰ ټوک ۲)
حضرت انس رضی الله تعالی عنه روایت کوی چې یو ځلی درمضان المبارک میاشت راغله نبی کریم صلی الله علیه وسلم وویل تاسو ته دامیاشت راغله په کوم کی چې یوه شپه تر زرو میاشتو بهتره ده ، کوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چې ددې شپې له بر کته بې برخې شو ګواکې له ټولو بر کتو بې برخې شو ، او له دې څخه محروم هغه څوک دی چې په ریښتیا محروم دی.

یوازې دایمان دکموالي او بدنصیبۍ خبره ده، کنه نو دیوې شپې رونول څه خبره ده؟ ایا اکثره خلګ ټوله شپه ویښ نه وی ؟ ایا اتلس اتلس ساعته مسلسل خلګ په خوړلو څښلو او کارونو بوخت نه وی ؟ مګر ژړا پر دې ده چې دخدای جل جلاله درضا لپاره به څوک پورته شي ، دمرګ مخکې ژوند لپاره خو داټول تیاری او بندوبست کوی لیکن دمرګ وروسته ژوند لپاره به څوک تیاری وکړی؟باید ټول دمرګ لپاره تیاری وکړو او توبه برابره کړی ، چې څوک یې نه کوی دهغه په بد بختۍ کې څه شک دی ؟چې څوک د شپیتو یا اویا و کلو دژوند لپاره شپه او ورځ پرڅان یوه کوی په یو رنګه روزی (رزق) پیداکوی،لیکن دلکو او کروړو دژوند لپاره نه بلکه دبې شمیره کلونو دژوند لپاره هیڅ نه کوی. نبی کریم صلی الله علیه وسلم ددې شپې دپیداکولو لپاره درمضان المبارک لمړی لس ورځې اعتکاف وکړ ،بیایې لس ورځې اعتکاف وکړ چې په دې شلو ورځو کې ئې شب قدر پیدا نکړ بیایې په اخیرو لس ورځو کې اعتکاف وکړاو ټول عمر یې بیا دااخیری لس ورځې اعتکاف کاوو. (رمضان څنګه دی؟ص ۱۵۷ دمشکوة شریف په حواله ص ۱۸۲)

څه معلومه ده چې دشپې دااخری برخه به شب قدر وي

ځینی خلګ دافکر کوی چې ټوله شپه رونول مشکل کار دي ، او په لږ پور ته کیدو کښی څه فائده ده ؟ ځکه نو ټوله ویده وي. داغلطه ده ځکه چې که اکثره شپه رونه کړی ، انشاء الله ددې شپې فضیلت به بې نصیب نه شی ، او ټوله شپه رونول څه مشکل ده؟ موږ او تاسو وینو چې په تیره روژه کښی څومره خلګ ژوندي ؤ خو تل نشته ، او دهغوی لپاره هغه اخیری میاشت دروژې وه ، موږ څه خبر یو چې په راتلونکی میاشت کښی به څوک ژوندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي ؟ د دې لپاره که چېرې يوه يا دوې شپې روڼې کړو ځو مره لويه خبره ده که تو له شپه نشو روڼولای اکثره حصه خو بايد روڼه کړو ، او که اکثره روڼو بايد اخيرې حصه روڼه کړو ځکه چې په دې وخت کښې په عبادت کښې اسانتياوي او دا حصه د شپې تر ټولو نورې حصې افضله هم ده . (رمضان ځنې ده ۱۲۳)

دخدای تعالی حکمت

که چېرې مسلسل دلسو يا پنځو شپو د روڼولو حکم شوی وای ، ډېرو خلکو به دا همت نه وای کړی که يې کړی وای هم صحت او بدن ته ډېر تاوان ؤ. ځکه نو الله تعالی په طاق شپو کښې (يوويشتم ، درويشتم) يعنې يوه شپه استراحت او بله شپه عبادت دا تقسيم به په داسې ډول سره کړی دي چې هم عبادت کيدلای شي او په بله کښې استراحت او ارام کيدلای شي ځکه نو بدن ته هم کوم نقصان نه رسيږي . (روژه مبارکه ځنې ده ۲ص ۱۵۹)

دقدر شپه کله راځي ؟

عن عائشة رضی الله عنها قالت قال رسول الله صلی الله عليه وسلم تَحَرَّوا لَيلَةَ القَدرِ فِی الوِترِ مِنَ العَشرِ الاَوَاخِرِ مِن رَمَضَان. (مشکوة شريف عن البخاری شريف)

حضرت عائشة رضی الله عنها له نبی کريم صلی الله عليه وسلم څخه روايت کوي چې ويل يې : دقدر شپه د رمضان المبارک د اخيرو لسو په طاق شپو کښې لټوئ.

تشريح دعلماء په نزد داخيري لسو له يوويشتم څخه شروع کيږي عامې مياشتې (۲۹) او يا (۳۰) شپې وي د دې حساب په مطابق د حديث له رويه (۲۱.۲۳.۲۵.۲۷.۲۹) شپو کښې شب قدر لټول پکار ده مياشت که (۲۹) يا (۳۰) وي فرق نه کوي.

۱۰۵ : حضرت ابوذر رضی الله تعالی عنه وايي چې ما له نبی کريم صلی الله عليه وسلم څخه پوښتنه وکړه چې دقدر شپه دنبی کريم صلی الله عليه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وسلم ترزمانې خاص ده یا وروسته هم وي ؟ نبی کریم صلی الله علیه وسلم
وویل چې ترقیامته پورې شته بیا می پوښتنه وکړه چې د رمضان المبارک
په کومه حصه کښې ده ؟ نبی کریم صلی الله علیه وسلم وویل په عشره او
اول ، او عشره دوهم کښې یې تلاش کړه . بیانبی کریم صلی الله علیه وسلم
په خبرو مشغول شو چې بیا مې موقع پیدا کړه ومې پوښتل چې دعشره په
کومه برخه کښې ده . نبی کریم صلی الله علیه وسلم دومره ناراضه شو چې
نه لدې څخه مخکې دومره غصه شوی وو او نه وروسته ، او وې ویل چې
که دالله تعالی مقصود ښکاره کول واې ولی یې پټوله بس داخیر لسو په
طاق شپو کښې تلاش وکړه او نوره پوښتنه مه کوه دامام ابوحنیفة رحمه الله
قول دې چې دقدر شپه په ټول رمضان المبارک کښې دائره ده .صاحبین
وایې چې په ټول رمضان کښې یوه متعینه شپه ده خو معلومه نه ده دامام
شافعی رحمه الله راجح قول دادې چې یوویشتم په شپه زیات احتمال
پکښې ده امام مالک رحمه الله او امام احمد حنبل رحمه الله وایې د رمضان
داخېرو لسو په طاق شپو دائره ده چې کله په یوه شپه او کله په بله شپه وي.
دجمهورو علماء رایې داده په اوویشتم زیات امید دې په هرصورت دهر
شخص دخپل همت موافق په ټول کال کښې تلاش کول پکار ده ، ممکنه ده
له رمضان المبارک دباندې وي ، که دامشکل وي د رمضان المبارک اخېرې
طاق شپې خو ضروري ده چې زونی شی ، ښه داده چې اخېرې عشره ټوله
رونه شی ، که داهم نه وي داوویشتم شپه خولازمی چې رونه شي که له
چا سره دخدای تعالی خاص رحمت ملګرې شی او دانعمت یې په نصیب شی
ددنیا ترټولو خوښیو اولی ده که پیدانه شی بیاهم له اجرڅخه خوخالی نه ده
باید هر مسلمان وروز دماښام او ماخستن لمونځ په جماعت سره ټول کال
اداء کړې ، ممکنه چې دشپ قدر په شپه یې هم دالمونځونه په جماعت سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وشي چې دډېرو جماعتونو ثواب به يې په نصيب شي . دخداى تعالى ځومره لوى انعام دي چې د دېن په كار كښې چې كوشش وكړى كه يې خاص مقصود حاصل نه شي خوبياهم دكوشش اجرورکول کيږي.

(فضائل رمضان المبارک له ص ۳۹ تر ص ۴۷).

اووه عدد اودقدرشپه

حضرت ابن عباس رضى الله تعالى عنه وايې چې دقدر دشپې دپيداكولو لپاره په طاق عددو كښې فكر وكړئ او اووه عدده ډير موزون اوبرابر په نظر راغلو . كله چې مې په اوو عددو كښې فكر وكړ راته معلومه شوه چې اسمانونه هم اوځمكې هم دي ، دريابونه هم اووه دي دصفا اومروا ترمينځ سعى هم اووه واره كيږي پر كعبه طواف هم اووه واره كيږي ، اوشيطانان هم په اوو ډبرو ويشتل كيږي دانسانو تخليق هم پراوو اندامو شوى دى ، دانسان رزق هم اوه دانې ده دانسان په مخكې غارونه هم اوه دي : دوه غوږونه ، دوې سپږمې دوې سترګې اويوه خوله ، درحم حالتونه هم اووه دي دقران كريم قرائتونه هم اوه دي سجده هم پر اوو اندامو كيږي ددوږخ دروازې هم اوه دي ددوږخ نمونه هم اوه دي ددوږخ طبقې هم اوه دي اصحاف كهف هم اوه دي .دعاد قوم هم په اوو شپو كښې په هوا(باد) هلاک شول ، يوسف عليه السلام هم اووه كاله په زندان كښې تير كړل ، ديوسف عليه السلام په قصه كښې ذكر شوى غوايې هم اوه دانې وو ، وچكالې او هم اوه كاله وه آبادي هم اوه كاله وه (دمصر دپاچا خوب اوديوسف عليه السلام تعبير ته اشاره ده) پنځه وخته لمونځونه اولس ركعته كيږي اوالله تعالى وايې چې له حج وروسته اوه روژې ونيسئ ، دنسب له مخې له اوو قسم ښځو سره نكاح كول حرام دي نبي كريم صلى الله عليه وسلم وايې چې كله سپي په يوه لوښي كښې خوله ووهي بايد اووه واره پريمنځل شي ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمړی په خاورو اوبیا په اوبو سره په سورة انا انزلنا کښې ترسلام لفظ پورې اوويشت حروف دي حضرت ایوب علیه السلام په مصیبت کښې اوه کاله مبتلاء ؤ .حضرت عائشة رضی الله عنها وايې چې کله زه نبی کریم صلی الله علیه وسلم په نکاح کولم زه داوو کلو وم اودګرمۍ ورځی هم اووه وي درې دپهاګن ورځې اوڅلور دچست ورځی دي (دا په هندي حساب سره دي) .اوپه همدې ورځو کې ګرمې پای ته ورسیده نبی کریم صلی الله علیه وسلم وايې چې زما دامت شهیدان هم اووه رنګه دي : (۱) چې دخدای تعالی په لاره کښی مړشی (۲) چې دطاعون له مرضه مړی شي (۳) چې دسل له مرضه مړشی (۴) چې په اوبو کښی غرق شی (۵) چې په اور کښی وسوځل شی (۶) چې داسهال (امل) په مرض مړشی (۷) هغه ښځه چې پراولاد مړه شی .الله تعالی قسم هم پر اوو شیانو کړی دي (۱) په لمر (۲) دڅاښت په وخت (۳) په سپوږمۍ (۴) په شپه (۵) په ورځ (۶) په اسمان (۷) په هغه ذات چې ځمکی او اسمانونه یې پیدا کړی دي (داټول شیان اووه اووه دي) .دحضرت موسی علیه السلام اوږدوالی هم اووه ګزه وو اودعصا اوږدوالی یې هم اووه ګزه وو .

په زړه پورې نتیجه

لدې بیان څخه ثابته شوه چې داټول شیان الله تعالی اووه اووه پیدا کړی دي نوشاید چې درمضان المبارک په اخېری عشره کښې دقدر شپه د اوويشتم په شپه وي .په قران کریم کښی د(سلم هی حتی مطلع الفجر) کښی دهی لفظ له اوويشتم لفظ وروسته راغلی دي له دې څخه هم معلومیږی چې دقدر شپه په اوويشتم درمضان المبارک . (غنية الطالبين ص ۳۷۸)

د(۲۲) وويشتم په شپه دقران کريم ختمول څنګه دي ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوال: درمضان المبارک داخیری عشره په طاق شپو کې دقدر دشپې دپلټلو حکم شوي دي. نو هر کال ددې میاشتې په اوویشتمه شپه خاص عبادت کول ددې شپې خاص قدر کول اوقرانکریم په دې شپه کی ویل بدعت دی کنه ؟ خاص په دې شپه کی زیات عبادت کول او دحافظانو کرامو دقرانکریم ختمول په دې شپه کی څنګه دي؟

جواب: دقدر شپه داخیری عشره په طاقو شپو کی دتلاش کولو حکم شوی دی لیکن ډیرو علماؤ له قرانو څخه داوویشتم شپې ته ترجیح ورکړی ده او غالب ګمان هم دادی چې داوویشتم شپه ده . لیکن پردې باندی یقین کول صحیح نه دی چې نورې شپې دظن غالب پر بناء نفی کړي . که چېرې داوویشتم په تراویح کی ختم دقران کریم وشی دامستحب دی ،لیکن په یقینی توګه دا دقدر شپه بلل او نورې شپې نفی‌کول بالکل غلط دی .بایدختم هم دهمیشه لپاره په دې شپه کی التزام ونه شی ،عبادت ،تلاوت،لمونځ او په اجتماع سره په مساجدو کی ادا کول بدعت او مکروه دی. (فتاوی محمودیه ص۸۹ توک۱۱)

دقدر دشپې علامې

وَمِنْ اَمَارَاتِهَا اَنّهَا لَيْلَةٌ بَلْجَةٌ صَافِيَةٌ سَاجِيَةٌ لَآ حَارَةٌ وَلَآ بَارِدَةٌ كَانَ فِيهَا قَمَراً سَاطِعاً وَلَآ يَتحِلُ اَنْ يَرْمِىْ بِه تِلْكَ اللَّيْلَةَ حَتّى الصَّبَاحِ وَمِنْ اَمَارَاتِهَا اَنَّ الشَّمْسَ تَطْلُعُ صَبِيْحَتُهَا لَآ شَعَاعَ لَهَا مُسْتَوِيَةً كَاَنَهَا الْقَمَرَ لَيْلَةُ الْبَدْرِ وَحَرَّمَ اللهُ عَلَى الشَّيْطَانِ اَنْ يَخْرُجَ مَعَهَا يَوْمَئِذٍ . (درمنثورعن احمد والبيهقى)

ژباړه: ددې شپې له نورو علاماتو سره یوه علامه داهم ده چې داشپه به روښه او روښانه وی پاکه اونرمه ، نه ډیره ګرمه (توده) نه ډیره یخه (سړه) بلکه معتدله به وی ، ګواکی دانوارو دډیروالی له وجې به سپوږمی

(c) ketabton.com: The Digital Library

روښانه وی ، په دې شپه کی ترسهاره شیطانان په ستورو نه ولی ،یوه علامه یې داهم ده چې ددې شپې په سهار چې لمر راخیژی بیله له شعلو څخه به وي .بالکل روښانه به وي لکه دڅوارلسم سپوږمی ، الله جل جلاله په دې له لمرراختلو شیطان منع کوی (د نورو ورځو په خلاف څکه چې دلمر له راختلو سره شیطان هم ښکاره کیږي)

تشریح په دې حدیث شریف کې دقدر دشپې یو څوعلامې ذکر شوي دي چې وضاحت ته یې احتیاج نشته ، له دې څخه علاوه په ډیرو احادیثو کی مختلفې علامې ذکر شوی ،همداشان دهغو نیکبختو له اقوالو څخه چې ددې شپې فضیلت یې په برخه شوی دی ، ډیر مهمه علامه داده چې کله په دې شپه سهار لمر راخیژی او بغیر له شعلو څخه راخیژی دا علامه همیشه وی ، له دې علاوه نورې علامې ضرورې اولازمې نه دی. (فضائل رمضان ص ۴۸)

په احادیثو کی دقدر دشپې ډیرې علامې ذکر شوی دی ، په کومه شپه چې داعلامې پیداشوی ښکاره خبره ده چې دا دقدر شپه ده.

۱- ترټولو صحیح علامه ددې شپې داده چې کله ددې شپې په سهار لمر راخیژی بالکل داسې وی لکه دڅوارلسم سپوږمی، تر عامو ورځو یې رڼا یوڅه کمه وی . (عینی شرح بخاری ص ۳۲۵ټوک ۵)

داعلامه ډیرو خلکو ازمویلې ده او همیشه پیداکیږی.

۲- داشپه خلاصه او روښانه وی (مسند احمد رواه العینی ص ۳۲۵)

۳- دا شپه نه ډیره گرمه نه ډیره یخه وی (ابن کثیر ص ۴۳۱ ټوک ۴)

۴- په دې شپه کی ستورې لر او برنه غورزیږی (ابن کثیر ص ۴۳۱ ټوک ۴)=۱۱۰

۵- امام ابن جریر طبری رحمه الله له بعض اکابرو څخه نقل کوی چې په دې شپه کی هر شی په ځمکه پروت وی او سجده کوی او بیا بیرته خپل اصل ته ردیږی (عینی ص ۳۲۵ ټوک ۵)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکن داشيان هرچاته نه معلوميږي که څه هم ډيره توجه ورته وکړي

۶- بعض علماؤ دتجربې له مخې ويلي دي چې په دې شپه کې دسمندرونو (دريابونو) او څاګانو تروې اوبه خوږې وي (العرف الشذي ص ۳۲۷)

داهيڅ دحيرانتيا خبره نه ده ، په دې شپه کې دخدای جل جلاله درحمتونو په لړۍ کښې مسلسل بارانونه هم شروع کيږي ،دا نه ده ضروري چې هر وخت او په هر ځای کښې وی.

۷- بعضو خلګو ته يو قسم خاصه روښنائي هم په نظر راځي ليکن هغه خپل حالات لري ،داکومې خاصې علامې نه لري بايد عامو خلګو ته نه شي پيدا (رمضان څشی ده؟ ص ۱۶۰)

دقدر دشپې اعمال

عن عائشة رضى الله عنها قالت قلت يارسول الله صلى الله عليه وسلم اَرَاَيْتَ اِنْ عَلِمْتُ اَیَّ لَيْلَةٍ لَيْلَةُ الْقَدْرِ مَا اَقُوْلُ فِيْهَا قَالَ قُوْلِي اَللّٰهُمَّ اِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّی (ترمذی وفی المشكوة)

ژباړه : حضرت عائشة رضی الله عنها له نبی کريم صلی الله عليه وسلم څخه پوښتنه وکړه : ای دخدای تعالی رسوله ! که چېرې ماته دقدر شپه معلومه شي بايد کومه دعا وکړم نبی کريم صلی الله عليه وسلم ورته وويل: ته دادعا وکړه : ای لويه خدای جل جلاله بې شکه چې ته معاف کونکی يې او ته عفو خوښوې ، نو ماته هم معافي وکړي (ترمذی مشکوة).

تشريح : داډيره جامعه دعا ده ، چې له الله تعالی څخه دګناهونو دمعافولو غوښتنه کيږي ، او هغه يې انشاء الله معافوي ، له دې څخه ښه خبره بله کومه ده (فضائل رمضان ص ۴۹).

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالمطلب رضی الله تعالی عنه ته وویل : ای عباسه! ای زما قدرمنه اکا! ایا زه ستا په ورانډی یوه دقدر وړ او قیمتي تحفه وړاندي کړم ؟آیا زه تاته یوه خاصه اومهمه خبره وکړم ؟ آیا زه ستالپاره لس کارونه اولس خدمتونه وکړم ؟ یعنی یوداسې عمل درته وښیم چې تاته لس فائدې ورسوي دایوداسې عمل ده چې په کولو سره به یې خدای تعالی ستا مخکی ، وروسته ، زړې ، نوې ، هیرې ، پیاد ، صغیره ، کبیره ، پټې ، اوښکاره ګناوې معاف کړی داعمل صلوة التسبیح دي ، ای ګرانه اکا! که چیرې کولای شې چې هره ورځ دالمونځ وکړې ډیره ښه ده اوداکه نه وي دهرې جمعي په ورځ ، که نه نوپه کال کښی یې یوځلې کوه که داهم نه شې کولای په ټول عمر کښی خویې یوځلی ضروري وکړه (ابوداؤد ابن ماجه).

پدې لمانځه کښې یوه خاصه باریکي

حضرت شاه ولی الله محدث دهلوی رحمه الله دصلوة تسبیح په باره کښی یوه خاصه باریکی لیکلی ده چې حاصل یې دادی چې له نبی کریم صلی الله علیه وسلم څخه په لمانځه کښی ډیر اذکار ثابت شوي دي (خصوصا په نفلي لمونځوکښی دالله تعالی دهغو بندګانو لپاره چې ، په لمونځونو کښی داسې اذکار نشي ویلای ، ترڅو چې له دې مبارکو اذکارو څخه بې برخې نشي نو یې صلوة التسبیح لمونځ پیدا کړڅکه چې په دې کښی دخدای تعالی ذکر ، تسبیح اوتحمید په زیات شمیر سره راغلی دي ، لکه څنګه چې دایوه کلمه په وار وار ویل کیږی څکه وعامو خلګو ته مشکل نه وي.

دصلوة التسبیح خاص تاثیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلمانځه په سبب سره ګناهونه معافيدل اودمعصياتو له ناپاکۍ څخه پاکيدل په اصولې توګه له قران کريم څخه ثابتيږي : (وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَٰلِكَ ذِكْرَىٰ لِلذَّاكِرِينَ (سورة هود پاره ۱۲)
ليکن په دې تاثير کښې چې د(صلوة التسبيح) خاص مقام اومرتبه ده .
دحضرت عبدالله بن عباس رضی الله تعالی عنه په پورتنې حديث کښې ذکر شوي ده . يعنی ددې لمانځه په سبب سره الله تعالی دبنده ، مخکې ، وروسته ، زړې نوې هيرې ، يا دې ، صغيره ، کبيره پټې اوښکاره ټولې ګناوې معافوی .اوپه يوه روايت کښې راغلی دي چې نبی کريم صلی الله عليه وسلم يوه صحابی) حضرت عبدالله بن عمر رضی الله تعالی عنه ته دصلوة تسبيح له ښوولو وروسته وويل :
(فَإِنَّكَ لَوْكُنْتَ أَعْظَمَ أَهْلِ الْأَرْضِ ذَنْباً غُفِرَلَكَ بِذَالِكَ)
يعنی که ته چېرې ترټولو ګنهګار شې ، بياهم ددې لمانځه په برکت سره به تاته الله تعالی بخښنه وکړي . (معارف الحديث ص ۳۷۳ ج ۳)
دبعض محقيقينو علماؤ قول دي چې له دې قدراوفضيلت معلوميدلو وروسته که څوک دالمونځ نه اداء کوي معلومه ده چې له دې سړي سره ددين قدر نشته . (شامی علم الفقه ص ۴۹ ج ۲)

دصلوة التسبيح ثواب عام دي

سوال : دصلوة التسبيح ثواب لکه څرنګه چې نبی کريم صلی الله عليه وسلم خپل اکا حضرت عباس رضی الله تعالی عنه ته ويلي دي آيا نورو مسلمانانو ته هم داسې ده که نه ؟

جواب : په حديث شريف کښې راغلي دي (إِنَّمَا الأعْمَالُ بِالنِّيَّات).
مشکوة شريف کتاب الايمان)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېشکه عملونه په نیتونو سره دي ، که چېرې څوک خاص دخدای تعالی درضالپاره دالمونځ وکړي ، الله تعالی هرومرو ثواب ورکوي لکه څنګه چې حضرت عباس رضی الله تعالی عنه ته تعلیم ورکړل شوی دي دادهغه صلی الله علیه وسلم خصوصیت نه وو . لکه څرنګه چې دنبی کریم صلی الله علیه وسلم دنورو دعاو او اعمالو تعلیم عام وو. (فتاوی دارالعلوم ۳۱۳ ج ۴).

دصلوة التسبیح جماعت

دنفلو لمونځو جمع که صلوة التسبیح یابل نفل وي په خاصه غوښتنه او اهتمام سره ئي کول مکروه دي . (فتاوی دارالعلوم ص ۳۱۳ ج ۴ په حواله درمختار ص ۳۲۳ توک باب الوتر والنوافل)

دتعلیم په غرض جماعت کول

سوال : که درمضان المبارک په اخېري جمعه کښې صلوة التسبیح په جماعت سره وشي ددې شرعي حکم څه دي ؟ امام داوايې چې جاهل (ناخبره) خلک صلوة التسبیح نه شي کولای ، ځکه نو دامام په متابعت ورته ثواب ورکول کېږي.

ځواب: ددې هیڅ اصل نشته ، په دې سره دقضاشوو لمونځوکفاره نه کېږي دامام دافکر غلط دي ، داعمل بدعت دي. (فتاوای دارالعلوم ص ۳۱۴ ج ۴).

په دې لمانځه کښې دلاس نیولو کیفیت

سوال : دصلوة التسبیح په قومه کښې لاس ترنامه لاندې نیول کېږي اوکه هسې پرېښودل کېږي ؟

ځواب: خلاص نیول هم رواج دي . (فتاوی دارالعلوم ص ۳۱۳ ج ۴)

دصلوة التسبیح طریقه

صلوة التسبیح څلور رکعته له نبی کریم صلی الله علیه وسلم څخه منقول دي اولی داده چې څلور سره په یوه سلام سره وشي ، که په دوو سلامو سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وشي بیاهم روا ده یعني په یوه نیت سره څلور رکعته هم کولای شي اودوه رکعته هم کولای شي .په هررکعت کښې پنځه اویا (۷۵) واره سبحان الله ویل کیږي چې په ټول لمانځه کښې درې سوه واره کیږي . دلمانځه کولو ترتیب یې دادي چې نیت وکړی (نویت ان اصلی اربع رکعات صلوة التسبیح) یا په پښتو داسې ووایې چې نیت کوم دڅلورو رکعتو لمونځ دصلوة التسبیح) یا په زړه کښې ذافکر وکړي چې په ژبه ویلو ته ضرورت نشته . تکبیر تحریمه دي ووایې لاسونه دي ونیسي (سبحنک اللهم دي بشپړه ووایې ، بیا دي بغیر له لاسو خلاصولو پنځلس واره داکلمه ووایې (سبحان الله والحمد لله ولااله الا الله والله اکبر بیا دي اعوذ بالله اوبسم الله او الحمد لله بشپړه ووایې یوسورة دي هم ورسره ووایې بیا دي لس ځله همدا کلمه ووایې بیا دې رکوع وکړي . اوپه قومه کښې دې له سمع الله لمن حمده اوربنالک الحمد وروسته لس ځله ووایې بیا دې په لمړی سجده جلسه اودوهمه سجده کښی لس لس ځله ووایی بیا په دوهم رکعت کښی ترالحمد لله مخکې پنځلس واره اوترالحمد اوسورة وروسته دې هم لس واره ووایي بیا په رکوع ، قومه دواړو سجدو اوجلسه کښی لس لس ځله.
په یوه روایت کښې راغلي دي چې له سبحانک اللهم وروسته داکلمه نه ویل کیږي بلکه له الحمد لله اوسورة وروسته پنځلس ځله اوله دوهمې سجدې وروسته کښېنستل او لس ځله دي ووایې اوپه دوهم رکعت کښې هم له الحمد لله اوسورة وروسته پنځلس واره اوله التحیات څخه وروسته لس واره ویل کیږي . همداشان په دریم اوڅلورم رکعت کښې هم له درود شریف څخه وروسته لس واره ، نورې تسبیح په خپل ځای کښې ویل کیږي . دادواړې طریقې په ترمذي کښې ذکر شوي دي . هرروایت چې دچاخوښ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي عمل پرې کولای شي اواولی داده چې کله پریوه روایت اوکله پربل روایت عمل وکړي . (شامی)

دتسبیحاتو دحساب طریقه

ددې لمانځه تسبیحات څنګه په یوخاص عددسره پکار دي څکه چې په ولاړې کښې (۱۵، ۲۵) څله ویل کیږي اوپه نورو ځایو کښې لس لس ځله څکه نودحساب ضرورت دي که چیرې فکر دحساب لورته شي په لمانځه کښې خشوع له مینځه ځي څکه نوفقهاؤ کرامو ویلي دي چې دحساب لپاره کومه علامه پکار ده مثلا چې یوځل بې ووایې پریوه ګوته دي زور کوي همداشان دې ټول شمیرپوره کوي که څوک بیله له کومې علامې څخه ټول تسبیح په ذهن کښې تیولای شي په دې شرط چې نور لمونځ ترینه هیرنه شي ډیره ښه ده . (شامی، علم الفقه ص ۵ ج ۲).

که ځي په لمانځه کښې تسبیح هیرې شي ؟

که چیرې تسبیح په یوه ځای کښې یوڅه هیر شي ، په بل داسې ځای کښې باید وویل شي چې ددغه ځای په مثال وي ، په دې شرط چې دادوهم ځای دې ددې تسبیحاتو په ویلو سره ترمخکې لوی نه شي او ددې لویه دل ترمخکنې ځای منع وي . مثلا : قومه لویه دل ترركوع منع ده یعنې کومې تسبیح چې په رکوع کښې پاتې شي په قومه کښې نه ویل کیږي . بلکه په لمړنی سجده کښې ویل کیږي دجلسې لویه دل ترسجدو منع ده نوځکه دسجدې تسبیح چې پاته شي په جلسه کښې نه ویل کیږي ، باید په بله سجده کښې وویل شي . (علم الفقه ص ۵۰ ج ۲).

په صلوة تسبیح کښې که په یوه رکن کښې تسبیح پاته شي په بل ځای کښې دي ووایې ، لکن په رکوع کښې که چیرې تسبیح پاته شي په قومه کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې نه وايي بلکه په بله سجده کښې دي وو ايي ځکه قومه او جلسه په نورو تسبيح ويلو سره لويږي. (فتاوى رحيميه ص ۲۴۲ ج ۱)

تمت بالخير

اللهم وفقنا بعمل يحبک فى ليلة القدر والبراءة ايمانا واحتسابا بحرمة سيد الانبياء والمرسلين والصلوة والسلام عليه وعلى اله وازواجه واصحابه واتباعه الى يوم القيامة والذين آمين يارب العالمين.

محمد رفعت قاسمى غفرله مدرس دارالعلوم ديوبند (انڈيا)

مؤرخه (۲۰) رجب (۱۴۱۲) هجرى.

مطابق (۲۶) جنورى (۱۹۹۲) عيسوى.

دژباړى پای: (۹) رجب (۱۴۲۷)

دپنج شنبى ورځ داگست (۲۰۰۶\۸\۳)

لويه خدايه جل جلاله ددې کتاب مؤلف ، مترجم ، ليکونکي ، تصحيح کونکي ، چاپونکي ، خرڅونکي ، اخيستونکي ، کتونکي ، بل ته ښوونکي ، رسونکي اوچې په هره برخه کي ئي کوشش کړي داټولو ته همدارنګه دهغوى موراوپلار ، استاذانو ، قريبانواوټولومسلمانانوته ته په خپل خاص رحم هره شپه درحمت نظر وکړي اوهر د شپه ئي شب قدر وګرزوي . ترڅوچې ستارضاوبياهم ستارضائي نصيب شي ، ددې ټولوکارونوتوان او توفيق هم تاراکړي . اوتالره دې داسې حمد اوستاينه وي چې له تاسوابل چانه ده کړي اوستاپر هغه بنده اودده پر ملګروکورنى اودوستانودې صلوة اوسلام وي چې ستا ترټولو زيات خوښ دي او دهغه شفاعت مونصيب کړي. امين يارب العلمين

دنورالقرآن اداري خادم ستاسو ديني ورور

ابوخالد مولوى عبدالاحد

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلاس ته راوړلو ځایونه

- په خپله مکتبه رشیدیه کویټه
- مکتبة العرفان کانسي روډ کویټه
- مکتبه محمدیه کانسي روډ کویټه
- مکتبه نورالقرآن پښتون اباد خدایداد چوک کویټه
- اسلامي کتاب گهر ستلائټ ټاؤن گول مسجد
- کلیم استشنرز مسلم باغ
- مکتبه نشرالقرآن نعیم مارکیټ قلعه سیف الله
- مکتبه عبدالعزیز ژوب
- مکتبه شاه محمد ژوب
- جدید کتب خانه وانه
- الفریدي کتب خانه خانوزئي
- مکتبه محمودیه نزد ډاکټر نسیم کلینیک پښین
- مکتبه اسلامیه پښین
- مکتبه رشیدیه لورلائي
- مکتبه سراج الدین دکی
- طالب جنرل سټور دکی
- ضیاء القران کتب خانه بوغره روډ چمن
- مکتبه حقانیه بوغره روډ چمن
- اسلامي کتب خانه تاج میر روډ چمن
- مکتبه علوم اسلامیه تاج میر روډ چمن
- دارالاخلاص محله جنگي پیښور
- مکتبه غفاریه ارگ بازار قندهار
- مکتبه رشیدیه سنگین بازار هلمند

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تعلیم الاسلام راډیو ویب پاڼې له خوا :
www.taleemulislam-radio.com

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library